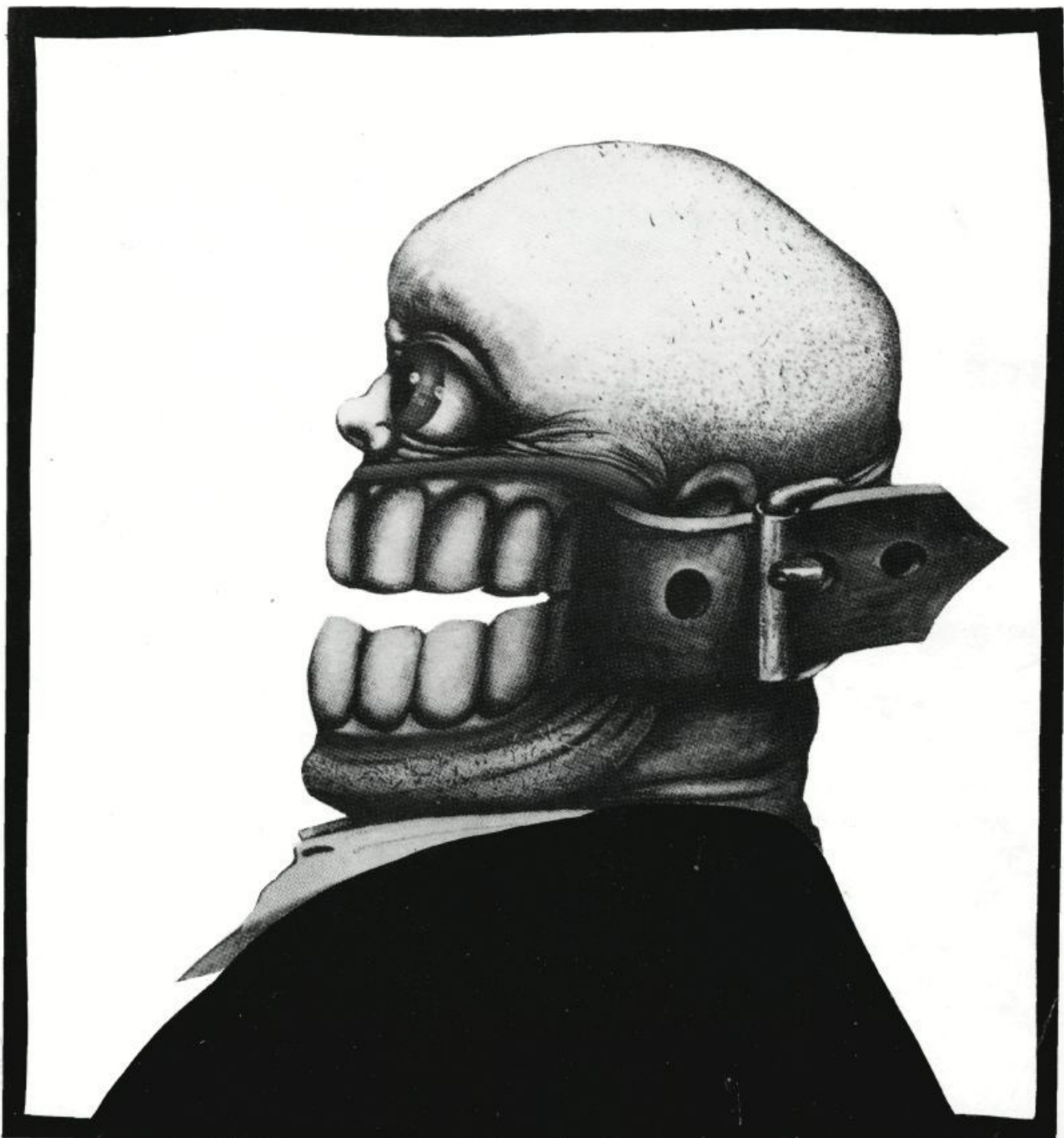
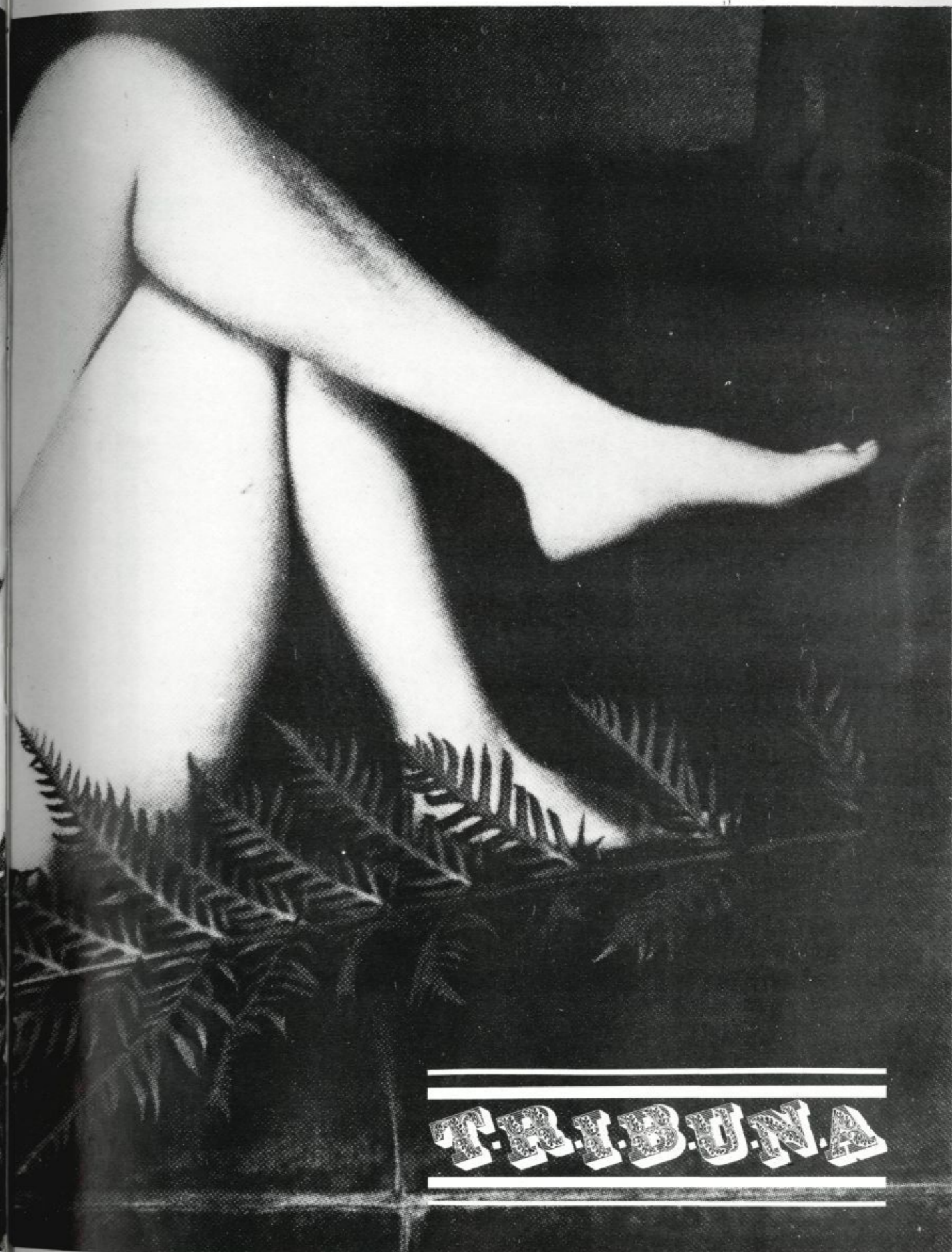

TRIFIBUNA

Cena 150 din

Številka 1

TRIBUNA

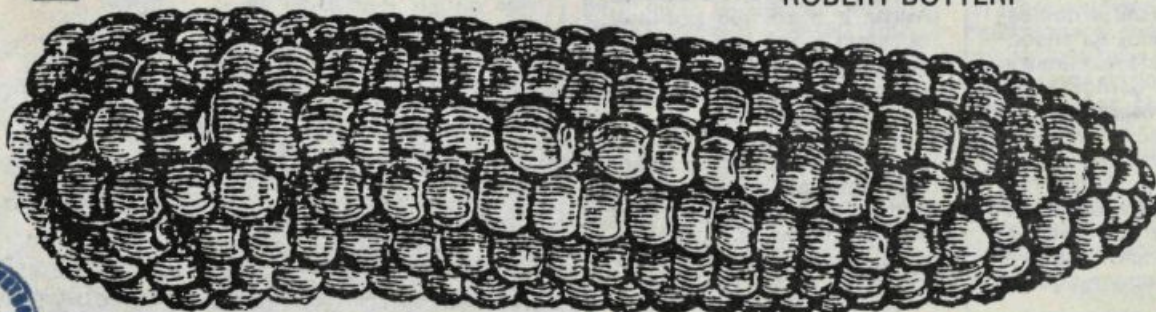
ZA PRIZNANJE DRUGAČNOSTI

Tribuna ni in ne more biti zgolj študentski časopis. Ne obstaja neka od družbe izolirana študentska populacija in ravno tako tudi ne obstajajo neki od drugih problemov izolirani študentski problemi. Širši problemi so prej ali slej tudi problemi študentske populacije. Ravno zato je konstitutivni element uredniške politike Tribune javnost. Naloga Tribune je, da nastopa kot artikulator njenih interesov, vendar ne kot poštni nabiralnik in tudi ne tako, da družbene teme zgolj odpira. Tribuna mora razkrivati in hkrati demistificirati. Mora pomagati k ustvarjanju demokratične javnosti, kar pomeni vzpostavitev dialoga drugače mislečih. Temu primerno bomo v vsaki številki poleg drugega podrobno obdelali eno temo. Podrobno pomeni, da bomo sestavili mozaik več različnih stališč, ki ne bodo vedno nujno »pro et contra«. Minili so časi anarhije, ko je bilo dovolj rušiti ali zgolj kritizirati. Treba je nek problem zapopasti in ga sleči pred očmi javnosti, se pravi predstaviti ga iz čim več zornih kotov. Ni dovolj, da se »politiki« ob našem pisanju dvignejo lasje na glavi. Stvar jih mora zaboleti, zapeči. Postaviti jo je treba pred čim več dejstev ter jo prisiliti, da deluje zakonito in legitimno.

Problem Ivana Čečka, Jehovih prič in ugovora vesti torej ne vlačimo na dan zaradi senzacije, temveč da bi na tem odnosu (družba - Jehove priče) pokazali na odnos družbe do marginalnih skupin, skratka do drugače mislečih. Danes so to Jehove priče, jutri homoseksualci, pojutrišnjem narkomani ali kdo drug. Ni vsak odklon od »normalnega« (splošno družbeno priznanega) tudi že patološki. Še posebej ne, če ne priznavamo kot »normalno« zgolj eno linijo. In v odnosu družba-Jehove priče ni najbolj važna njihova vera (čeprav za njih verjetno je), temveč je to preizkus za družbo, ali je sposobna ustvariti pluralistični dialog ali pa se za fasado samoupravnega pluralizma interesov skriva in zakriva tendenca po monolitnosti. Skratka gre nam za vzpostavitev neodvisne demokratične javnosti, ki bo lahko vplivala in predstavljala pritisk na politično oblast. Pri ugovoru vesti ni dovolj, da dosežemo zgolj uvedbo možnosti civilne službe, temveč da tudi zakonsko uredimo enkratno kaznovanje tistih, ki jim ugovor vesti preprečuje, da bi kakorkoli služili vojaški rok (z orožjem ali brez). Saj je nesmisel, da lahko ti ljudje preživijo v zaporu tudi več kot deset let. In če imamo pravo in zakone zato, da človeka obvarujemo pred nasiljem, zakaj potem najbolj drastično kaznujemo ravno najbolj dosledne borce proti nasilju. Kazni nekaterih morilcev in posiljevalcev so minimalne in smešne v primerjavi s kaznimi tistih, ki odklonijo služenje vojaškega roka. Mogoče se bo marsikdo le vprašal, kdo so sploh Jehove priče in zakaj ne navedemo nekaj splošnih podatkov. Vendar pa nas oni in njihova vera zanimajo samo toliko, v kolikor jim vera preprečuje služenje vojaškega roka, zato podrobna sociološka analiza te verske sekte, še najmanj pa na isti način kot beli antropologi proučujejo »divjake« v džunglah, tu in sedaj nima pomena.

In kaj bo naša družba naredila s pobudo o uvedbi civilne službe in zakonske ureditve enkratnega kaznovanja, ki jo je dala ZSMS na svojem zadnjem kongresu. Če se bo omejila zgolj na kritiziranje in na pritiske, naj opusti svoje stališče, bomo padli že na sprejemnem izpitu demokracije. Če imajo mladi drugačne idejne nazore, to še ni nič slabega, razen seveda, če ne mislimo, da se lahko nazori sprejemajo enkrat za vselej. V tem primeru sploh ne potrebujemo raznih kongresov. Enega, najbolj »pravega«, posnemimo na filmski trak in ga predvajamo vsak dan po televiziji namesto dnevno-informativnih oddaj.

ROBERT BOTTERI

BOLJE RAT NEGO PAKT

Odkar je Šalamun sporočil, da se je utrudil podobe svojega plemena, in da se zato namerava enostavno izseliti, je ta varianta preživetja tiho ostala med slovenskim prebivalstvom. Med dogodke, ki povečujejo to utrujenost, lahko prav gotovo prištejemo nedavni nastop Boška Kruniča, člana CK ZKJ in hkrati člana ZK SZDL na seji tega organa (Delo, 9. 10. 86), ki je misel na izselitev obudil vsaj iz dveh razlogov:

Prvi razlog je v tem, da so se tistim, ki gibanja ne le podpirajo, pač pa so vanje tudi vključeni, naježili lasje ob razgaljenem političnem bistvu teh gibanj: »ki jih je mogoče prepoznati po projekciji nacionalno liberalističnega delovanja in po povezovanju s protikomunističnimi organizacijami v tujini.« Če se ne motim, so te lastnosti v naši državi nezaželene do take mere, da k misli na odselitev navajajo že tihega simpatizerja teh gibanj.

Drugi razlog pa tiči v predlagani dolgoročni strategiji družbenega zastoja oziroma v podani viziji prihodnosti, ki ne ponuja veliko alternativ: »živimo (namreč) v negotovem svetu, v katerem nam ne preostane drugega, kakor da se bojujemo za svojo državo in neodvisnost.« Tako državo kot neodvisnost že imamo in bi ju lahko le še krepili s primerno razvojno politiko. Ne navadno pa je, da Boško Krunič ustrezno razvojno politiko vidi le v boju, kar nas nadalje vodi do osupljivega spoznanja, da v XX. stoletju, na evropskih tleh še najdemo plemo, ki si domišlja, da si bo z bojem (ropanjem in plenjenjem?) povečevalo svoj narodni dohodek in s tem krepilo svojo državo in neodvisnost. Nosilka takega razvoja bi bila »armada miru« namesto znanja, rezultat pa »neodvisnost« namesto razvitosti in »mir« namesto demokracije. Napovedujem vojno – komu?

Po višini plač so državno partijski funkcionarji odgovorni ljudje. O tem priča dejstvo, da je Boško Krunič vestno odkril sovražnika, ki se manifestira v gibanjih, in da se je odločil za boj zoper njega. Pri

tem pa se ni vprašal, komu je s tem napovedal vojno.

Na to vprašanje bi mu lahko deloma odgovorili podatki iz jugoslovanske mladinske raziskave JUPIO.

Iz tabele je mogoče razbrati ugotovitev, da interes za vojsko in vojaške zadeve pada z večjo razvitostjo republike. Ob oceni, da Slovenija za 100 % presega poprečno jugoslovansko stopnjo razvitosti, je tako mogoče razumeti tudi najnižji odstotek za vojsko zainteresirane mladine v Sloveniji. 54 % mladih Slovencev, ki ne kažejo nikakršnega zanimanja za vojsko, predstavlja tako nesorazmerno visok delež, da je zbedel v oči tudi avtorico, ki ga komentira takole: »Posebno zanimiva je nezainteresiranost slovenske mladine za vojsko – nimamo podatkov o tem, če je v Sloveniji isti trend, toda dejstvo je, da se je v zadnjih letih drugačno stališče mladih Slovencev izrazilo tudi skozi SZMS, ki je zahtevala, v zvezi z vojsko, posamezne spremembe. Gotovo je, da so te akcije odraz večinskega razpoloženja mladih v Sloveniji in da povratno utrujejo tako mnenje, a ne bi smeli spregledati tudi možnih učinkov za jugoslovanske razmere – zelo razvitega in agilnega mirovnega gibanja v Sloveniji.« (Ilišin V., v Položaj, svest..., CIDID/IDIS BG, ZG 1986, str. 116–117)

Delež slovenske mladine, ki je vojska ne zanima, je tako velik, da ga ni mogoče pojasnjevati zgolj z razvitostjo Slovenije nasproti Jugoslaviji. Razlaga, ki se ob tem vsiljuje, je, da obstaja določena zveza med nezanimanjem za vojsko in mirovnim gibanjem. Govorjeno v domnevah bi lahko torej Boška Kruniča opozorili, da bo obračun »armade miru« z mirovniki pomenil obračun z več kot polovico slovenske mladine (ki, mimogrede, predstavlja del omenjene armade).

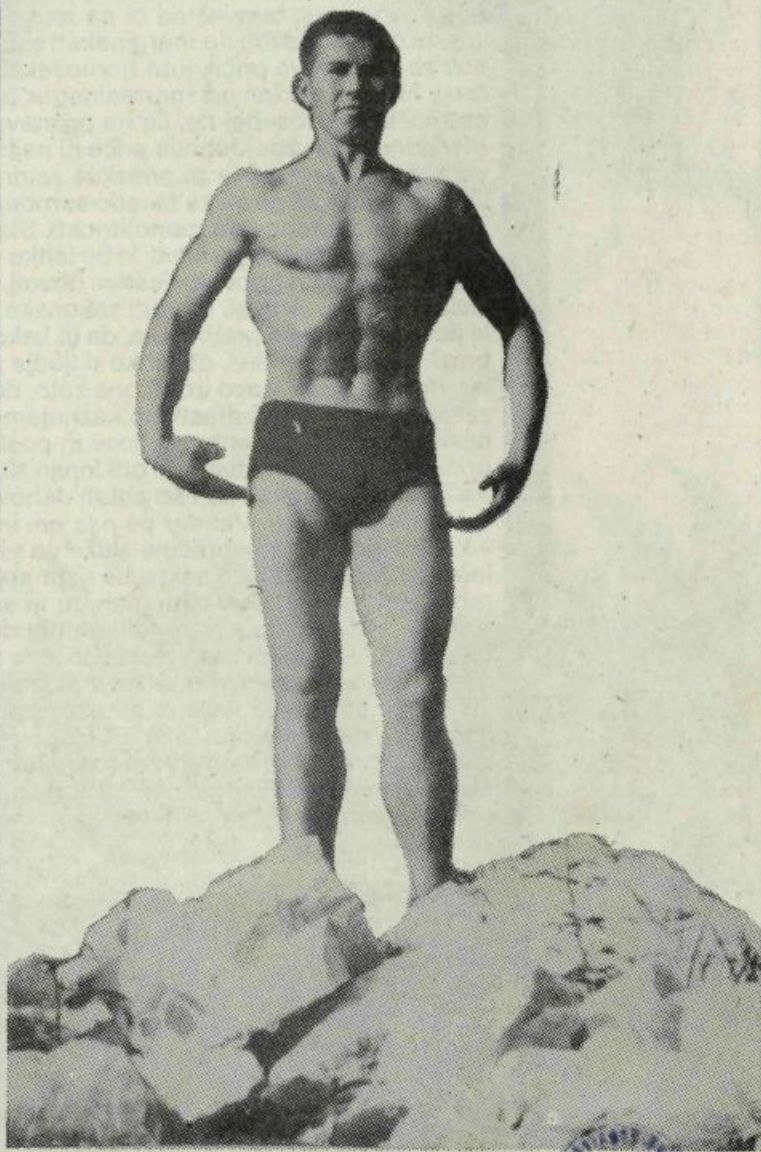
Prikazani podatki dopuščajo možnost, da vojna napoved gibanjem pomeni napoved državljanske vojne. Prav to možnost pa bi moral Krunič B. kot član CK ZKJ izključiti iz svojih izjav.

A.R.

STUPANJ INTERESIRANJA ZA VOJSKU I VOJNE STVARI S OBZIROM NA REPUBLICKO/POKRAJINSKU PRIPADNOST ISPITANIKA – u postocima

Republika/pokrajina	Veliki	Srednji	Nikakav
Slovenija	8,7	37,5	53,9
Hrvatska	20,8	45,3	33,9
Vojvodina	24,4	51,5	24,1
Srbija	29,3	45,0	25,7
Bosna i Hercegovina	34,5	48,7	16,8
Makedonija	40,8	42,0	17,2
Crna Gora	43,3	38,9	17,7
Kosovo	36,7	45,1	18,2
UKUPNO	28,7	45,1	26,2

hi – kvadrat = 461,66; SS = 14; p > .001 Ck = 0,315

NASILJE IN JAVNI RED

Lukas Milić se je 19. februarja letos, po opravljenem poslovnem obisku pripravljaj, da bi se z letalom vrnil iz Zagreba v Švico. Ko je ob 12.15 zapustil hotel in hotel vzeti taksi, s katerim bi pospremil prijateljico, ki je ob 12.30 potovala z vlakom v Beograd, je vratar hotela Intercontinental z žvižgom poklical nek taksi, čeprav je bilo pred izhodom parkiranih že več drugih. Miliću je dejal, da parkirani taksiji niso zanj, in s prijateljico sta se usedla v ponujenega. Pred železniško postajo sta pod nogami opazila sveženj bankovcev. Lucas ga je pobral, da bi ga predal miličniku. Ker pa pred postajo ni bilo nobenega miličnika, je šoferju dal 2000 dinarjev in ga prosil, naj počaka, da bi predajo opravila, ko bo pospremil svoj beograjski obisk. Hitro se je vrnil, vendar taksista ni bilo pri avtu. Po desetih minutah se je taksist Franjo Poturiček vrnil in skupaj z Lukasom odšel na Upravo za notranje zadeve.

To je bil torej opis poštenege dejanja državljana Milića, ki je najdeni denar želél predati policiji.

V pisarni službe za notranje zadeve se je pojavil uslužbenec, ki se je predstavil kot taksistov brat. Lukas Milić je oddal denar, uslužbenci so ga prešteli – bilo je 86.000 dinarjev. Tedaj je Franjo, torej taksist, zatrdil, da manjka še 100.000 dinarjev. Policija je Milića brez zadržkov preiskala, pri njem so našli devize in nekaj dinarjev. V istem času so preiskali še prijateljico, ki se je z vlakom že peljala v Beograd, vendar tudi pri njej niso našli denarja.

Miličniki so Milića vtaknili v lise in posadili v samico. Medtem so, predstavljajoč se za Hotel Intercontinental, telefonirali na Swissair in odpovedali Milićev popoldanski polet in celo njegov ponovni let za Jugoslavijo, tri tedne kasneje.

Milić je hotelski račun poravnal že ob pol sedmih zjutraj. Recepciji ni omenjal nikakršnega poleta. V taksiju je našel denar, ki ga je po etični dolžnosti želel izročiti policijskim organom. Za nadaljnji potek dogodkov pa si moramo pomagati z dokumenti, stvari se namreč zapletajo!

Po vseh pripetijah je bil Milić pogojno obsojen na pet mesecev. Vendar je to le konec zgodbe, ki bo (ali pa je že,

tega žal ne vemo), dobila epilog pred Ustavnim sodiščem SR Hrvatske.

Naj naštejemo nekaj najtežjih kršitev zakonov in prekoračenja kompetenc, do katerih je prišlo:

– sodba je absurdna, pričanje taksisa je spoznano za neresnično, denarja policija ni našla ne pri Miliću ne pri kolegici, kljub temu pa je bil Milić obsojen;

– med prestajanjem pripora je Milić zbolel za angino pectoris novum, dlje časa je preživel v komi in bil med boleznijo zasliševan;

– kljub temu, da je švicarski konzulat 25. februarja predlagal jamstvo v višini 10.000 švicarskih frankov, Milić ni smel zapustiti zaporniške bolnišnice;

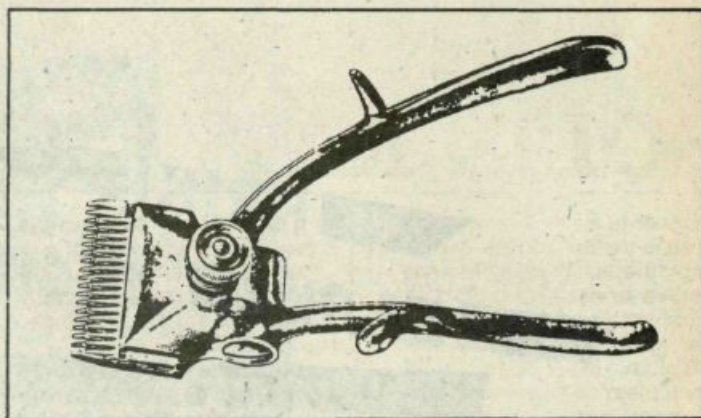
– med priporom je bil prisiljen zamenjati odvetnika. Sam je izbral Srdjo Popovića, dobil pa je Eugena Zadraveca;

– njegova družina o aretaciji ni bila obveščena v zakonskem roku 24. ur.

Lukasov brat je 15. julija letos Ustavnemu sodišču zaradi vseh napak in samega dogodka, ki ga imenuje »državni terorizem«, poslal 15 strani dolgo pismo, v katerem Službo državne varnosti obtožuje režiranja in organiziranja fiktivne kraje, podrobno pa opiše tudi napake okrožnega javnega tožilstva, sodstva in preiskovalnih sodnikov. Vse Milićeve zahteve in opisi so izredno konkretni, vendar imen posameznikov tokrat ne bomo objavili. Objavili pa bomo vsaj začetek obvestila:

»Taj čin državnog terorizma ima za cilj političko ubojstvo moga brata Lúcasa Milića – kao čin političke omazde za moj protest, to on predstavlja čin rušenja ustavnog i pravnog poretka SRH i SFRJ, te kao takav, predstavlja i čin rušenja ustavnih osnova na kojima se zasniva ustavni i pravni poredak SRH i SFRJ, pa stoga zahtjevam da obavestite sabor SRH o načinu rušenja ustavnog poretka SRH sa strane policije SRH, tužilaštva i pravosudja. Takođe zahtevam da se saučesnici tog bezakonja pozovu na sudsku odgovornost.«

Odgovora Ustavnega sodišča še ne poznamo. Vemo pa, da je obtoženi Lukas Milić njihče drug kot brat obtoženega na procesu proti šesterici... Dolga je roka pravice!
F.Z.

KAKO CENZURIRATI TELEVIZIJO?

Televizije ni mogoče cenzurirati. Čim gre neko sporočilo v eter, ga ni več mogoče prečrtati, zbrisati, mu onemogočiti dostop do javnosti. A televizija še naprej ostaja najbolj nadzorovan medij.

V nedeljo, 28. septembra, je Televizija Novi Sad predvajala oddajo »Slobodno« (1). To je zabavna oddaja, v kateri vsakokrat obdelajo kako tematsko področje, pripovedujejo vice, naredijo anketo po mestnih ulicah itd. Skratka, nedeljsko razvedrilo, da v ponedeljek lažje začnemo nov delovni teden. Tema omenjene oddaje je bila: neumnost (1).

V poročilu s seje programskega kolegija Televizije Novi Sad (povzemamo ga po reviji Danas) smo izvedeli, da je ta organ ocenil omenjeno oddajo kot »po svoji vsebini uredniško in idejnopolitično zmoto (promašaj). Programski kolegij je v okviru svojih pristojnosti sprejel ukrepe za ugotavljanje osebne in kolektivne odgovornosti«. Toliko v poročilu. Angažirani novinarji Danasa so še ugotovili, da bo (sedaj že bivši) urednik te oddaje Mile Isakov odslej delal potopisne reportaže, sicer pa bo oddaja »Slobodno« obdržala svoj dosedanj koncept.

Pustimo sedaj ob strani, kaj je Isakov naredil takega, da si je prislužil ta »ukrep«. Želim samo pokazati, da so taki »ukrepi« v svoji konsekvenci cenzurne narave.

Pri časopisih je zadeva dokaj preprosta. Pred izidom morajo trije izvodi na pregled k javnemu tožilcu, ki s svojimi pomočniki opravlja vlogo cenzorja. Ti lahko časopisu z nevsječnim sporočilom vsaj začasno onemogočijo dostop do javnosti. Vse skupaj se zaplete že pri dnevnikih časopisih,

ki morajo iziti vsak dan ob določeni uri. Še bolj zapleteno pa je pri radiu in televiziji zaradi njihovih tehničnih in medijskih značilnosti. Če bi hoteli, naj javni tožilec opravlja svojo cenzorsko nalogo tudi na televiziji, bi morali biti njegovi pomočniki v vsakem TV uredništvu.

A najdena je bila elegantnejša rešitev: vlogo presojanja primernosti sporočil za javnost prevzema urednik določenega uredništva. To je nevhvaležna vloga, saj merila primernosti niso nikjer nedvoumno postavljena. Odvisna so bolj ali manj od dnevnih političnih razmerij. Zato ni čudno, da kak urednik kdaj tudi »promašič«.

Sporočila, potem ko je šlo v eter, resda ni mogoče zapečniti. Mogoče pa je »sprejeti ukrepe« v opomin urednikom, ki bi še kdaj utegnili narediti »uredniški in idejno politični promašaj«. Pri tem se nikomur niti ne zdi potrebno pojasniti javnosti, v čem je ta t.i. »promašaj«. Kot da ni kaj povedati. Jasno, urednik je dopustil predvajanje političnih vicev, ki so prekoračili mero. Kakšna je ta mera, nihče ne ve. Kdo jo določa, tudi ne. Kar nekako samo po sebi umevno je, da se to tako pač ne počne, in da je treba »ukrepati«.

Urednika se »prestavi« na neko brezvezno delovno mesto. Ne samo, da bo njegova plača zdaj najbrž dosti nižja, kot je bila plača urednika; v nič je šel tudi ves njegov trud, ko je poklicno napredoval. Začeti bo moral znova in to pot mu bo dosti težje. Drugi uredniki pa bodo odslej trikrat premislili, preden bodo naredili kak »promašaj«.

Televizijski program se torej »cenzurira« vnaprej, preventivno, z »ukrepi« za nazaj: s kaznovanjem urednikov, ki niso dobri cenzorji lastnih izdelkov.

MARKO PEČAUER

KRIKI
БАЛКАН ЕКСПРЕС
FAKULJA
VRELI PASULJ
ROLADA
DESKE
MJUZOMAT
VROČA PERESA
KULTMENÜ

TRIBUNA

TRIBUNA št. 1, leto XXXVI, ponedeljek 27.10.1986

Glasilo UK ZSMS

UREDNIŠTVO: Andrej Rus (glavni urednik), Robert Botteri (odgovorni urednik), Tomi Gračanin (letalec), Iztok Aberšek (kulturnik), Marko Pečauer, Tomaž Toporišič in Ina Ferbežar (lektoriranje), Zdravko Papič (prelom in oblikovanje)

TISK: Tiskarna Ljudska pravica, Priprava BEP Dnevnik
Naklada 5000 izvodov, cena številke: 150 din. Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-170 z dne 22. januarja 1973.

NASLOV UREDNIŠTVA: Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496. Javni sestanki uredništva so ob sredah ob 18. uri.

ČASOPISNI SVET: Danilo Turk (predsednik), Marta Macedoni, Jasmin Držanič, Bojan Klenovšek, Ida Novak, Aleš Kardelj, Breda Papež, Bogomir Kovač, Boris Kononenko, Marko Gašperlin.

Mladost v svoji 25. številki ugotavlja, da je žogobrc najpomembnejša zadeva pri nas. Ugotovitev ni posebno originalna, se pa tokrat manifestirano na izviren način. Na kratko povedano je bilo takole: Milko Đurovski, sveža okrepitev NK Partizana, bo dobil stanovanje od JLA. Odgovorni so razdovednim novinarjem pojasnili, da gre v tem primeru za združevanje sredstev Armade in Partizana, ter da obstaja predpis, ki omogoča, da JLA gradi stanovanja tudi za civilne organizacije združenega dela. Štos pa je v tem, da je pred časom skušal združiti sredstva za stanovanjsko gradnjo Sekretariat za notranje zadeve, vendar Armada ni pokazala zanimanja.

Kako naše naftno gospodarstvo, ki je sicer v kroničnih izgubah, vestno gospodari z dohodkom, piše Duga. Pri Naftagas zgradil novo benavasi Krnješevac v Vojvodini je cinsko črpalko z restavracijo le tristo metrov od starejše črpalke zagrebske INE. V boju proti konkurenci iz druge republike pomaga Naftagasu pokrajinska inšpekcija, ki pred staro črpalko postavlja ograjo. Delavci INE pa jo rušijo. Ni potrebno posebej poudarjati, da je Inina črpalka brez problemov obratovala od leta 1972 do nedavnega, in da ima vsa potrebna dovoljenja.

V občini Pale (SR BiH) se je vodstvo OK ZSM dvignilo proti predsednici. Glavni razlog za zamenjavo je »nemoralno dejanje«: na delovni akciji si je našla novega fanta, s katerim je preživljala noči v moški spalnici. »Bivši« pa je član vodstva Občinske konference Pale. Vendar pa je ta »puč«, kot dogodku pravi novinar Mladosti, sprožil cel nesposobnost celotnega vodstva in kot kaže, bodo mnogi sledili predsednici.

Tudi Poletovi novinarji ne morejo mimo gostilniških računov: po njihovih podatkih je Žungul med svojimi počitnicami na Hvaru za eno samo večerjo z desetimi prijatelji plačal 26 starih milijonov.

Miodrag Đonović, do nedavnega predsednik OO ZSM Petrovac (SR Crna gora), je bil zaradi nedolžnega kaljenja nočnega reda in miru na postaji milice pošteno pretepen, stajal v zaporu, ker naj bi milični žalil na »nacionalni podlagi«. Med vsemi nejasnostmi in kontradikcijami, o katerih piše Mladost, je najzanimivejša, da je Đonović miličniku domnevno psoval »turško mater«, užaljeni pa se drugače deklarira kot Crnogorec.

Da gre pri fuzbalu zares, v Poletu razlaga tudi Slaviša Žungul, alias Steve Jungla, naš nogometni zdomec. Zavradi sporov z upravo Hajduka je odšel v ZDA, vendar se je pošteno namučil, da je dobil pisnico: »Takrat sem za izpisanje posameznikom iz uprave ponudil 300.000 dolarjev, ki naj bi jih vplačal na švicarske račune, poleg tega pa še 150.000 dolarjev Hajduku. Pristal sem na to umazano zadevanje, s pogojem, da se vse premajhna in zahtevali 500.000 dolarjev. Jaz sem pogojno pristal na te pogoje, Zaja (tajnik Hajduka - op. p.) je ugriznil in mi izstavil potrdilo. Zajebral sem jih, prelomil besedo in tega denarja nikoli nisom dobili, jaz pa imam še datnes potrdilo za 150.000 dolarjev, ki bi jih za izpisanje moral plačati klubu.«

Televizija nam vsakodnevno servira posnetke upokojencev in socialnih podpiranjcev iz Zahodne Evrope, ki na jadranski obali uživajo v lepem vremenu in posezonskih cenah, vendar dvomimo, da bo kdo izmed njih rekorder v zapravljanju. Tako verjetno ne bo ogrožen rekord določene Pierra B. iz Francije, ki je v petnajstih dneh bivanja v Cavtatu za izvenpensionske usluge porabil 1,1 novih milijonov dinarjev. Prizadevni reporterji Duge so zapisali, da je za eno samo večerjo pojedel 3,5 kg jastoga in deset palačink, spil pa šest steklenic najdražjega vina in tri irske kave. Žal ne vemo, koliko Pierre B. tehta.

V PRIŠTINI ODKLONILI VPIS NEKATERIM ŠTUDENTOM

Dr. Ivan Kristan: »Takšen postopek se mi zdi nezakonit in neumesten.«

Mladi, ki bi hoteli študirati na Univerzi v Prištini, pa so njihovi starši, bratje ali sestre pripoznani za nacionaliste, se ne morejo vpisati, čeprav so naredili sprejme izpite.

V občinah na Kosovu so si kot prioriteto nalogo zadali »vprašanje idejno-politične in delovne diferenciacije v šolah«. Stanje na prištinski univerzi je boljše kot pred letom dni. Okrepljena je »aktivnost v borbi proti indoktrinaciji z albanskim nacionalizmom in iredentizmom«. Učitelji in učenci letijo s šol.

Kaj naj si mislimo ob podatkih iz gradiva za sejo predsedstva PK ZK Kosova? »V šolskem letu 1985/86 so bili sprejeti idejno-politični ukrepi proti 73 prosvetnim delavcem, disciplinski proti osemdesetim, administrativno zakonski pa proti štiriindvajsetim učiteljem. Zamenjano je

bilo devet ravnateljev, proti devetnajstim so sprejeli administrativne ukrepe. Iz šole so odstranili 842 učencev, od katerih se jih je 71 ukvarjalo z različnimi oblikami sovražnega delovanja, kar kaže, da idejno-vzgojno delo še vedno ni zadovoljivo. Zaradi ukvarjanja s sovražno dejavnostjo pa tudi zaradi eksponiranja nacionalističnih pozicij članov njihovih ožjih družin za 136 učencev, ki so končali srednjo šolo in opravili sprejemni izpit, ni bilo dano soglasje za vpis na fakulteto.« (Vjesnik, 25. septembra)

Stališče je torej jasno: nacionalistom in iredentistom za nobeno ceno ne dovoliti »indoktrinacije« na univerzo. Z inteligenco so že tako težave. In da bi imeli opravka še z visoko izobraženim sovražnikom? Nikakor.

Če onemogočajo vpis na univerzo kan-

didatom, ki so se ukvarjali s sovražno dejavnostjo, bi to še lahko nekako razumeli, čeprav ne tudi opravičili. Popolnoma nerazumno pa je, da onemogočajo tudi sorodnike nacionalistov. Krivdo za prestopnikov greh se tako pripiše njegovi celi družini.

Je tako ravnanje v Jugoslaviji lahko zakonito?

Nezakonito in neumestno

Za mnenje in komentar smo povprašali rektorja ljubljanske univerze, dr. Ivana Kristana.

»Teh dogodkov na prištinski univerzi ne poznam. Prvič slišim zanje zdajle od vas.

Zdi pa se mi, da je nemogoče odkloniti vpis nekemu, ki je »sumljiv« zaradi staršev, češ da so storili to ali ono kaznivo dejanje. Vsakdo je samostojen človek, samostojen občan, odgovoren za svoja lastna dejanja. Otroci ne morejo odgovarjati za dejanja svojih staršev, kot ne morejo starši odgovarjati za dejanja svojih otrok, razen seveda, če gre za mladoletnike. Takšen postopek se mi zdi nezakonit in neumesten.«

● Univerza torej ni reagirala na ta dogajanja?

»Tega nismo imeli registriranega. Nihče ni dal iniciative v tej smeri. Nihče nas ni opozoril, da se kaj dogaja in da bi morali ukrepati. Na osnovi vaše ustne informacije je težko ukrepati. Treba bi bilo imeti dokument o tem, kaj se je dogajalo. Potem bi lahko prek naših organov ustrezno reagirali.«

● Ali se kaj takega kot na prištinski lahko pripeti komu tudi na ljubljanski univerzi?

»Ne predstavljam si, da bi se karkoli podobnega lahko dogajalo tu, pri nas. Vsakdo ima ustavne pravice, enake kot drugi, dostop do vseh učnih zavodov. Vpisni pogoji so jasni in nesporni. Osebnost ne poznam primera, ki bi bil problematičen iz takšnega ali podobnega vzroka.«

Različni pogledi

Naš drugi sogovornik je bil Franci Pivec, predsednik republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje.

»Na to zadevo lahko gledam predvsem z vidika ureditve v naši visokošolski zakonodaji in z vidika prakticiranja te zakonodaje v Sloveniji. V šolstvu v Jugoslaviji namreč nimamo nobene skupne zakonodaje. V primeru, ki ga omenjate, gre za omejevanje vpisa. V našem zakonu o usmerjenem izobraževanju 167. člen ureja problematiko omejevanja vpisa v primeru, ko je kandidatov za študij več, kot pa je na razpolago mest. Kolikor vem, je taka situacija na prištinski univerzi permanentna.«

● Gre za študente, ki so opravili sprejemne izpite, pa jih vendar niso sprejeli.

»Taka situacija v naši ureditvi ni predvidena. Pri nas je opravljanje preizkusov znanj pred vpisom strogo anonimno. Relevantni so samo rezultati, dobljeni v teh preizkusih, in pa doseženi uspehi na predhodni stopnji izobrazbe. Med slednjimi se ocenjujejo res izključno rezultati dela. Nikakršnih drugih kriterijev ni. V Sloveniji z zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij celo ljudem, ki so na prestajanju kazni, dovoljujemo vpis v visokošolske organizacije in študij med prestajanjem kazni. Teh primerov je kar nekaj.«

Takšna dejanja lahko komentiram samo takole: očitno gre za različne poglede. Za odločnejši in bolj kritični komentar bi moral poznati še vrsto drugih okoliščin, s katerimi pa na žalost nisem seznanjen.«

● Kakšne so poti, po katerih bi, če se ne strinjamo s tem početjem, lahko nanj reagirali?

»Težko karkoli sugeriram. En način bi gotovo bil preko mladinske organizacije

zbrati vsa dejstva, vse podatke; s primerjanjem zakonodaje in prakticiranja te zakonodaje prikazati razlike in na ta način ustvariti atmosfero, v kateri je treba te vrste ukrepanje bolj utemeljiti, kot je morda sedaj utemeljeno.

S tem svojim vprašanjem pa ste nam dali razlog, da tudi v upravnem okviru pozivemo, kako je s temi stvarmi. Ne zato, da bi vtikali nos v razmere in način ukrepanja na prištinski univerzi, ampak, ker se študentje svobodno gibljejo v jugoslovanskem prostoru in se imajo pravico vpisati

na katerokoli univerzo v Jugoslaviji. Zadeva bi se lahko dotaknila tudi nas. Konec koncev se študentje s Kosova vpisujejo tudi na naše fakultete. Če bomo po hitrem preverjanju ugotovili širši obseg tega vprašanja, se bomo tudi mi podrobneje pozanimali na Kosovu in na prištinski univerzi, kako je pravzaprav s temi primeri in s to prakso.«

MARKO PEČAUER
fotografija iz arhiva Tribune

Avstrijska vlada je v skladu s pobudo Generalne skupščine OZN sklenila organizirati mednarodni simpozij in razstavo z naslovom HOPE '87, katere osnovni namen je spodbuditi zaposlovanje mladih. »Mladinska nezaposlenost ni niti statistični niti finančni problem. Zame je ena največjih tragedij našega časa to, da stotisoče mladih ljudi živi brez upanja in z upanja v svojo prihodnost,« je dejal avstrijski zunanji minister ob mednarodnem letu mladih. Najprepričljivejše potrdilo, da je z zgornjimi besedami mislil resno, predstavlja projekt HOPE '87.

Organizacijska zasnova tega projekta pravi, da se je tudi od Jugoslavije moč nekaj naučiti. Očitno je namreč, da je avstrijski vladi, ki je sponzor tega dogodka, popolnoma jasno, da s samimi kongresi ne bo kaj dosti opravila. O tem jo je verjetno prepričala učinkovitost 32 kongresov, ki smo jih letos priredili v naši deželi. Hope '87 zato ne bo zgolj simpozij o problemu mladinske nezaposlenosti, pač pa bo ob njem potekalo tudi mednarodno tekmovanje z naslovom STOTINE ORIGINALNIH PROJEKTOV ZAPOSOLOVANJA, katerega namen je spodbuditi mlade, naj sami razmišljajo o možnih (alternativnih) načinih zaposlovanja. Ker smo prepričani, da brezposelnost ni le problem gnilega kapitalizma, in ker nam je jasno, da si moramo mladi sami ustvariti mednarodne povezave, da ne bomo odmrli v provinci, objavljamo pogoje za pristop k temu tekmovanju:

– tekmovanja se lahko udeleži vsak, ki ni mlajši od 14 ali starejši od 24 let,

– sodeluje lahko kot posameznik ali v skupini,

– strokovno pomoč lahko iščeš v znanstvenih inštitutih ali v političnih inštitutih,

– tvoj prispevek mora vsebovati idejo ali konkreten projekt, ki naj spodbudi zaposlovanje mladih.

Ne gre torej za tekmovanje posameznikov, pač pa za tekmovanje projektov. Pri tem niso postavljene nikakršne omejitve. Oprite se na lastno domišljijo, kreativno moč in organizacijski talent.

Pazite le, da boste zadostili minimalnim standardom:

– jasno morajo biti izpostavljeni smotri ideje ali projekta,

– oceniti moraš, koliko mladih ljudi bi imelo korist od tega projekta in od kod bi jih lahko pridobil za ta projekt,

– podati moraš predlog, kako bi se dal tvoj projekt ali ideja praktično realizirati,

– oceni tudi, kakšna finančna sredstva bi zahteval tvoj predlog.

Če misliš, da je tvoja ideja ali projekt tako izvirna ali enkratna, da bi jo težko opisal z besedami, pravila tekmovanja dopuščajo, da tekstu priložiš videokaseto, risbe, fotografije, da pošlješ prototip izdelka, o katerem govoriš, ali da uporabiš še kakšen drug nazomejši medij. Lahko na primer svoj predlog odpoješ ali odigraš (navodila za udeležbo omenjajo tudi to možnost).

OPAZI: V tekmovanje se bodo vključili le predlogi, ki bodo oddani do 31. januarja 1987!

Mednarodni simpozij in razstava prijavljenih projektov HOPE '87 bo potekala v City Hallu na Dunaju od 28. aprila do 2. maja 1987. Na razstavi bo predstavljen VSAK PRIJAVLJEN PREDLOG. Ker so dovoljeni vsakršni načini predstavitve, je zaželeno, da svoj projekt ali idejo predstaviš sam.

Za požrešne na denar pa še tole: komisija, ki jo bo določila avstrijska vlada, bo skrbno pregledala VSAK predlog ter podelila cashprizes za najboljše tri:

najboljši projekt	5000 US \$
drugi in	3000 US \$
tretji	2000 US \$

ACHTUNG: Vsak od predlogov bo na voljo zainteresiranemu sponzorju brezplačno, kar pomeni, da ni avtorskih pravic na projekt ali idejo!

Ker smo na TRIBUNI navdušeni nad takim mednarodnim žurom, bi radi Mladoslavce tudi sami spodbudili k tekmovanju. Zato se TRIBUNA obvezuje, da bo za najboljši slovenski predlog enemu predlagatelju TRIBUNA plačala potne stroške in del stroškov bivanja na Dunaju.

V zameno bo Mladoslovenec odstopil svoj predlog za objavo v TRIBUNI.

JASNO, imaš še najmanj 319 vprašanj! Osnovne informacije lahko dobiš že na Tribuni, kjer boš dobil tudi formular za prijavo in ustrezen naslov. Za dlakocepske podrobnosti pa se obrni na organizatorja.

TRIBUNA (za HOPE '87)
Kersnikova 4, Ljubljana

ÖIBF
Ms Maria Hofstätter
Kolingasse 15
1090 Wien, Austria

ANKETA OB PRIMERU IVAN ČEČKO

Mladenič: Meni se zdi, da to ni prav, a ne zato, ker je tu ena luknja v zakonu; tu bi morali nekaj spremeniti za takšne ljudi, ampak to je spet dvorezno, ker potem bi pa ljudje verjetno blefirali, ali kako. Jaz ne vem, vsekakor pa ni prav, da je »ta« zdej zaprt že v tretje.

Vprašanje: In če nekdo tako vztrajno odklanja služenje vojaškega roka kot Ivan Čečko, je potem na mestu zahteva po civilni službi?

Ja, s tem se pa tudi jaz strinjam, samo to pa spet ne bojo sprejeli, po moje, ne bojo...

Vprašanje: Zakaj ne?

Ja, to pa ne vem...

Starejši mladenič: Namreč, tukaj je po moje napačno apliciran princip občnosti, češ, kaj bi bilo, če bi vsi tako kot Čečko? Jasno je, da nikoli ne bi vsi tako kot Čečko! Mislim, da je sicer mirovna skupina, kolikor poznam njihova stališča, dokaj dobro utemeljila nekatere vidike možnosti za take ljudi, kot je npr. Čečko, ki mu njegovo versko prepričanje brani služiti ljudsko armado. Mislim, da bi predsedstvo SFRJ moralo s pomilostivijo razveljaviti to sodbo...

Mladenka: Ja, da je odklonil, jaz ne vem, koliko je to prav, da je odklonil; ali ima kak razlog za to, ali ga nima. Verjetno je veliko takih, ki bi radi odklonili služenje vojaščine, ampak tega ne storijo, temveč se znajdejo na drug način. On pa je pač odklonil, za razliko od drugih, ki počno druge mahinacije.

Mladenka: Ne vem, smešno je... (vmes smeh)

Moški petdesetih let: Zdi se mi, da če si prepričan pacifist, je to pač upravičeno; takšnega človeka je treba osvoboditi; pa mu daj, recimo, kot so že nekoč počeli, lopato v roke namesto puške, ne.

Vprašanje: Zapora pa v nobenem primeru ne?

Ne, mislim da je to grozljivo, za človeka in za družbo. Na vsak način ne bi smeli kaznovati ljudi, ki so prepričani, da orožje ne služi človeku.

Starejša ženska: Po mojem mišljenju je vojska vojska in jo mora vsak odslužiti, ne glede na vero, po moje, to je dolžnost vsakega mladega. So moji tudi morali v vojsko, pa zakaj bi bil on izjema? Če pa se en v drugo vero zapiše, je to njegov problem, vojska je pa državen...

Mladenka: Po moje je prav, ker mora biti en zakon.

Vprašanje: Kaj pa, če je nekdo zaradi tega že v zaporu presedel 6 let?

Ja, to je pa res malo huda.

Vprašanje: Druge rešitve kot zapor tu ne vidite?

Ja, lahko bi bilo tudi drugače...

Starejši moški: Veste kaj, jaz sem tole stvar sicer bral v Delu, pa tudi v Mladini; mislim, da je treba prilagoditi te postopke tem novim, trenutnim gibanjem, pa novim

spoznanjem, mislim pa, da je v Delu prav navedeno, da njemu ni zaradi veroizpovedi sojeno, čeprav se mi zdi, da je to vezano tudi na veroizpoved, in da bi morali upoštevati tudi to, kar vera želi in zahteva od posameznika; in če je to del njegove osebnosti, ta vera, to prepričanje, bi pač v neki demokratični družbi, kakršna mi smo, samoupravni, tudi sodišče, pa čeprav vojaško, to moralo upoštevati.

Mladenič: Kar se tiče primera ugovorov vesti, potem se jaz popolnoma strinjam s predlogom služenja civilne službe in tudi z argumenti, ki jih je Marko Hren podal v sobotni prilogi Dela (4. 10.). Mislim, da argumenti, kot so: vojska je obvezna za vse, zmanjšala se bo obrambna moč države, to se lahko razpase, itd., ne držijo, ker oporečnikov vesti ni tako veliko, koristi pa bi imeli vsi, vojska in družba, če bi se jih zaposlilo v saniteti ali kje drugje; s Čečkom solidariziram, še z Jehovimi pričami solidariziram zaradi Čečka, ha ha ha.

Oficir: O tome nemam šta da kažem. Drug Mamula je več sve rekao na kongresu.

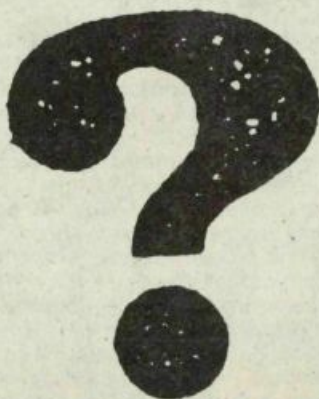
Vprašanje: Kakšno je pa vaše osebno mnenje?

Oficir: Mislim, da je to jedino pravilno, da se ih kazni. Trebalo bi još strože, pa da nikome neшто tako ne padne na pamet. Svako mora služiti vojsku. To je pravo i dužnost. To je čast. Mi smo krvlivo stekli svoju slobodu in ne smemo nikome dozvoliti, da nam je uzme. Ko neče, da je brani, ne mora ni živjeti u njoj.

Vprašanje: Ali veste, da si lahko edino v Jugoslaviji in Romuniji večkrat kaznovan za en in isti prekršek – za odbijanje služenja vojaškega roka?

Oficir: Takav je zakon, a zna se ko kod nas određuje zakone. Narod. Ne može manjina, da uturi svojo volju većini. Nečemo valjda zbog šačice fanatika mijenjati zakone na štetu cijeloga naroda i obrane naše zemlje.

Oficirjeva spremljevalka: Ko nije za cara, nije ni za ženu!

Trikrat odklonil vojaško uniformo

Mariborčan I. Čečko, pripadnik verske skupnosti Jehovinskih prič, obsojen na pet let zapora – Šest let v zaporu

BEograd, 3. oktobra – Vojsno sodišče v Beogradu je Ivana Čečka dokaj azerado razglasilo za krivega in obdalo na pet let zopora, obdalo pa je – zvest svojem verskem prepričanju – po dveh obdanih še tretji protivojvno sprejel zapor kot izmenjavo za vojaško uniformo.

Čečko, po obdani vojak VP 1709 v Svilajncu, 30-letni teatar, ki je zaposlen v tovarni Svila v Mariboru, je pripadnik verske skupnosti Jehovinskih prič in je na sojenje prišel v civilni obleki. Zagovarjati se je moral kar za tri kazniva dejanja proti oboroženim silam po kazenskem zakonu SFRJ – zavrnil je ukaz, pa tudi sprejem in uporabo orožja, ni se odzval pozivu in se izognil vojaški službi, pašejo Večernje novosti.

Leta 1979 je bil zaradi istih dejanj na vojaškem sodišču v Skopju obsojen na štiri leta, 16. maja 1983 pa na vojaškem sodišču v Zagrebu na pet let zopora. Obe kazni je prestajal do pomilostitve oziroma do pogojne izpustitve.

«Ne morem biti vojak; ne protivojvno ne prišlo ne morem sprejeti vojaškega statusa,» je sodnikom odločno pojasnil razloge svoje odločitve, da se 16. junija ne bo odzval pozivu za vojaško službo, 21. junija je zavrnil orožje, septembra, ko je prišel iz pripora, pa je večkrat zavrnil ukaz nadrejenega, naj obleče vojaško uniformo.

Odlok o izpustitvi iz pripora je bil sprejet 8. septembra, z obrazložitvijo, da »na podlagi akta druge uprave GSS JLA št. 2207/85 od 17. avgusta 1986 obtoženemu Čečku v primeru, če se bo vrnil v enoto, ne bo treba sprejeti in uporabljati orožja».

Takoj, ko se je vrnil v svojo enoto v Svilajncu, je zavrnil uniformo.

Čečko je bil dolej obsojen na 9 let, prestal pa je šest let zopora. Predvečernjim ne bi bil obsojen še na pet let, če za tako sodbo ne bi prosila njegova mati – če bi ostal v zaporu, bi dopolnil 30 let in mu ne bi več pošiljali pozivov za JLA, kar pomeni, da letos ne bi storil treh novih kaznivih dejanj.

Njegova zagovornica, odvetnica Slobodan Perović in Silvije Degen, sta v zaključnih govorih sodišče poskušala prepričati o »konstitutivni klientovega kaznivega dejanja, začeti z letom 1979, ko je prvič zavrnil uniformo in orožje, zaradi katerega ne bi smel biti večkrat obsojen».

Vprašanja je, ali je Čečko, ki so ga prišlo privedli v enoto, njeno ukinitve, kar pa bi pomnilo odprte meje vsem možnim sovražnikom, česar ne bomo nikomur dovolili, ker smo svobodno predrago plačali,» je dejal sodnik Šaljić.

Sodnik se je v dvorani, polni obtoženčevih somišljenikov očrtaoma pripadnikov sekte Jehovinskih prič, obrnil neposredno na obtoženca in dejal, da Ivan Čečko svoj del obveznosti na področju obrambe prepušča drugim, pri tem pa si je sam vzel ugodnosti, služiti vojsko, ne da bi mu bilo treba vzeti orožje.

«Morda bi bilo dobro, če bi bili vsi ljudje na svetu taki kot Ivan Čečko, vendar ni tako. Na tem svetu so tudi zveri in mi ne smemo dovoliti, da bi obramba države oslabela.»

Tudi sklep o priporu je bil v določenem smislu koncesija obtoženemu. Po izreku sodbe je bilo očitno, da je Čečko bolj zadovoljen tudi zato, ker bo šel v zapor kot civilist in se mu do pravnomožnosti sodbe ne bo treba vrniti v enoto, kjer bi ga spet čakala vojaška uniforma.

DELO * stran 5

IZJAVA RK ZSMS

O civilni službi je na svoji zadnji seji ponovno razpravljalo Predsedstvo republiške konference ZSMS. Sprejeli naj bi namreč gradivo, ki bo osnova za javno razpravo o civilni službi. Komisija za SLO je tokrat predložila popravljeno verzijo gradiva, ki pa spet ni šla »skozi« brez pripomb. Marka Hrena je motilo nedosledno razlaganje pojma varnosti, zahteval pa je tudi večjo konkretnost in določnost gradiva, ki mora jasno izraziti stališča mladinske organizacije. Vika Potočnik pa je menila, da je predlagani okvir za javno razpravo (SZDL) preozek, in da je čimprej treba

tudi izven meja SRS in v Skupščino SRS. Seveda se je oglasil tudi predstavnik mladine v JLA, ki je »drugarski« pozval mladince k pameti, češ da naša armada ne usposablja vojakov za agresijo, da vendarle ne smemo pozabiti na žrtve, ki so padle za to, kar imamo danes, da ugovor vesti vodi k defetizmu in razbija enotnost obrambe. Končal je z retoričnim vprašanjem, zakaj vse večji del mladih verjame v drugačne vrednote od splošno družbenih. Na to mu seveda ni nihče odgovoril, gradivo pa je bilo sprejeto skupaj s pripombami Marka Hrena. Čisto na koncu je Predsedstvo sprejelo stališče ob primeru Čečko, ki ga tudi objavljamo:

Glede na naše kongresne opredelitve smo v Delu 4. oktobra z obžalovanjem prebrali poročilo s sojenja proti Ivanu ČECKU, ki ga je vojaško sodišče (tokrat v Beogradu, že tretjič in »dokaj nerado«) razglasilo za krivega in obsodilo na pet (5) let zapora, ker odklanja služenje vojaškega roka.

Obsodilo ga je, potem ko je zaradi svojega prepričanja (je pripadnik verske ločine Jehovih prič) oziroma zaradi ugovora vesti že bil obsojen zaradi odklanjanja služenja vojaškega roka na skupaj devet (9) let zapora in je sedem (7) let kazni tudi prestal. Obsodilo ga je v njegovem tridesetem letu, torej v letu, ko se izteka obveznost služenja vojaškega roka zaradi starostne omejitve nabornikov.

Zavedamo se, da pravna osnovna za tako odločitev obstoji. Vendar se nam zdi reševanje problema ugovora vesti na takšen način (s ponavljajočimi se kaznimi) slabo in neprimerno ter neskladno z načeli socialističnega humanizma in najhumanejše družbe, za kakršno se tako radi razglavamo. Prav zaradi tega smo na 12. kongresu ZSMS med drugim sprejeli tudi pobudo za razpravo o civilnem služenju vojaškega roka (kot možni premostitvi problema ugovora vesti) in o čimprejšnji ukinitvi ponavljajočih se kazni za tiste, ki so obsojeni zaradi odklonitve služenja vojaškega roka.

V ZSMS smo se, se in se bomo borili proti vsakršni represiji in pregonu drugače mislečih in proti političnemu fabriciranju »notranjega sovražnika«.

Ljubljana, 16. 10. 1986

PREDSEDSTVO RK ZSMS

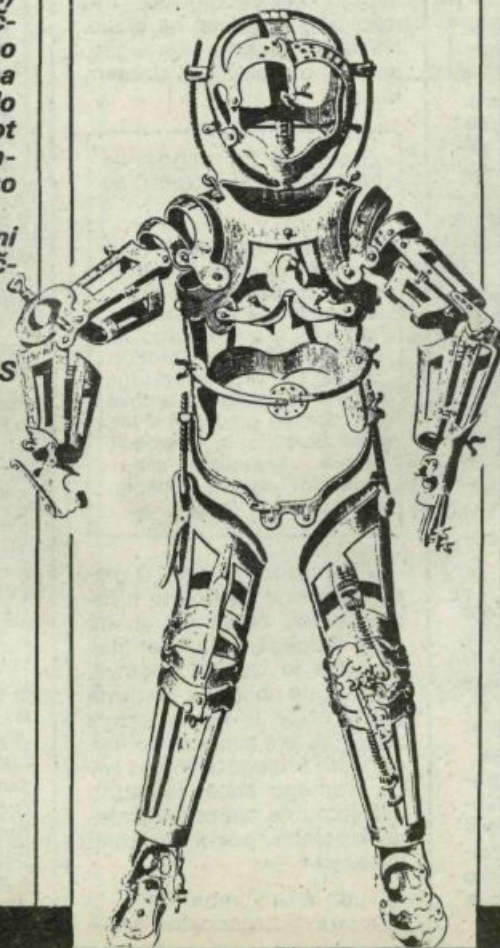
SEKRETARIAT ZA PRAVOSODJE

Na tem mestu smo nameravali bralce in bralke natančno seznaniti s podatki, okoli katerih se pravzaprav vrti vsa razprava o civilni službi in kaznovanju oporečnikov, pa, kolikor je nam znano, še niso bili objavljeni: Koliko obsojencev je v (slovenskih) zapori, ker iz takšnih ali drugačnih nagibov niso hoteli obleči uniforme ali sprejeti orožja; kdo so ti obsojenci; koliko je med njimi povratnikov zaradi istovrstnega kaznivega dejanja, kakšne so višine kazni, ipd.

Da bi prišli do teh podatkov, ki ne bi smeli biti nobena skrivnost, smo se odpravili na Republiški sekretariat za pravosodje in upravo. Sprva so nam šli delavci sekretariata na roke in dogovorili smo se za informativni intervju s pomočnikom sekretarja, s katerim smo sestavili seznam vprašanj oziroma podatkov, ki so nas zanimali. Potem pa smo izvedeli, da z intervjujem ne bo nič. Po zaslugi samega tovariša sekretarja, ki je bil mnenja, da je bilo v zadnjem času o problematiki, ki nas je zanimala, precej razprav v skupščinskih odborih in komisijah in je bilo torej dovolj možnosti za medije, da pridejo do podatkov. Zato naj ne bi dajali posebnih intervjujev.

Lepo.

Toda v kupu gradiva, ki smo ga zbrali za pripravo teme, nismo zasledili podatkov, ki smo jih želeli dobiti na Sekretariatu, prav tako jih nismo našli v tisku. Morebiti smo kaj spregledali, vendar to ni tako bistveno. Zakaj naj bi novinarji podatke iskali v delegatskih gradivih skupščinskih komisij, če bi jih lahko dobili neposredno pri posameznih institucijah in organih, katerih delo naj bi bilo javno. Razen če si je kdo zamislil, da morajo biti informacije, ki smo jih nameravali objaviti, čim težje dosegljive, takorekoč majhna skrivnost.

KOMISIJI ZA VERSKA VPRAŠANJA.

Spoštovani!

Ker smo prepričani v Vašo široko razgledanost in da temeljito poznate religiozno ideologijo ter da si prizadevate imeti objektivni vpogled v vsa vprašanja in probleme, ki bi se lahko pojavili v zvezi s tem področjem, se polni zaupanja obračamo na vas. Ne vemo sicer, koliko je v vaši moči vplivati na tako občutljivo zadevo, čeprav se nadejamo, da nas boste kljub temu poskušali razumeti.

Kot Jehovine priče po verskem prepričanju, ki se nahajamo po KPD-jih oz. zaporih v Sloveniji v zvezi s čl. 202 KZ SFRJ (oz. 214. čl. KZ SFRJ), iskreno smatramo za dolžnost da Vam iz prve roke posredujemo določene informacije, ki bi utegnile koristiti tudi vam, kajti sami opažamo da določene dezinformacije čestito otežujejo to, da bi se določeni problemi lažje in hitreje reševali.

Res je, da je vera oz. njeno izpovedovanje privatna zadeva. Zato se tudi nahajamo v zaporu kot posamezniki, zaradi svojih osebnih odločitev. Glede na to pa, da je naš temelj verovanja skupen in to je Biblija in ker si biblijska temeljna načela niso med seboj v nasprotju, nastopamo v tej zvezi kot somišljeniki.

Ceprav ni namen našega pisanja vsebinsko pojasnjevanje našega prepričanja, pa zaradi boljšega vpogleda v to, da naši pogledi niso zgolj subjektivne narave, dovolite da navedemo samo nekaj temeljnih citatov iz Biblije, ki jih po vsestranskem in skrbnem preiskovanju smatramo kot ključne točke v pogledu obravnavanega vidika:

1) Teksti iz prvega evangelija Grških spisov (Nove Zaveze oz. Novega Zakona) – evangelij po Matevžu, ki je zapisal govore ustanovitelja krščanstva in njenega največjega učitelja, Jezusa Kristusa.

– Temeljno načelo iz 7. poglavja 12. vrste (v nadaljevanju uporabljen način Matevž 7:12), glasi: »Vse karkoli hočete, da ljudje vam store, tako storite tudi vi njim, zakaj to je postava in proroki.«

– Matevž 5:43–47 glasi: »Slišali ste, da je rečeno: 'Ljubi bližnjega svojega in sovražnika svojega.' A jaz vam pravim: Ljubite sovražnike svoje... da bodete sinovi Očeta svojega, ki je v nebesih, kajti on veleva soncu svojemu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi in daje dež pravičnim in nepravičnim. Kajti če ljubite tiste, ki vas ljubijo, kakšno plačilo vam bode?«

2) iz poslanice apostola Pavla Rimljanom:

– Rimljanom 12:17–24 glasi: »Nikomur ne vračajte hudega za hudo. Premišljajte to, kar bi bilo dobro vpricho vseh ljudi. Če je mogoče, kolikor je v vaši moči, imejte mir z vsemi ljudmi. Ne maščujte se sami, temveč dajte mesta jezi Božji; kajti pisano je: 'Moje je maščevanje, jaz povrnem, govori Jehova.' Temveč ako je lačen tvoj sovražnik, ga nasiti, ako je žejen, ga napoji; kajti če to delaš, mu nakopičiš žerjavico na glavo. Ne daj se hudemu premagati, ampak premaguj v dobrem hudo.«

KOMISIJA ZA VLOGE IN PRITOŽBE PRI SKUPŠČINI SRS

Marjan Lenarčič, član Komisije za vloge in pritožbe pri Skupščini SRS, nam je povedal, da so v zadnjem letu dobili le eno pritožbo Jehovinih prič zoper obsodbo. Komisija za vloge in pritožbe je namreč institucija, ki zbira pritožbe, jih predstavi v letnem poročilu in posreduje drugim organom, samoupravnim telesom in institucijam.

– Rimljanom 13:8–10 glasi: »Nikomur ne bodite ničesar dolžni, razen da ljubite drugega, kajti kdor ljubi drugega je izpolnil postavbo. Kajti... ne ubijaj, ne kradi, ne poželi in če je katera druga zapoved, tale beseda jo obsega: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Ljubezen bližnjemu ne napravlja hudega. Izpolnitev postavbe je torej ljubezen.«

Tudi znanstvena dela, ki obravnavajo zgodovino zgod-

njega krščanstva potrjujejo dejstvo, da prvotni kristjani, ki so se zvesto držali teh načel, niso služili vojske. V znanstvenem delu »The Rise of Christianity« se to prav tako priznava: »Podroben pregled vseh razpoložljivih podatkov kaže, da ni do časov Marka

IN KAJ PRAVIJO VOJAŠKE OBLASTI?

BEČIR SIROVINA, predsednik predsedstva ZSMJ v ljubljanskem armadnem območju, je menil, da je treba pojasniti, ali civilna služba pomeni alternativo sedanjemu služenju vojaškega roka. Civilna služba in sedanji koncept namreč ne gresta skupaj. Ni mogoče razdvajati oboroženih in neoboroženih oblik obrambe. Ves čas se tudi borimo proti administraciji, z uvajanjem civilne službe pa bomo potrebovali nove administrativne kadre, ki bodo presojali, kdo je upravičen do takšnega služenja vojaškega roka in kdo ne. Poleg tega niso dovolj opredeljene tudi politične posledice, ki bi jih tak način služenja vojaškega roka imel na družbo. »Pobudo za civilno službo je treba pretehtati!« (DELO, 3. 10. 1986)

Avrelija (cesar od 161–180 n. št.) noben kristjan šel za vojaka in noben vojak ostal v vojni službi, če je medtem sprejel krščansko vero.«

Knjiga On the Road to Civilization – A World History (Na poti k civilizaciji – Svetovna zgodovina, str. 237, 238; Heckel in Sigman) poroča: »Kristjani so odklanjali izpolnjevanje določene dolžnosti rimskih državljanov: Kristjani so smatrali opravljanje vojaške službe za kršitev vere.«

O takšni nevtralnosti kristjanov poročajo tudi zgodnji rimski pisci (1. stol. n. št.).

Prvotni kristjani so jasno razumeli, da se s tem ne prekrši le osnovno pravilo »ne ubijaj« – zapisano že v Hebrejskih spisih (2. Mojzesova knjiga 20:13), ampak da bi to pomenilo prej ali slej tudi medsebojno pobijanje kristjanov iz različnih dežel. A to bi bilo tudi vsekakor v nasprotju z navodilom iz evangelija po Janezu, ki je zapisal besede Kristusa, kjer tekst iz 13:35

IN KAJ PRAVIJO VOJAŠKE OBLASTI II.?

Predstavniki mladine v JLA je opozoril na politične posledice realizacije pobude in menil, da je ugovor vesti tudi posledica tega, ker mladim ljudem posvečamo premalo pozornosti. Vprašal se je tudi, ZAKAJ IMA VEDNO VEČJI DEL MLADIH DRUGAČNE IDEJNE OPREDELITVE OD SPLOŠNO DRUŽBENIH. (»Mladi so proti pritiskom«, DELO 17. 10. 1986)

glasi: »V tem spoznajo vsi, da ste moji učenci, ako imate ljubezen drug do drugega.« Iz teh in še mnogih drugih delov Biblije je razvidno, da je kristjan dolžan gojiti temeljno načelno ljubezen (agape) do vseh ljudi.

To je tudi v skladu z uvodnim členom Deklaracije o človekovih pravicah (od OZN, katere sopodpisnik je tudi Jugoslavija), ki glasi: »Vsi ljudje se rodijo prosti in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so s pametjo in zavestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.« – 1. člen Deklaracije.

Sam uvod Deklaracije je še posebej značilen: »Ker pomeni priznanje prirojenega človeškega dostojanstva vseh članov človeške družbe in njihovih enakih in neodtujljivih pravic temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu...«

Že slavni francoski mislec Ruso, ki je v marsičem aktualen še danes, je med drugim zapisal: »Vojna ni odnos med človekom in človekom, temveč je odnos med državo in državo, v kateri so posamezniki samo slučajno sovražniki, ali ne kot ljudje, tudi ne kot državljani, temveč kot vojaki,« in nato zaključuje: »Torej vsaka država lahko ima za sovražnika samo druge države, a ne ljudi, ker med raznovrstnimi stvarmi se ne da utrditi noben pravi odnos.«

Ali si lahko torej privoščimo, da spregledamo navedena dejstva in še vedno ohranimo svoj oz. bolj rečeno biblijski svetovni nazor?

V vsem želimo biti poslušni zakonom dežele v kateri živi-

mo in menimo, da smo na mnogih področjih življenja to tudi dokazali (na razpolago so karakteristike o našem obnašanju in ostali zapisi). Vse naše postopanje pa je le rezultat upoštevanja že navedenih tekstov Biblije kot tudi ostalih, torej Biblije kot celote. Spremeniti naše stališče v pogledu obravnavane teme bi pomenilo odpovedati se Bibliji, za kar pa ne vidimo razloga, saj je ta knjiga tudi pri nas dovoljena in splošno uveljavljena internacionalna knjiga. Rekli boste nemara, da so mnogi, ki se imenujejo kristjani, pa tudi Biblijo imajo ter jo berejo, pa vendar za njih služnje vojske ne predstavlja neke posebne ovire. Toda ali ni velika razlika med trditvijo da nekdo nekaj je in tem da se po nečem dosledno dejansko tako postopa oz. živi? Ali ne bi bili prej ali slej podobni licemerjem?

Ali bi bilo pravično, da spregledamo toliko dokazov in pričevanj zgodovine in da poleg tega ne upoštevamo tudi svoje lastne vesti, presodite sami. In končno ali bi tudi kot državljani lahko še živeli s poštenim načinom razmišljanja? Jehovine priče danes v vseh deželah sveta postopajo enako, po istih temeljnih načelih.

Odvetnik SILVIJE DEGEN, Čečkov branilec, se je vprašal o smislu kaznovanja osebe, ki ni nikoli kazala zločinških namenov, ki je seznanjala pristojne organe in jih opozarjala na to, da ne more biti vedno znova obsojan samo zato, ker v nekaj verjame in se tega drži. Poudaril je, da obtoženi ni nikoli pokazal aktivnega oz. agresivnega nasprotovanja, ko je izvrševal kazniva dejanja, za katera se ga obtožuje, in da je vedno trdil, da hoče s svojim delom dokazati, da želi biti koristen član te družbe.

Poleg tega, da mu ustava zagotavlja pravico do svobode vesti in veroizpovedi, je dejal odvetnik Degen, izvaja nad njim kazenske sankcije, če svoje vesti ne želi omadeževati. Zaradi svojega prepričanja postaja lastna žrtev in družba z uporabo sankcij ne dosega zelenega cilja. Zaradi nelogičnih zakonov ga prav ta družba lahko kaznuje do konca življenja. V primeru Ivana Čečka lahko govorimo le o abstraktni (zamišljeni) nevarnosti kaznivega dejanja, ker živimo v miru. O dejanski nevarnosti bi lahko govorili le ob morebitni vojni. (»V imenu ljudstva« MLADINA, 10. 10. 1986)

čelih. Za njih je načelo (vzeto iz biblijske knjige Izaije 2:4) zapisano pred palačo OZN, ki ga je ta organizacija uporabila za svoj moto, postalo stvarnost: glasi namreč: »In prekujejo sulice svoje v srpe, meče v orala, narod ne dvigne meča nad narod in več se ne bodo učili bojevati.

Marsikdo lahko označi načela Jehovinih prič kot nekaj utopističnega in reče da je pač potrebno v našem času realneje misliti. Toda kako izgleda danes, ko se v svetu v veliki meri postopa ravno nasprotno temu kar svetuje Biblija? Jasno je, da človeštvo, ki ga stiskajo nezaupanje, strah in predsodki, hodi v negativno smer. Mi se zavedamo dejstva, da smo v zaporu zaradi kršitve člena, ki je pogojen z negativnimi razmerami v svetu, da gre za nekaj, kar je objektivne narave ter da je oboroževanje za mnoge miroljubne dežele nujno zlo. Toda ali naj že samo zaradi teh objektivnih činiteljev pozabimo na biblijska temeljna načela? Danes se cel svet nahaja v podobni situaciji, vprašanje pa je le v koliki meri nek pravni red upošteva to, da lahko gre v teh vprašanih tudi za prizadetost posameznika. Pravna doktrina sama priznava delikatnost takih določb. Priznan slovenski strokovnjak s področja kazenskega prava dr. Peter Kobe navaja v svoji razpravi, kjer je govora o odnosu med etičnimi in pravnimi normami, naslednje:

»Takšen ali drugačen zakonodajalec je v resnični ali v subjektivno namišljeni situaciji, ko nalaga s pravnimi normami dolžnosti (delovanja ali opustitve), ki so v nasprotju z etičnimi normami. V tej situaciji je samo želeti, da bi zakonodajalci ne vsiljevali rešitve določenih problemov, če pa so že neogibne rešitve, ki so v nasprotju z etičnimi normami, naj te sprejmejo po zelo tehtnem premisleku, ne pa vodeni po pragmatizmu, utilitarizmu, ali dokazujoč nesposobnost, da bi probleme reševali drugače. Če pa je takšen zakonodajni poseg neogiben, pa je seveda zelo utemeljeno vprašanje ali naj bo izvrševanje dolžnosti, ki izhajajo iz takšne norme, kar samo po sebi splošno obvezno in celo sankcionirano, ali pa se pusti tudi individualna svobodna presoja prizadetega. Čistejša, pravilnejša in bolj razumna bi bila rešitev, ki bi dovoljevala avtonomno odločitev, na podlagi resničnega poznanja konkretne situacije, vsaka drugačna rešitev bi pomenila ali odkrit

spopad s pravnim redom ali pa kar je še slabše, slabitev in končno otopitev občutka individualne odgovornosti.« (Kriminologija... izbor tem dr. Katje Vodopivec)

Vprašali boste mogoče, zakaj toliko pojasnjevanja? Prav zaradi tega, da bi se

1) videla osnova, ki je naše vodilo v življenju – Biblija in da torej to ni nek človek, niti neka organizacija kot se to včasih napačno tolmači

2) da bi se videlo v čem je specifična ter da se ne gleda skozi neko splošno prizmo religioznosti, kjer bi morebiti bili za osnovo občutki ali nek dogmatičen način razmišljanja, niti nismo pristaši nekega golega pacifizma. Menimo torej, da je potrebno, da imate o nas objektivno predstavo, da bi tako lažje razumeli, da naši motivi še zdaleč niso destruktivne narave.

Zavedamo se tudi, da sama dikcija zakona ne dopušča nobenih izjem, toda zastavlja se vprašanje ali ne bi enkratna zaporna kazen pomenila realnejšo in pravičnejšo rešitev ob upoštevanju vseh navedenih razlogov? V precejšnjem številu dežel se je takšna rešitev dejansko izkazala kot ustreznejša, ne glede na dežele, kjer odklonitev služnje voj. roka sploh ne pomeni kaznivega dejanja.

Razumeli boste, da smo mladi, da imajo mnogi mlade družine ali pa bi si jih želeli

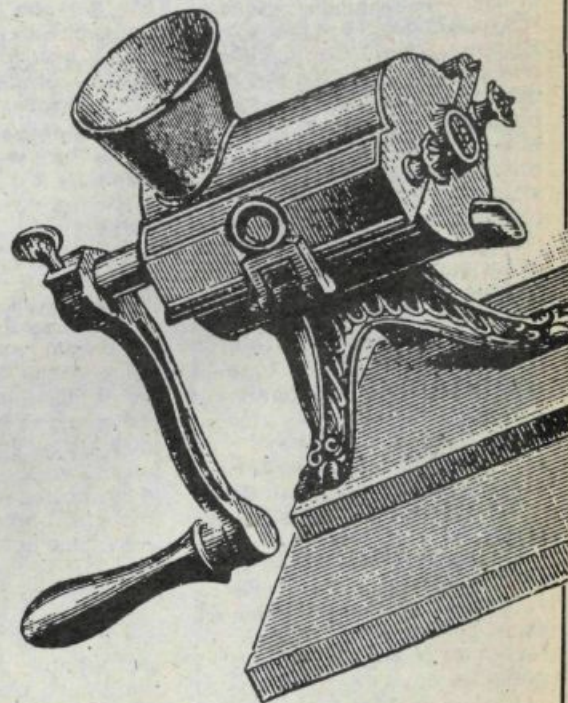
ustvariti in da nam še zdaleč ni vseeno, kako bomo preživeli ta leta.

Takšna rešitev, kjer sledi za posameznika često niz zapornih kazni, ni za nikogar lahka, niti ne moremo biti koristni drugim v taki meri, kot bi to želeli.

Prepričani smo, da nas boste poskušali razumeti, saj se, kot je to verjetno razvidno iz dosedanjega izvajanja, ne želimo držati nečesa fanatično, kakor se to pogosto misli, ampak smo se pripravljani prilagajati oz. slediti vsemu kar pomeni razumno rešitev. Pripravljeni smo korigirat svoj način mišljenja; v kolikor nam kdo predloži močnejše argumente, bomo tega vesel. Prosimo torej, kolikor vam to čas dopušča in ostale okoliščine, da nam na kratko odgovorite, ker ne vemo ali smo vam dali kaj, kar bi bilo za vas praktično uporabno. Mogoče bi nam lahko tudi navedli na koga naj se še po potrebi in glede na pristojnosti obrnemo.

Za vaše razumevanje se vam v pričakovanju odgovora najlepše zahvaljujemo.

Dne,
 Obsojenci KPD-a Dob,
 OKPD Rogoza,
 zapor Celje,
 zapor Ljubljana,
 odprti oddelek Ig,
 zapor Maribor

POGOVOR Z DR. ANTONOM STRESOM

Problem civilne službe in ugovora vesti je v naših krajih najbolj boleč za pripadnike verske skupnosti Jehovinih prič. Ugovor vesti torej ni le specifično vojaška zadevščina, pač pa stvar, ki se med drugim tiče tudi cerkve in verskih skupnosti. Med pogovorom z dr. Antonom Stresom, predavateljem na Teološki fakulteti, smo skušali na sklop vprašanj okrog civilne službe gledati z drugačnega zornega kota, torej kota, ki svoje argumente išče predvsem v etiki.

Na začetku smo dr. Stresa zaprosili za nekaj osnovnih informacij o skupnosti Jehovinih prič.

Dr. Stres: Jehovine priče poznam predvsem iz knjig, osebno se z njimi nisem dosti srečeval. Kolikor mi je znano, so Jehovine priče skupnost vernikov, ki je nastala v začetku tega stoletja v Ameriki in se potem dokaj hitro razširila po Evropi. Po celem svetu je nekaj več kot pet milijonov pripadnikov skupnosti. Značilno za to skupino je predvsem zavračanje tega sveta. Ta svet naj bi bil predvsem področje Satana, področje slabega, in Kristus bo prišel vzpostaviti tisočletno kraljestvo. Njihovo odklanjanje službenja vojaškega roka je torej dokaj tesno povezano z negativnim stališčem do tega sveta, držav na tem svetu in vseh podobnih organizacij, ki na tem svetu obstajajo. Gre za poseben nauk, ki nikakor ni skupen večini krščanskih veroizpovedi, kar pa seveda ni razlog, da bi težave, ki jih imajo pripadniki te skupine ljudi, lahko omalovaževali.

Načelo »Ravnaj po svoji vesti« je eno osnovnih značilnosti skupnosti, iz tega načela pa izhaja tudi odklanjanje orožja in način boja za mir. Kakšno je pravzaprav stališče slovenske cerkve do zakonskih kazni za Jehovine priče, ki odklonijo orožje?

Dr. Stres: Stališče katoliške cerkve, kot najštevilnejše verske skupnosti in Slovenkem, je seveda podobno stališčem katoliške cerkve drugod po svetu.

Slovenska katoliška cerkev tako v tem pogledu nima kakšnih posebnih stališč. To

tudi ni potrebno, saj med katoličani samimi (vsaj v javnost kaj takega ni prišlo) ni takih, ki bi po svoji vesti odklanjali služenje vojaškega roka ali nošenje orožja. Vendar pa takšni primeri katoličanov v svetu so. Naj omenim, da je celo na zadnjem Vatikanškem koncilu, ki ga dostikrat citiramo v različnih zvezah, prišla zelo jasno do izraza misel, da bi morali zakonodajalci tudi za take primere predvideti neko pošteno rešitev. Naj navedem odlomek iz dokumenta zadnjega vatikanškega cerkvenega zbora, kjer je rečeno tole: »Primerno bi tudi bilo, da bi zakoni človekoljubno nekaj določili glede takih, ki jim vest brani prijeti za orožje, če so pripravljene na kak drug način služiti človeški skupnosti.« Ta tekst je dokaj blag, saj je rečeno, da bi bilo »primerno« nekaj storiti, danes bi rekli celo, da je to potrebno in nujno. Slovenska cerkev se ni izrecno javno potegnila za ta načela, smo pa v naših verskih publikacijah na splošno govorili o ugovoru vesti: torej tako, da se nismo omejili na konkretna primere, pač pa smo na splošno poudarjali, da je vest nekaj, kar je potrebno absolutno spoštovati. Tudi v primeru, ko nekemu vest brani, da bi služil vojaški rok in se pripravljal na uboj sočloveka.«

Ravnaje po vesti je en od elementov religije. Pri nas je svoboda veroizpovedi z ustavo zagotovljena. Očitno prihajamo do nekega protislovja, namreč: z ustavo je neka stvar zagotovljena, istočasno pa je tudi kazniva.

Dr. Stres: Ja, to je res dokaj protislovno stanje. Vest je za religioznega človeka najvišja in zadnja instanca. Gotovo, da veljajo za vernika zapovedi, izročilo cerkve – vse to so norme, ki jih upošteva – vendar pa preden jih upošteva, mora biti prepričan, da je tako prav. Šele potem, ko iz svojega notranjega prepričanja sprejme to, kar mu cerkev predpisuje in živi od prepričanja in to izvršuje iz svojega ponotranjenega sveta, je to zrel človek, ki mora svojo vest do konca ubogati. Naj kot primer navedem, da je eden od velikih krščanskih teologov

Sveti Tomaž Akvinski učil, da človek, ki bi ne bil prepričan, da Bog je, tega ne bi smel izpovedovati. To pomeni, da se je v srednjem veku, ko niso bili ravno strašno občutljivi za vprašanje človekove vesti in vrednost vsakega posameznika, že pojavila misel, da je najvišja instanca, ki jo mora človek spoštovati, njegova vest in se mora po njej tudi ravnati.

Seveda potem tu prihajamo do zapletenih situacij, ko je nekdo vernik, po ustavi mu je zagotovljena svoboda vesti, hkrati pa tega ne more upoštevati.

En od argumentov proti civilni službi je ta, da bi ob morebitni uvedbi civilne službe začeli državljane deliti na takšne in drugačne in tako prekršili kodeks enakosti, ki naj bi veljal v naši družbi. Gre seveda za enakost pred zakonom.

Dr. Stres: To bi komentiral z dvema premislekoma. Prvič: takšne absolutne enakosti tako ali tako ni. Ljudje smo hkrati tudi neenaki. Kar zadeva služenje vojaškega roka imamo tako ali tako izjeme. Sicer zdaj govorimo o moralnih razlikah, so pa tudi fizične razlike. Tako nekomu, ki je bolan ni potrebno služiti – zanj torej zakon ne velja. Če priznavamo razlike na osnovi telesne konstitucije, na osnovi fizičnega počutja in zdravja, zakaj bi potem morali odklanjati razlike, ki obstajajo na osnovi moralnega prepričanja med ljudmi.

Drugič: potrebno se je vprašati, ali so ljudje zaradi zakonov ali pa so zakoni zaradi ljudi? Skratka, ali ni vendarle osnovna naloga zakonodaje, da štiti in varuje človeka, ne pa, da štiti in varuje samo sebe in človeka žrtvuje. Mislim, da mora vsak zakonodajalec predvideti neke izjeme in zanje nekaj predvideti. Mislim, da ravno to zastopa drugi vatikanski cerkveni zbor. Namreč, da je treba predvideti možnost, da nekdo po vesti česa takega ne more narediti.

Pravite, da bi zakon moral štiti ljudi. Zagovorniki zdajšnjega stanja – torej stanja brez civilne službe – pravijo, da je zakon o vojaških obveznostih eden tistih

zakonov, ki najbolj štiti ljudi. Z uvajanjem civilne službe bi bil zakon, ki štiti ljudi, državo, družbo, v nevarnosti. Sovražnik bi začel gledati z leve in desne.

Dr. Stres: Mislim, da je zelo škodljivo in nasprotno sleherni zdravi razpravi, če začnemo podtkati zagovornikom nečedne namene in se delamo, kot da imamo opraviti z iznajdbami, ki so nepreizkušene, tvegane, in kot da so si jih izmislili neki čudaki. Saj vsi vemo, kako je s to stvarjo po svetu. Celó v eni izmed zadnjih števil revije Teorija in praksa, ki vsekakor velja za zelo zelo vmesno in primerno revijo (in prav nič rokovnjaško), prinaša zelo poučne podatke, kako je s to civilno službo drugod po svetu. Čisto jasno je, da takih ljudi, ki jim vest brani nošenje orožja, ni toliko, da bi bila zaradi tega zelo prizadeta obrambna moč. Povsod po svetu gre za odstotke, ki ne pomenijo nekaj bistvenega. Poleg tega pa vemo, da je v vojski zelo pomembna neka morala. Povsem jasno je, da od vojaka, ki smo ga na silo vtaknili v vojaško suknjo in ga tam držali pod grožnjo, ne moremo pričakovati kaj dosti.

Za konec bi si dovolil še en citat – gre za citat iz Sobotne priloge, avtor pa je Miroslav Lazanski – v katerem pravi: »Naša operacijska vojska, JLA, se utegne v morebitni vojni znajti v položaju, ko bodo odločale sekunde, ko bo morala v spopad, v katerem ji nasprotnik ne bo dal niti najmanjšega časa za premislek. Mar si lahko dovolimo, da bodo takrat nekateri mirno sedeli doma v skladu s svojo filozofijo in tako imenovanim očitkom zavesti, medtem ko bodo drugi umirali s puško v rokah? Je mar to pravično? Je mar to v skladu s tako imenovanim načelom očitka zavesti?«

Dr. Stres: Mislim, da lahko iz vsake, še tako resne zadeve naredimo predmet govorniškega pretiravanja. Vse to, kar pravi, drži – povedano na tak način. Vprašanje pa je, če lahko v retorične zaključke vključimo to, za kar tukaj gre: za ljudi, ki jim vest prepoveduje

ubiti sočloveka, prijeti za orožje in ogrožati mir na svetu. To so ljudje, ki jim prav gotovo ni vseeno za prihodnost človeštva. Kako bi se vedli v konkretnem primeru ogroženosti naše domovine, ne moremo predvideti, mislim pa, da jim ne moremo naprtiti neke neodgovornosti do domovine: zato je potrebno, da jim damo priložnost, da pokažejo svojo pripadnost do domovine na način, ki bo tudi njim ustrežal. S tem obrambna moč lahko le pridobi.

pripravil ALI ŽERDIN

OBRAMBNI ZAGOVOR

Da bi bili to razgovori, ne pa psihološki pritisk, mora biti tudi meni omogočeno, da povem, kakšni so moji pogledi in spoznanja na podlagi biblijskega nauka in trdne vere v resničnost Božje besede. Da moja vera ni imaginarna dogma in zgolj nekaj, kar se meni dozdeva, da je tako kot je, lahko dokažem s samo Biblijo in pravičnim življenjem mnogih pravih oboževalcev skozi zgodovino človeštva, čeprav so bili ti vedno majhna, majhna manjšina.

Jezus je rekel, da nihče, ki želi pravilno oboževati Jehovo, ne more biti podložnik sodobne ureditve, ki ji vlada Satan, niti ne more s svojimi deli ali sprejemanjem ideoloških poti podpirati organizacije današnje posvetne ureditve. Jehova zahteva, da mu služimo z nedeljenim srcem in popolnoma nevtralnimi do današnje posvetne ureditve.

Kaj me lahko loči od Ljubezni božje? Na to vprašanje odgovarjam z besedami: Prepričan sem, da me ne smrt, ne življenje, ne angeli, ne oblast, ne sile, ne sedanost, ne prihodnost, ne višina ne globina, ne katerakoli druga stvar ne morejo ločiti od Ljubezni božje (RIM 8:38).

Jezus je poudaril: Jehovi služabniki ne morejo služiti Bogu s pol srcal

S trdno odločitvijo, da bom z nedeljenim srcem služil Jehovi in ohranil neoporečno nevtralnost, sem svoje stališče in opredelitev vedno branil z naslednjo izjavo: (prosim, da se dobesedno zapiše v zapisnik) Jaz ne morem biti vojak, zaradi ugovora vesti ne morem ne prostovoljno ne prisilno sprejeti status vojaka, niti kakorkoli podpirati in sodelovati kot pristaš ali podložnik katerekoli organizacije te posvetne ureditve, ki je nasprotna Božjemu kraljestvu. Nikoli nisem izjavil, da odklanjam sprejeti uniformo – vojaško obleko, orožje ali izvršiti ukaz, ker mi nič od tega ni bilo ponujeno. Vojaški starešine so me v pogovorih prepričevali, da bi moral sprejeti status vojaka, obleči uniformo in odslužiti vojni rok. **Menili so – in me o tem skušali prepričati – da z dejanjem sprejema uniforme ali orožja sprejemam status vojaka, kar sem energično in avtoritativno zavračal že od prvega poziva leta 1979.**

Jaz ne morem biti vojak, odklanjam biti vojak, odklanjam status vojaka! Nikoli pa nisem rekel, da nočem sprejeti uniforme ali orožja.

(Opomba uredništva: Odlomki iz obrambe in končne besede I. Čečka so neavtoriziran prevod iz slabe srbohrvaščine)

PRIZNAVANJE UGOVORA VESTI PRI NAS

Ugovor vesti je pri nas neobdelan in ob stran potisnjen pojem, tako v teoriji kot v praksi. Šele v zadnjem letu je stopil v ospredje v kontekstu ugovora vesti služenju vojaškega roka, kjer se ta konflikt vesti posameznika z družbenimi normami odraža na najbolj drastičen in represiven način. Ker je ugovor vesti precej širši pojem, ga je potrebno tudi širše predstaviti.

O vesti

Vest kot abstraktna psihološka kategorija dobi svoj pomen in smisel, če jo osvetlimo z navezavo na konkretne družbene norme. Norme predstavljajo pravni izraz sistema vrednot, lahko pa imajo obliko moralnih, etičnih, religioznih in ideoloških obrazcev – predstavljajo torej etično-moralni kodeks družbene skupnosti, ki se v največji meri ohranja in prenaša s tradicijo.

Vsaka družba je poskrbela za institucije, ki ohranjajo in prenašajo obstoječe sisteme vrednot in norm na posameznika (družina, vzgojno-izobraževalne ustanove, cerkev...). Vendar vsak posameznik v skladu s svojo osebnostno strukturo objektivno dane norme predela in oblikuje sebi lasten način doživljanja in vrednotenja samega sebe in sveta. Ravno preko subjektivnega, v veliki meri čustveno obarvanega odnosa do zunanje realnosti, lahko človek oblikuje tudi svojo vest. Kot taka dobi vest konkretno moč in predstavlja vodilo življenjske orientacije in odločitev posameznika. Ker je vest rezultat notranje predelave, lahko pride v nasprotje z etično pravnim kodeksom družbe, z njeno ideologijo, mitologijo, religijo.

O stvarnosti

Evropski kulturni krog je skozi zgodovino močno pospeševal in uveljavljal takšne obrazce obnašanja in delova-

nja, kot so agresivnost, tekmovalnost, nasilje do soljudi, sebe in narave. Ti obrazci pogojujejo različne vidike odnosov med ljudmi (moški – ženska, mlajši – starejši, podrejeni – nadrejeni, črni – beli...) tako kot tudi odnosov ljudi do narave (neracionalnost v trošenju, nespoštovanje v ravnanju z njo). Ti, posamezniku kot biološkemu in duhovnemu bitju sicer odtujeni obrazci, so se konstituirali tudi kot pravno ideološke norme, ki se kažejo v skrajnem dometu preko militarizacije družb, ki večino človeških in naravnih potencialov usmerjajo in mobilizirajo v destruktivnost (npr. znanstveno tehnološko raziskovanje v vojaške namene, obvezna rekrutacija).

O ugovoru vesti

Posameznik, ki zaradi različnih zunanjih ali notranjih impulzov, ki v njem ne vzpodbujajo kulturno oziroma ideološko pogojenih oblik reagiranja (nasilnost, destruktivna tekmovalnost...), lahko izoblikuje lastno pacifistično – miroljubno zavest ali prepričanje. Pri oblikovanju miroljubne vesti bi lahko naštel naslednje impulze in motive:

Verski motivi. Pri nas lahko govorimo predvsem o pripadnikih Jehovinih prič, Nazarencev in Adventistov, motiv pa lahko ponazorimo z osnovami krščanskega nauka. Temelji na Kristusovem nauku o nenasilju, ki ga je ta izpričeval s svojim življenjem, smrtjo in odnosom do nasprotnikov. Jezus poziva svoje učence, naj ne vračajo udarca z udarcem, temveč da razorožijo nasprotnika na drugačen, nenasilen način. Po Kristusu so vsi ljudje otroci istega Očeta, zato jih vabi k ljubezni tudi do sovražnikov. Posledica tega je, da krščanski nauk vključuje splošno bratstvo, ki bi lahko (ob ravno tako vsesplošni avtentičnosti) zblížalo vse ljudi preko zaprek nacionalnosti in različnih ideologij. Za ugovor vesti na podlagi verskih čustev velja, da »potrditi, da lahko le nasilje nasprotuje nasi-

lju, pomeni zavračanje vrednosti in moči ljubezni, pomeni težnjo po predstavljanju zgolj namišljene moči Boga in neresničnost vernikove vere«.

Človekoljubni, humanistični motivi. Osnovna skrb, ki se v teh motivih izraža, je »v dobro človeku«, »v dobro vsem ljudem«. Iz tega sledi tudi zavračanje ubijanja. Tovrstni oporečnik se upira vojski, oznanjujoč absurdnost vojne in priprav na vojno, ki jo ima za organiziran zločin. Njihovo upanje se kaže v delu proti vsemu, kar v svetu predstavlja osnovne razloge za oborožene konflikte: rasizmi, diskriminacije, podžiganje nacionalističnih čustev, nekontrolirana rast prebivalstva, socialne in razredne razlike ter prepadi, ropanje tretjega sveta s strani itd....

Svobodoljubni – anarhistični motiv. Temelji na zavračanju države kot instituta, ki zatira in duši posameznika, na zavračanju centralizirane moči kot parazita družbe. Zakonitost take centralizirane moči ne more biti upravičena. Svet, organiziran po vojaških principih popolne hierarhičnosti, je v popolnem nasprotju z idejami anarhistične družbe. Posege države, ki pod zastavo služenja narodu vpeljuje obvezno služenje vojske, razumejo ti oporečniki kot največjo oviro do osnovnih človekovih svobod in v pravic posameznika do samoopredelitve. Z zavračanjem služenja vojski razveljavljajo principe slepe poslušnosti in nepremišljenega podrejanja oblastem.

Avtentični politični in filozofski motivi. Ti motivi se navadno predstavljajo kot opozicijsko obarvani. Tovrstni oporečnik pa je ponavadi tisti, ki svojemu dejanju zavračanja pripisuje skupinsko dimenzijo in postavlja svoje izstopanje v polje družbene odgovornosti. Determinira se s tem, da nasprotuje zanj nesprejemljivim stvarjem, kot so: ogromni izdatki za vojaške namene, sodelovanje civilnih, vojaških in profesionalnih zmogljivosti, desne ideologije, trgovanje z orožjem, zunanje in notranje politične opre-

delitve sistema... Podčrtuje dejstva, da je morala brez uveljavitve v družbi prazna teorija, in da velja le toliko, kot se udejanja.

Ti motivi se med seboj prepletajo. Na njihovi podlagi se lahko posameznik upre vladajočemu vedenjskemu vzorcu ali celo pravni normi, zavrne sodelovanje v posameznih institutih ali delovnih organizacijah, najbolj pa stopi v konflikt z družbenimi normami z zavračanjem nošenja orožja ali z zavračanjem služenja vojaškega roka in vojaškega usposabljanja.

Ugovor vesti pri nas

O odkritem in neposrednem zavračanju služenja vojaškega roka pri nas je bore malo podatkov in govorijo zlasti o pripadnikih verskih skupnosti Jehovinih prič, Nazarencev in Adventistov. Ostali t. i. oporečniki ugovarjajo kot posamezniki, zato se tudi obravnavajo kot neznani posamezniki. Večina slednjih se poizkuša vojaški obveznosti izmakniti (na osnovah psihične ali fizične bolezni...). Eden od razlogov za to »latentno«, neopdkrito oporečništvo so gotovo drastične kazni, ki odklanjanju vojaškega roka sledijo. Kazni se s ponavljajočimi pozivi po posamezni odsluženi kazni seštevajo v skupno vsoto od enega do desetih let. Zadnja številka ni le grožnja v kazenskem zakoniku, temveč kruta realnost marsikaterga, sicer z ideali človekoljubja prepojenega posameznika. Takšne kazni so, posebno še če govorimo v kontekstu »socialistične družbe«, nerazumljive in protislovne, ter izražajo popolno ignoriranje, nerazumevanje in nedopuščenje samoopredelitve posameznika.

Pobude za priznavanje ugovora vesti pri nas

* Delovna skupina za mirovna gibanja pri RK ZSM Slovenije je v začetku leta 1985 pr-

VRELI PASULJ

vič pri nas odprla razpravo o problematiki »oporečnikov po vesti«.

Sledilo je nekaj javnih razprav ter vrsta informacij v sredstvih javnega obveščanja. Med njimi predstavlja najširšo informacijo o ugovoru vesti posebna priloga tednika Mladina, ki vsebuje tudi nakazane rešitve za oporečnike v obliki civilne službe kot vzporedne oblike služenju vojaškega roka, pregled reševanja te problematike drugod po svetu ter prizadevanja za priznavanje ugovora vesti v mednarodnih telesih, kot so Evropski Parlament, Združeni narodi itd. Priloga je služila kot osnovni material za javno razpravo (14. 10. 1985) ter za predstavitev iniciative komisiji za SLO in DS pri RK ZSMS (15. 10. 1985). Pri slednji komisiji se je oblikovala tudi delovna skupina, ki naj bi skrbela za nadaljnji razvoj projekta.

Sledile so različne reakcije tako s strani javnosti kot s strani javnih občil, institutov, forumov in organizacij. Na informativnih stojnicah mirovne skupine, v kontaktnih oddajah na radijskih postajah in na javnih razpravah je javnost to pobudo sprejela kot sila pozitivno in koristno. Center za mentalno zdravljenje pri UKC-Ljubljana je glede na svoje izkušnje z ljudmi, ki so

zašli v stresne situacije zaradi vojaške prisile, pobudo v celoti podprli. Pripadniki verske skupnosti Jehovinih prič, ki v največji meri občutijo sankcije zaradi ugovora vesti, so poslali odprto pismo komisiji za odnose z verskimi skupnostmi, kjer podrobno razlagajo svoje motive ter prosijo za milejše kaznovanje. Slovenska medškofovska komisija Justicija et Pax (ustanovljena v januarju 1986) je problem ugovora vesti umestila v svojem programu delovanja med osnovne točke.

Predstavniki DPO-jev in vojske so v raznih intervjujih in na različnih mestih v svojih izjavah označevali in še označujejo to pobudo če že ne kot napadanje JLA, koncepta SLO in sistema, pa vsaj kot nerazumevanje vloge in pomena JLA in njene različnosti v primerjavi z vojskami drugih držav.

Medtem ko razpravljamo o tem, ali je priznavanje ugovora vesti v skladu z Marxovimi tezami o oboroženem ljudstvu, ali je možno deliti obrambo na oboroženi in neoboroženi odpor, ali je civilna služba kot vzporedna oblika vojaškemu roku sploh možna v konceptu SLO in DS, veliko število mladih ljudi preživlja svoja kreativna leta v zaporu, v mislih na samomor, ob psihičnih pritiskih itd. Zaradi po-

gostega nerazumevanja te pobude in zaradi velike teže tega problema za sankcionirane posameznike, je bilo potrebno osvetliti nekaj ključnih tez, ki bi nas morale voditi pri razmišljanju o priznavanju ugovora vesti. Predvsem pa je potrebno pojasniti, da v večini primerov oporečniki nimajo političnih razlogov – političnih v smislu nasprotovanja politiki ali sistemu posamezne države. Ne moremo namreč enačiti pojmov oporečnik po vesti z pojmi disidentstva in politične opozicije ali ogrožanja sistema. Avtentični ugovor vesti praviloma ne nasprotuje sistemu posamične države, temveč militaristični ustrojenosti odnosov v svetu sploh. Ugovor vesti je pojem, ki ni vezan na državne meje, čeprav se v odvisnosti od meja izraža in pravno obravnava. Torej tudi ne more biti grožnja posamičnemu sistemu.

Podobno tudi mirovna skupina, ki je kot avtor pobude pogosto tarča etiketiranja v smislu prikritega sovražnika sistema, nima tovrstnih političnih namenov. Ne delamo si iluzij o enostranski odpravi vojske, saj je vkoreninjenost blokovske vojaške vpetosti sveta in napetosti, ki se izražajo v tretjem svetu, tako kot tudi tradicija nasilnega reševanja sporov iz človeški zgo-

dovini preveč globoka. Zato se zavedamo, da v tem konglomeratu JLA mora opravljati svojo funkcijo, ki ji ne nasprotujemo. Vendar pa tako kot mir ni le čas brez vojne, tudi vojna ni le čas vojskovanja. Mir izhaja iz duha odprtosti med ljudmi, tolerance, iskanja novih relacij med ljudmi, ne pa zgolj iz priprave na vojno. Želja po miru se izraža v delu proti nepravici in proti pritiskom in predpostavlja možnost izbire tako v etičnem kot v političnem življenju. Vsakršna drugačna interpretacija naše pobude tako v medijih obveščanja kot v diskusijah na raznih forumih, ki bodo vplivali ali celo krojili nadaljnjo usodo oporečnikov, predstavlja odtujevanje od osnov problematike.

Prvi korak v konkretizaciji

Na minulem kongresu ZSM Slovenije je bilo v zvezi s problematiko ugovora vesti sprejetih dvoje stališč:

1. za pospeševanje razprave o vpeljavi vzporednih oblik služenju vojaškega roka v obliki civilne službe;
2. zahteva po takojšnji ustavitvi prakse ponavljajočih pozivov in ponavljajočih kazni ter pomilostitve in amnestija za oporečnike.

Naj omenimo, da je Jugoslavija poleg Romunije edina poznana država (po podatkih komisije za človekove pravice pri OZN), ki v praksi izvaja tovrstno ponavljanje obsodb, ki je sporno tudi iz pravnega vidika načel res-judicata. Drugi predlog je zahteva po takojšnjem reševanju problema, saj so drastične sankcije tako v škodo posamezniku kot družbi, najsibo v ekonomskem, političnem ali socialnem smislu. S tem se med drugim diskriminira določena kategorija prebivalstva tudi iz varnostnih konceptov, če varnost pomeni več kot le pripravljenost na oboroženi odpor.

Prvi predlog predvideva za oporečnike možnost izbire vzporednih oblik služenja vojaškega roka v obliki civilne službe v humanitarnih, zdravstvenih, socialnih ali proizvodnih ustanovah.

Mladina s tem zahteva priznavanje in legitimnost ugovora vesti v naši zakonodaji ter opozarja na zanemarjanje pravice do samoopredelitve posameznika in osnovnih človekovih pravic svobodne vesti.

REŠITEV PROBLEMA

Problem zavračanja služnja vojaškega roka ali pa dezertstva, kot to dejstvo nekateri že v naprej diskvalificirajo, ni nerešljiv, če ga neka družba sprejme kot resen problem, ki se ga da rešiti v zadovoljstvo fantov, ki zavračajo služenje, in v splošno korist.

To dokazujejo načini reševanja tega problema v Zahodni Evropi. Prvi so se tega lotili Skandinavci že v 20. letih tega stoletja. Poskuse zakonske ureditve problema dezertstva zasledimo najprej na Švedskem, sledile pa so Norveška, Nizozemska, Finska in Danska. Ta proces je močno zavrla II. svetovna vojna, toda kmalu po utrditvi miru so se tega problema resno lotile skoraj vse zahodnoevropske dežele.

Osnova rešitve je zakonska legalizacija možnosti zavračanja služenja vojaškega roka, oziroma možnost nadomeščanja le-tega s. t. i. služenjem civilnega vojaškega roka.

Predpogoj za to pa je seveda priznavanje vzrokov zavračanja – to pomeni priznanje verskih, etičnih, osebnih in drugih vzrokov, priznavanje krize vesti. Vse države sicer ne priznavajo vseh teh vzrokov v enaki meri, vendar kot predpogoj za rešitev tega problema postavljajo priznavanje vsaj enega od teh vzrokov kot osnove za pravno možno zavračanje služenja vojaškega roka. Tudi pristop k ugotavljanju resničnosti vzrokov in ustrezna nadomestila za služenje »klasičnega« vojaškega roka se od države razlikuje. Toda osnova vseh rešitev je, da je možno adekvatno odslužiti svojo pravico in dolžnost do domovine v različnih družbenih resorjih z družbeno koristnim delom, če za to obstaja tehten vzrok.

Dve skrajni rešitvi sta t. i. model preizkusa resničnosti krize vesti in t. i. model pripravljenosti na posledice odklonitve.

MODEL PREIZKUSA RESNIČNOSTI KRIZE VESTI OZ. MODEL PREVERJANJA DEJSTEV

Ta model temelji na uzakonjeni pravici do odklanjanja vojaških obveznosti, s tem da imata obveznik, ki zaradi odklanjanja služi civilni vojaški rok, in njegov kolega »s puško v kasarni« popolnoma enake pravice in dolžnosti (predvsem v smislu enake dolžine služenja vojaškega roka). Ta model je v praksi izpeljan v Avstriji. Temelji na predpostavki, da bi služenje »klasičnega« vojaškega roka nekatere lahko privedlo zaradi razlogov (v smislu nasprotovanja uporabe sile nad drugimi ljudmi) v hudo duševno krizo.

To dejstvo ugotavljajo po pravni poti (ki je uzakonjena z Ustavo in Pravilnikom o civilni vojaški službi). Prosilec mora oddati prošnjo, v kateri navede razloge krize vesti in odklanjanja vojaške obveznosti. O prošnji odloča posebna komisija v okviru ministrstva za notranje zadeve, ki jo sestavljata predsednik in podpredsednik, ki morata biti profesionalna pravosodna delavca, predstavniki notranjega ministrstva, mladinske organizacije, psiholog, zastopnik prosilca in še nekaj drugih članov. Komisija deluje v javni razpravi (ki je po načinu izvedbe v bistvu podobna sodni obravnavi), komisija pa odloči z glasovanjem. Ob zavrnitvi prošnje ima prosilec na voljo še nadkomisijo za civilno služenje vojaškega roka in v končni instanci Ustavno sodišče, če meni, da odločitev komisije krši njegovo ustavno pravico.

Bistveno pri tem modelu je, da civilni vojaški rok traja enako dolgo kot redni vojaški rok in imajo vsi obvezniki enak socialen položaj ne glede na način služenja vojaškega roka. Obvezniki služijo civilni vojaški rok v službah, ki so v vseljudsko korist. Praksa kaže, da jih več kot pol odsluži

pri Rdečem križu, možne alternative pa so poleg dela v bolnicah, reševalnih institucijah še urejanje voda, izgradnja, vzdrževanje in čiščenje cest, melioracija, vzdrževanje in zaščita gozdov itd. Njihovo delo pa ne sme vsebovati nasilja do drugih ljudi, kar izrecno opredeljuje Pravilnik o služenju civilnega vojaškega roka.

MODEL PRIPRAVLJENOSTI NA POSLEDICE ODKLONITVE SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA

Ta model je v praksi v Franciji in predvideva odklanjanje služenja le, če je prosilec pripravljen odslužiti dvakrat daljši civilni vojaški rok. Zavračanje je pravno zajamčeno s Pravilnikom o vojaški službi. Vojaške obveznosti so oproščeni vsi tisti, ki iz razlogov krize vesti nasprotujejo uporabi orožja in so pripravljeni odslužiti civilno službo (ki je dvakrat daljša).

Prošnje rešuje ministrstvo za obrambo, odloča minister za obrambo. Prosilec se lahko pritoži na »tribunal administratue«. V tem modelu torej občutno daljši vojni rok prevzame funkcijo selektorja. Služenje civilnega vojaškega roka je možno v civilnih ustanovah, kot so državna uprava, komune, socialna ustanova, če pa je v interesu družbe, pa celo v zasebnih ustanovah. Večina odsluži civilni vojaški rok v bolnicah.

Večina zahodnoevropskih držav prakticira kombiniranje obeh modelov (preverjanja dejstev in pripravljenosti na posledice) s poudarkom na tej ali oni komponenti. To pomeni, da v nekaterih državah selekcijo opravlja predvsem komisija in so razlike med trajanjem »klasičnega« načina služenja vojaškega roka in civilnim služenjem zelo majhne, ponekod pa ima razlika med dolžino enega in drugega načina služenja pomembnejšo funkcijo selektorja.

Praksa teh držav kaže, da je večina prošelj upravičenih. Odstotek zavrnjenih prošelj za civilno služenje vojaškega roka ni tako velik. Tako v Avstriji zavrnejo približno eno šestino prošelj, v Franciji eno petino, v ZRN eno tretjino itd.

Rešitev problema služenja civilnega vojaškega roka v nekaterih deželah Zahodne Evrope torej izgleda takole:

Francija:

Obvezno služenje vojaškega roka traja 12 mesecev, zavračanje je možno (razlog krize za vesti). V tem primeru nadomestno služenje traja 24 mesecev in to v državnih organih, komunah, na socialno-humanitarnem področju.

Belgija:

Obvezno služenje traja 10 mesecev, zavračanje je možno (razlog krize za vesti). Nadomestno služenje traja kot vojaški rok brez nošenja orožja 10 mesecev, v civilni službi pa 15 mesecev. Civilno služenje je možno v zdravstvu, civilni obrambi, v socialni službi in kulturi pa traja 20 mesecev.

Italija:

Obvezno služenje vojaškega roka traja 12 mesecev (mornarica 18), zavračanje je možno iz verskih, moralnih, filozofskih razlogov ali krize vesti. Nadomestni rok traja 20 mesecev, lahko kot vojaški rok brez nošenja orožja ali v civilni službi (civilni zaščiti, varovanju narave in gozda, socialni službi, šolstvu).

Avstrija:

Obvezno služenje traja 6 mesecev (plus dva meseca v rezervi). Zavračanje zaradi krize vesti je možno, nadomestno služenje traja 8 mesecev. Možno je v socialni službi oz. pri delu za splošno korist.

ZRN:

Obvezno služenje traja 15 mesecev, zavračanje zaradi krize vesti je možno. Nadomestno služenje traja 20 mesecev v socialni službi, civilni obrambi, možno pa je celo služenje v nerazvitih deželah.

VRELI PASULJ

To je le nekaj primerov, kako so v Zahodni Evropi rešili problem »dezerterstva«. Skupno vsem rešitvam je možnost za tiste, ki zaradi kakršnih koli razlogov dejansko zavračajo uporabo nasilja proti drugim ljudem, da svojo obveznost služenja vojaškega roka kompenzirajo z ustrezno civilno službo, ki je v splošno družbeno korist (naj-

večkrat so to socialne ustanove).

Od zahodnoevropskih držav te možnosti ne predvidevata le zakonodaji Cipra in Turčije, s tem, da so Velika Britanija, Irska, Islandija, Lichtenstein, Luxemburg in Malta izvzete, ker nimajo splošne obveznosti služenja vojaškega roka.

Največ tistih, ki zavračajo

služenje vojaškega roka, je v ZRN, predstavljajo sedmino nabornikov. V Avstriji, Švici in na Nizozemskem pa zavrača služenje približno desetina nabornikov. Ker je trend zavračanja še vedno v porastu (z izjemo Avstrije in ZRN), v zadnjem desetletju večina držav uvaja restrikcije na področju zavračanja. To pa nika-
kor ne pomeni, da gre reševa-

nje te problematike nazaj v ukinjanje pravice zavračanja.

Več informacij o tem lahko poiščete v članku T. Geršaka: **Problem zavračanja služenja vojaškega roka v državah EGS; Teorija in praksa 1986/7-8**, na katerega sem se tudi uprl ob pisanju tega članka.

M. G.

CESTA BREZ KONCA

Prvi korak

Amerika ni kar tako – se vsedeš na avion, malo zadremaš in že si tam. Najprej viza. In tako se vkrcam na vlak, malo zadremam in že sem v hladno jutranjem Beogradu. Pred ambasadnimi posli imam časa še za hiter sestanek z zvezo, ki me bo oskrbela še z drugim neobhodnim orožjem, brez katerega v obljubljeni deželi nimam kaj iskati – dolarji. Najdem ga v poštne uradu, kjer dela in molče stopiva v »kafanu preko puta«. Ob rakiji in turški kavi pade beseda o vremenu, o inflaciji, devalvaciji, zajebanem življenju, zajebani državi, tako da je bil prehod nazaj v devizno realnost tistega trenutka karseda naraven. Dve plavi kuverti sta opravili svoje romanje pod mizo, transakcija je uspela na veselje obeh vpletenih strank in po krepkem stisku rok sem kot prerojen za-

šibal imigracijskim agentom naproti. Ulica Kneza Miloša bi se lahko imenovala tudi Ambasadna ulica – tu so skoraj vse. Mene pa je najprej zanimala kanadska. Vnaprej sem se veselil, da mi ne bo treba preveč čakati, saj sem prišel nekaj minut po odprtju oddelka za vize. Kakšna zmota in kakšno razočaranje! Čakalnica je bila nabito polna – v glavnem starke in starci, nekaj ciganov in naspleh je bilo kar pisano. Tri ure. To je čas, ki ga raje ne bom opisoval in ki sem ga prečkal prestopajoč se z noge na nogo pred debelimi vrati. (V tem času sem ugotovil, da ni malo ljudi, ki bi srčno radi zamenjali naš socialistični paradiž za kaj konkretnjšega). Debela je bila tudi šipa, ki me je ločevala od človeka, izbranega, da mi po krajšem zasliševanju odpre pot čez lužo. Seveda pa sem moral najprej dokazati, da imam tam čez sorodnike, da imam dovolj močne razloge za povratek v domovino, da imam vir dohodkov, za desert sem pa še dodal, da bom

opravil nekaj malega novinarskega posla in viza je bila moja. Krasno. Zdaj me je čakala pa še ista naloga čez cesto v ameriški ambasadi, kjer je bilo ljudi še več, vendar je bilo več tudi imigracijskih agentov (za razliko od kanadske ambasade so le-ti v ameriški obvladali srbohrvaščino, z groznim naglasom sicer, pa vendar!) in tako sem bil že čez kakšno uro in pol na poti nazaj na postajo s čudovito okrašenim potnim listom v enem in prijetno debelo plavo kuvertu v drugem žepu. America, here I come!

JAT svojat

Ali vam je že kdaj kdo povedal, da letijo z JAT-om le nevedneži, norci in obupanci (razen v primeru, ko ni druge izbire, seveda)? V mojem primeru je odločilno vlogo igral žal denar (kot vedno), zato se niti ni-

sem kaj prida trudil iskati druge alternative, ko sem zvedel, da je JAT letos spet uvedel čarterske cene za polet v Toronto. Pravi mali čudež – ko sem bil namreč pred štirimi leti na oni strani Atlantika, sem se odločil, da bom, če me bo še kdaj zanesla pot in sreča tja čez, to poskusil storiti leta tisoč devetsto šestinosemdeset, če zaradi ničesar drugega, pa zaradi svetovne razstave, ki je bila določena za to leto v Vancouverju. Sčasoma sem na to že skoraj pozabil, saj je medtem JAT ukinitel poceni čartersko linijo in uvedel več kot dvakrat dražje redne polete, ki so bili izven dosega mojega plitvega žepa. In ko me je tako aprila letos dosegla novica, da stane povratna karta do Toronto le mizernih trinajst milijonov in še nekaj drobiža, se ji je moj razum nejeverno upiral, saj sem plačal pred štirimi leti prevedeno v dolarje približno eno petino več. Vendar se je pod težo dokazov moj razum voljno uklonil in že sem bil ves v ognju – gremo, jebemtil Rezerviral sem karto za konec maja in začel mrzlično spraskovati skupaj potrebni denar. Teden dni pred poletom sem tako imel v žepu in vize in karto in dolarje in vse bi bilo v najlepšem redu, če me ne bi v trenutkih slabosti morale misli na novostvarjene dolgove (sicer pa, kdo pa dandanes pri nas ni zadolžen?).

31. maj je bil dan moje invazije na Ameriko. Ob pol enih popoldne so nas na ljubljanski avtobusni postaji strpali v JAT-ov kombi in oddrveli smo proti zagrebškemu letališču. Vendar pa nam tudi drvenje ni kaj dosti pomagalo, saj je bila cesta zatrpana s tovornjaki, povrh vsega pa so jo nekje pri slovensko-hrvaški meji obnavljali in dobre pol ure je trajalo, preden so nas spustili naprej. Letalo je imelo napovedan odhod (odlet) ob pol štirih, nam pa je kljub vsem oviram uspelo priti na letališče deset minut pred tretjo in mislili smo, da ni razloga za paniko. Narobe.

Postavili smo se v vrsto pred enim od šalterjev, na katerem je lepo pisalo TORONTO in kot prvi v tej vrsti sem podal svojo karto uslužbenki na drugi strani pulta, ki pa me je začudeno pogledala in me obvestila, da sem prepozen! Seveda je bil moj pogled ob tem še bolj začuden kot njen in nekaj trenutkov sploh nisem vedel, kaj naj rečem. Vendar pa sem se kmalu zbral in z vpludnim nasmeškom pokazal na ljudi za sabo ter ji pojasnil, da nas je vseh šest (dve stari, dva starčka, moškega srednjih let in mene) pravkar dostavil JAT-ov kombi, iz Ljubljane, da imamo vsi veljavne karte z računalniško rezervacijo prav za ta dan in da nas ne more kar tako odsloviti, saj ne letimo v Beograd ali v Skopje, ampak precej dlje. Njen obraz je preletela senca zaskrbljenosti in naročila nam je, naj se postavimo v vrsto pri drugem šalterju, kjer sicer ni bilo nikogar. Disciplinirano smo jo ubogali. Medtem pa so se pri tretjem šalterju, ki je prav tako nosil napis TORONTO, pojavili trije moški, brez kakršnih koli komplikacij in vprašanj oddali svojo prtljago in dobili vsaj svoj boarding pass. Seveda sem takoj pograbil svojo torbo in stekel tja, vendar je medtem »drugarica« že odpeketal izza tega pulta. Ura je bila že čez tri in v naša srca se je naselil nemir. Hodili smo od pulta do pulta, uslužbenke pa so bežale pred nami in se potihem nekaj dogovarjale.

Edini odgovor, ki smo ga dobili na naša zaskrbljena in vedno bolj nestrpna vprašanja, je bil: »Sačekajte još malo!« Minutni kazalec na letališki uri pa je vedno hitreje padal proti dnu številčnice, proti trenutku, ko naj bi letalo poletelo (mar brez nas?!), in temperatura moje krvi se je nevarno bližala vrelišču. Vedel sem, da mi bes ne bo nič pomagal, zato sem se skušal premagati in škripajoč z zobmi grmel sam v sebi, pri tem pa sem rotil ženske za pultom, naj nam vendar pojasnijo, kaj se dogaja. Te pa so samo zmigovala z rameni in umikale pogled. Moji sopotniki, predvsem štirje starčki, so delovali popolnoma izgubljeno, niti slutili niso, kakšno sranje se nam (jim) obeta. Točno ob pol štirih, ko smo že vedeli, da ne bomo prišli na letalo, nas je ena od uslužbenk napotila čez avlo na šalter za informacije, kot da bi se sama bala povedati tisto, kar smo kasneje zvedeli od možaka na informacijah: »Zao mi je, ali avion je prebukiran!« Too much! Čeprav sem ves čas slutil kaj se dogaja, me je obil hladne znoj in za trenutek se nisem mogel odločiti ali naj začnem kričati in razbijati vse okoli sebe ali naj se začnem histerično režati. Namesto tega sem samo otopelo buljil skozi umazano šipo v informatorjev obraz, ne da bi ga pri tem v resnici videl. Iz daljave so mi prihajale na uho njegove besede, ki se jih sprva nisem trudil razbrati, potem pa sem zaštekal, da nam pojasnjuje, kako nam bo poiskal polet kakšne druge letalske družbe, ki pa ne bo direkten in počakati bomo morali od enega do treh dni. Čudovito! »Pomiri se, na Balkanu si in tu so take reči del folklorea, zato moraš biti vedno pripravljen nanje!« sem si brezuspešno dopovedoval. Ne, nikoli se nisem in nikoli se ne bom vdal v usodo, v tistem trenutku sem premišljeval ali naj se poskusim nekako izmuzniti mimo kontrole in se vtihotapiti na letalo, ki sodeč po obvestilih še ni poletelo, potem pa, sem si mislil, bo že kako, pa tudi če ga bom moral ugrabiti. Iz razmišljanja me je zdramila ena od letaliških hostes, ki je pridrvela čez avlo in nas zadihano vprašala, če kdo izmed nas potuje sam. Tisti moški srednjih let in jaz sva skoraj istočasno planila naprej in ženska nama je povedala, da je na letalu baje še nekaj prostora, mogoče celo za dva. Nič več ji ni bilo treba reči, skoraj v istem trenutku sva bila že čez avlo in predala najino prtljago, nakar sva ji v divjem tempu sledila skozi vse kontrole, komaj sem se še utegnil ozreti proti tistim štirim ubogim starčkom, ki očitno še vedno niso dojeli, kaj se dogaja. Toda v tistem trenutku ni bilo več časa za sočutje, kocka je padla.

Čisto zasopli smo pritekli do izhoda, kjer se nam je prikazal čudovit prizor – letalo (DC-10) je bilo še vedno tam in tudi stopnic še niso umaknili. Z avtobusom so naju zapeljali pod njihovo vznožje in ko sva bila že prepričana v srečen izhod te drame, je glavna stewardesa nahrulila hosteso, zakaj naju je pripeljala, saj se še ni vedelo koliko sedežev je prostih, če sploh je kateri(!). Torej sva morala počakati še nekaj tesnobnih minut, da so se šle stewardese na lastne oči prepričati, kako je s tem. Na najino neizmerno olajšanje so naju le popeljali v notranjost letala do najinih krvavo zaslužbenih sedežev. Pri vsej tej »sreči« pa sem imel še kanček »nesreče« – mojemu ljubljanskemu sopotniku so namreč do-

delili sedež v »Adriatic class«, ki je mnogo udobnejši, seveda, in kjer ti strežejo s šampanjcem in cocktaili itd., čeprav je imel tako kot jaz karto za ekonomsko klaso, ki precej spominja na natrpan hlev. To pa je bil samo hipen preblisk, saj bi moral biti popoln debil, da bi se še pritoževal. Raje sem se zadovoljno zgrudil na svoj sedež, zaprl oči in se z užitek predal togotnim mislim o JAT-u.

Land Hol

Tako kot smo odleteli, smo tudi pristali na letališču v Torontu – z enourno zamudo. Glavna stewardesa je po zvočnikih objavila, da je ura pol osmih zvečer po tamkajšnjem času, da je zunaj sončnih petindvajset stopinj in da nam je zelo hvaležna, ker smo leteli z JAT-om (in še kako je lahko hvaležna!). Vse formalnosti v zvezi s pregledom dokumentov in potrditvijo vize so bile tokrat začuda opravljene v nekaj kratkih minutah in že sem se lahko razkorčil trdo zasidran (za dva meseca) na ameriški cenili in si dodobra napolnil pljuča s tamkajšnjim zatohlim zrakom.

Tu smol! Pograbilim svojo ogromno Salomon torbo in se usmerim proti množici sijoče pričakujočih obrazov ob izhodu, ki so se v grozdih nagnili ob stekleno steno. Le kako naj v tej norišnici najdem tiste, ki jih iščem?! Bodo že oni naši mene, saj sem dovolj visok in markanten! V tistem trenutku zagledam nekje zadaj za zidom gosto prepletenih teles kosmato moško roko, ki mi maha. Miran, sin brata mojega bčeta, ki se je lani, potem ko se je prenadihal jugoslovanskega zraka, priselil sem gor k svojemu staremu, stoji tam sredi avle z usti raztegnjenimi od ušesa do ušesa. Kje pa so ostali? Bomo že zvedeli, najprej se je treba prebiti skozi ta živi zid tet in stricev iz Amerike. Tu in tam mi kateri od njih pomenljivo namigne in me pričakuječe pogleda – si ali nisi? Ne, jaz nisem vaš, on prihaja za mario, ne bojte se, ni tako zelo zrasel!

Komolec levo, komolec desno in že sem zunaj. Z Miranom si udariva v roke, se cmokneva in izblebetava tistih nekaj obveznih uvodnih neumnosti. Kot da bi uganil moje misli, se zareži, me zgrabi za roko in me odvede v podzemno garažo do dobrega starega Oldsmobila z razžrtimi blatniki in počeno vetrobransko šipo. Off we go!

KONCERT ZA ČRNO IN IGRALCE

PANDURJEVA UPORIZITEV HED- DE GABLER

Morda je ravno Hedda Gabler tisti tekst, v katerem je Ibsen problematiko človekove eksistence v sodobni družbi najbolj izvorno obdelal. V liku glavne junakinje so skoncentrirana ključna eksistencialna vprašanja. Kako naj se realizira subjekt, ki teži po svobodni, polni in lepi eksistenci v družbi, ki postavlja svoje norme in konvencije, ki takšno eksistenco onemogočajo.

Hedda Gabler je takšen subjekt. V nasprotju z Lövborgom, ki svojo subjektiviteto realizira z ustvarjanjem – v knjigah, hoče Hedda izpolnitev v realnem življenju. Ker je kaj takega nemogoče, se odloči za smrt: edino svobodno in lepo dejanje, edino dejanje v njenem življenju sploh je strel v senca.

Tudi v ustvarjanju ni izpolnitve; kvazi-realnost ni realnost. Lövborg izgubi svojo knjigo, kajti knjiga je samo knjiga – samo akcija v konkretni realnosti lahko prinese izpolnitev.

Ljubezen, ko je použita, postane trivialna banalnost. Tristan in Izolda sta mrtva in to je njuna sreča.

Predstavljajte si tekst s takšno tematiko, uprizorjen v praznem, črnem ogledalu, z igralci v črnem, iz katerih odseva bela golota Heddinih ramen in rok, njeni svetli lasje – njena drugačnost. Ostale osebe v uprizoritvi so v svoji črnini postavljene kot zid, ki razbije vsako možnost realizacije edinstvene, lepe in svobodne eksistence. Držijo ji ogledalo zaprtega kroga človeške družbe, v katerem prepozna samo brezizhoden dolgčas. Rešitev je ena sama: edino svobodno dejanje, ki ga človek lahko izvrši, je samomor.

Hladna eleganca scenografije poudarja brezupen položaj izjemne subjektivitete z izpraznjenostjo gledališkega prostora, ki pa sploh ni prazen, saj je poln gledališča. Celotna gledališka predstava je kot Heddin strel – lepa in...

gala

foto Tone Stojko

TEATER ABSURDA NA DANAŠNJIH ODRSKIH DESKAH?

To vprašanje se nam neizbežno zastavlja ob pogledu na letošnji program Male drame SNG – od petih predvidenih uprizoritev pripadajo kar dve konvenciji gledališča absurda, in sicer Israela Horowitza VRSTA (Line) ter slavna ČAKAJOČ NA GODOTA (Waiting for Godot) klasika Samuela Becketta. Vrsto smo si lahko že ogledali kot prvo predstavo na Malem odru, Čakajoč na Godota pa bo predvidoma letošnja zadnja tamkajšnja uprizoritev, torej lahko mirno rečemo, da je Mala Drama letos v znamenju gledališča absurda. Vsekakor zanimiva programska poteza, s katero se marsikdo najbrž ne bi strinjal – češ, tovrstni teater ne opravlja več svoje prvobitne funkcije na odru. Ali res?

Prve drame, ki sodijo v to oznako, so prišle na oder kmalu po drugi svetovni vojni, ko je spričo tako masovnega pokola in začetka jedrske oboroževalne tekme ves svet in tudi človeški obstoj za mnoge inteligentne in občutljive ljudi izgubil pravi smisel. Kako naj veljajo skozi dolga stoletja negovane tradicionalne vrednote, običaji, družbene norme, kaj nam bo včerajšnja vera in obup, ko pa smo na vsakem koraku soočeni z zastrašujočo apokalipso?! S smrtjo na dosegu roke postane vse naše vsakdanje početje nesmiselno, smešno, ABSURDNO. Še bolj absurda pa je naša običajna govorica, katere najpomembnejša funkcija je, da kot oblački s tekstom v stripu zapolnjuje praznino med nami, odtujenimi bitji. Če bi za poizkus vzeli magnetofon in z njim snemali

pogovore raznoraznih ljudi na različnih javnih mestih, bi dobili zbirko najbolj banalnih, brezpomenskih neumnosti, dobili bi možno osnovo za dramo absurda! To pa seveda pomeni, da je gledališče absurda dejansko realistično gledališče v najboljšem pomenu te besede!

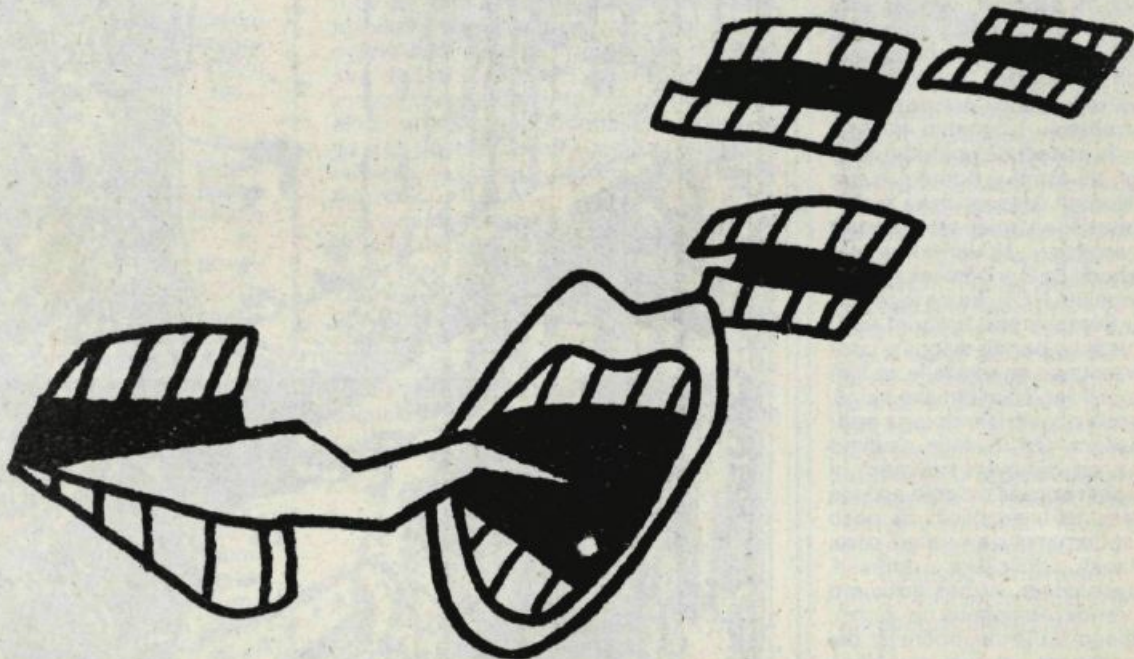
In v čem je današnji svet tako drugačen od tistega pred nekaj desetletji, da danes absurdistična drama lahko služi na odru le še kot (groteskno odštekana) komedija? Svet v ničemer, svet postaja kvečjemu iz dneva v dan bolj absurd; spremenilo se je gledališko občinstvo. V tistih zgodnjih petdesetih letih so hodili ljudje v gledališče, da bi si ogledali protagoniste in antagoniste v urejeno strukturirani drami z zapletom, vrhuncem in razpletom. Lahko si predstavljamo njihovo zaprepanost in šok ob ogledu Beckettove ali Ionescujeve igre, v kateri ni niti sledu o urejenosti, strukturi, zgodbi ali dogajanju; namesto »logičnega« dialoga se sliši le nepovezano blebetanje. Današnja publika je seveda veliko bolj sofisticirana in pri njej vsekakor odpade ta element šoka in zgroženosti (vsaka stvar je revolucionarna le na začetku; takoj zatem si poišče predalček v komercialnosti), ki pa v vsakem slučaju ni bil v središču interesov dramatike absurda. To gledališče je hotelo opozoriti na brezupno absurdnost sveta in tako zadošlo funkcijo realizma, ki pa v vsej svoji zrcalnosti današnjemu občinstvu ni zanimiv (dovolj je naučen, da takoj prodre v večplastnost teksta), razen v primeru, če je ta realizem dovolj karikiran, da se mu lahko

smeji. Najslajše pa se je smejati lastnim neumnostim, če jih na odru zaradi pretirane grotesknosti ne razpoznamo. In očitno tudi ta funkcija (ki pa seveda ne pride v poštev v vseh primerih) gledališču absurda leži zelo dobro.

To je pokazala tudi postavitve Horowitzove vrste v Mali Drami. Temeljni element absurdistične dramatike – abstraktno čakanje na nek dogodek, ki pa se ne zgodi, ali pa se zgodi popolnoma drugače, kot smo pričakovali – je izredno značilen prav za Vrsto in Horowitz je vsekakor zadel v črno, ko se je na ta način lotil ene najhujših bolezni sodobne civilizacije. Štirje moški in ženska v vrsti pred tanko belo črto potrpežljivo čakajo na NIČ, se prepirajo in prerivajo za ta NIČ, za ta isti NIČ so pripravljani celo moriti, edina prisotna ženska pa se odloči razdeliti vse blagodati svojega pohotnega mednožja med štiri moške – spet za to, da bi bila na koncu prva in dosegla NIČ! Konča pa se tako, da si na koncu čakajoči ta NIČ (koščke začetne črte) razdelijo med sabo in tako so vsi prvi (Kje? v NIČu vendar!). Brilljanten tekst, odlična režija Barbare Hieng in več kot izvrstni igralski dosežki Zvezdane Mlakar kot Molly, Iva Bana kot Fleminga, Vojka Zidarja kot Stephena, Branka Šturberja-Funfa kot Dolana in Braneta Ivanca kot Arnalla.

Kdo še hoče odpisati teater absurda?!

nemo

BODOČNIKI?

Kaj napisati o predstavi, ki nosi naziv »več medijska predstavitev filmskega sinopsisa«? Vsekakor zelo neobičajen (ne pa nujno tudi zanimiv) projekt, ki se ga samesa po sebi skoraj ne da oceniti, kar pa tudi nima smisla, če predvidevamo, da gre samo za stransko vejo nekega ustvarjalnega procesa (v tem primeru naj bi šlo za rojevanje filma). V tej korelaciji bi lahko prišli celo do dokaj zlobnega zaključka, da gre samo za ekonomsko propagandni vložek, ki naj bi v javnosti vzbudil zanimanje za končni rezultat tega procesa. Primer te predstavitve pa takoj zadobi nove dimenzije ob neverjetnem podatku, da je za ta dogodek občinstvo skoraj do konca napolnilo zelo obsežne sedežne kapacitete v Srednji dvorani Cankarjevega doma.

Govorimo seveda o tretjem velikem projektu ljubljanske skupine za medijsko manipulacijo Borghesia z naslovom BODOČNIKI. Več kot očitno je, da si je ta skupina s svojim dosedanjim delovanjem ustvarila veliko famo med ljubitelji drugačnosti za vsako ceno, pa tudi med nevtralnijo publiko, kar kaže na veliko glad določene populacije za tovrstnimi dogajalnji, ki so na naših zemljepisnih širinah žal v velikem deficitu (saj poznate tisto o hudiču v stiski in o muhahl). Namen Borghesia je torej napolniti to kulturno praznino s svojimi praznimi projekti, ki lahko le površno zadovoljijo gledalčevo percepcijo z določenimi inovativnimi posegi na področju povezovanja medijev, nikakor pa ne prenesejo pogleda v globino, saj je ta obvezno odsotna, obstaja le svetilkajoča se površina. Zadnji hit Borghesia je seveda tehnološko najbolj dodelan, kar kaže na obrtniški razvoj te skupine, vendar je v svojem bistvu še vedno kolaž istih idej, domislic, simbolov, ki so se manifestirale v vseh njihovih dosedanjih projektih.

Pri Bodočnikih je začudil pravzaprav le tendenciozni začetek, s katerim je Borghesia poskusila poseči na področje, ki je bilo doslej bolj ali manj v domeni Neue Slovenische Kunsta (zgodovinska pogojenost in travmatična usojenost »nekega propadlega naroda« – slovenskega namreč), le da izhodišče Bodočnikov ni Krst npr., ampak proslula NOB, ko se je ta naš narod »v srcu Evrope« pod hrabrim vodstvom komunistične partije dvignil v upor črni poplavi. Vse to pa se izkaže le za film v filmu – Bodočniki so člani filmske ekipe, ki snema epizodo o prvih iskrh tega upora na Slovenskem. Od tu dalje sledimo »bodočnikom«, oz. njihovim travmam in ves koncept spet razpade na golo nizanje »kulturnih« tem, tako značilnih za pozo Borghesia – sadomazohizem, hard-core, homoseksualnost, policijska opresija, depresivna utesnjenost... Vmes doživimo še risanko, prenos občinstva na ekran, glasbeno podlogo (ki je najmočnejši del predstave), predvsem pa smo množično bombardirani z raznoraznimi visokolet-

čimi parolami, frazami in citati, ki pa lebdiijo med vsem tem kot vakuole v vakuumu (praznine v praznini) – so le sestavni del poze in nič več.

Ob vsej tej izpraznjenosti lahko zasledimo tisto, čemur se reče pristna kreativnost, le v glasbi Borghesia, ki pa se je konec koncev pred leti uvedla v naš medijski prostor predvsem kot bend, čeprav že

takrat niso poznali klasičnih koncertov, temveč le »video performance«. Ob kompozitorskih in instrumentalističnih kvalitetah, ki jih poseduje Aldo, in ob Dariovem zanimivem vokalu lahko rečemo le, da je škoda za našo propadajočo glasbeno sceno, da glasba ni ostala glavna domena Borghesia.

nemo

GOREČE AMBICIJE

»Imamo opraviti z najhitrejšo trgovino na svetu. Plošča se pojavi na trgu in šest tednov kasneje ti je jasno, ali je stvar uspela ali ne. Skupine te krivijo za zafukano kariero ali pa na vso moč hvalijo kvaliteto iste plošče« (Dave Robinson, 1984).

Zgodovinarji ameriške popularne glasbe trdijo, da je glasbena inovacija vedno prišla od zunaj in ne od vodilnih družb gramofonskih plošč. »Neodvisne« družbe so omogočale izražanje novih idej in interesov, ko pa se je izkazalo, da so takšne ideje popularne, so velike družbe uporabile svoje finančne prednosti, da so jih prevzele in jih spremenile v nove, »varne« proizvode. (S. Fritz, Zvočni učinki, Ljubljana 1986).

Vsaka nova subkultura vzpostavlja nove smeri, rojeva nove izgledne in znake, ki povratno delujejo na odgovorne industrije. Sredstva medijev ne beležijo samo odpora, ampak ga tudi umeščajo znotraj vladajočega pomenskega okvira. Mlade ljudi, ki pristopajo k neki kulturi, istočasno skozi predstave na televiziji in v tisku vračajo na mesto, kamor bi jih želel postaviti zdrav razum (pri tem operira s pojmi, kot so družina, nezaposleni, sodobni, itd.). Skozi ta trajni proces vračanja se zopet vzpostavlja narušen red, subkultura pa se sprejema kot zabavni spektakel v okviru vladajoče mitologije, iz katere, vsaj delno, tudi izhaja: kakor narodno zlo, Drugi, Sovražnik. Sam proces vračanja se torej kaže v dveh izrazitih oblikah.

1. pretvarjanje subkulturnih obeležij v predmete masovne proizvodnje

2. obeleževanje in ponovno definiranje deviantnega obnašanja s strani vladajočih skupin (policija, mediji, sodstvo) (Dick Hebdige, Potkultura: značenje stila, Beograd 1980).

Kako torej opredeliti položaj in vlogo neodvisnih založb, ki so s svojo dejavnostjo bistveno zaznamovale glasbena dogajanja od pojava punka do današnjih dni?

Položaj neodvisnega založništva dovolj dobro označuje že njegovo ime – neodvisno. Neodvisnost se pojmuje kot večplasten splet aktivnosti na trgu in glasbene svobode ustvarjanja. Na prelomu iz sedemdesetih v osemdeseta leta so bile neodvisne založbe praktično edina sveža kri v britanski (in tudi širše) popularni glasbi. Njihov pomen dovolj zgovorno ponazarja primerjava s kasnejšim pojavom novega popa, ki kljub temu, da stalno proizvaja nove in nove izvajalce in zvezde, z ničemer ne prispeva k razvoju sodobne glasbe. Njegovo področje so predvsem tržne zakonitosti, ki jih poskuša premagovati z različnimi manipulacijami, ki konec koncev razkrivajo vso njegovo puhlost in pomanjkanje glasbenih integritet.

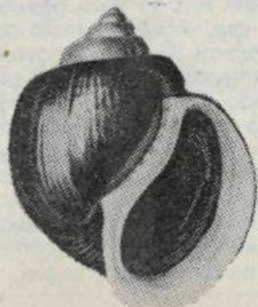
Neodvisne družbe so bile vedno značilno prisotne v Angliji, še posebej za manjšinske glasbene zvrsti, kot sta jazz in folk,

toda od leta 1977 smo bili priča eksploziji neodvisnih aktivnosti v izdelovanju rock glasbe. To ni bil odmev na frustrirane potrošnike (nezadovoljne z omenjenimi glasbenimi formami, ki so jim jih nudile vodilne družbe), ampak izraz frustriranih proizvajalcev, ki so jih strmo dvigajoči se stroški studijev in nova »profesionalna« ustaljena pravila rock industrije izključili iz procesa izdelovanja plošč (S. Frith, Zvočni učinki, Ljubljana 1986).

Srečujemo se torej s še eno značilnostjo, ki nikakor ne more biti nepomembna. Oznaka frustriranih izvajalcev se pokriva z iskanjem dostopnejših (cenejših), dovtetnejših in predvsem preprostejših oblik izdelovanja in prodajanja glasbe. Takšne ambicije so se seveda hitro povezale tudi z novo ideologijo, ki je, vsaj na začetku, imela za posledico bistveno razlikovanje od utečenih, dobičkonosnih tokov. Dovzetnejši neodvisneži (večina založb ima svojega lastnika, vendar ta podpira in omogoča vsako relevantno novo kreativnost in ne posega s komercialnimi zahtevami v proces nastajanja glasbe) so se na trgu izkazali tudi kot najbolj uspešni, kar bi lahko imeli za nasproten pojav vodilnim založbam, kjer najbolj uspevajo tisti, ki se neomajno držijo utečenih poti.

Seveda pa tudi neodvisni proizvajalci glasbe niso hoteli ostati le na lokalni ravni svoje najbližje okolice in tukaj se srečamo z vprašanjem distribucije proizvodov, ki je mnogim pomenila nerešljiv problem, hkrati pa imamo lahko razvoj njenih sistemov za dokaz zrelosti posameznega založnika. Stalni napredek je pogoj za uspešno konkuriranje materialno močnejšim, neodvisneži pa so skozi ta pogoj pojmivali tudi sprejemanje sodobnejših načinov in pomagal (računalniki, video), ki so si jih podredili in prilagodili za razliko od vodilnih, ki postajajo sužnji novih razvojnih oblik.

Z vprašanjem marketinga in distribucije je že na samem začetku prišlo do razlikovanja med neodvisnimi založniki samimi. Tisti z večjimi komercialnimi apetiti (kot npr. Stiff) so se odločili za povezavo z eno od vodilnih založb, s tem pa so si naložili tudi večje komercialne obveznosti ter se ob zmanjšani popularnosti posameznih izvajalcev ali spremembi tržiščnih tokov

spopadali z dostikrat nerešljivimi eksistenčnimi vprašanji (založba Stiff je pred kratkim »pogoltnila« založba ZTT, ki pa jo lahko imamo za »podaljšek« precej večje hiše Island).

Neodvisni distributerji pomenijo drug način razpečevanja proizvodov. Ustanovijo jih neodvisne založbe, ki lahko na ta način popolnoma n: izorujejo svoje izdelke, hkrati pa lahko postanejo tudi žrtve slabo zgrajenega distributivnega sistema. Med najbolj znane neodvisne distributerje spadajo The Cartel (sestavljajo ga založbe Fast, Red Rhino, Backs, Probe, Nine Mile in Rough Trade kot njegov nosilec), Pinnacle (skozi katerega so do pojava finančnih nesoglasij svoje proizvode prodajale založbe, kot so 4 AD, Cherry Red, Ace, Kent, Oval in Crammed), ter Spartan in IDS, ki pa je svojo distributivno vlogo spričo nakopičenih ekonomskih težav že končal. Primer Pinnacle je gotovo dovolj indikativen, saj je distributer pred dvema letoma zašel v skoraj nerešljive probleme, ko so se njegovi dolgovi različnim neodvisnim založbam urejali preko sodišča.

Posamezni izvajalci se različno prilagajajo »neodvisnim« potojem in spremembam, in medtem ko nekateri v svojem osnovnem pričanju ostajajo zvesti prvotnim načelom, drugim pomenijo neodvisne založbe le vmesno postajo na poti k pogodbi z eno izmed vodilnih založb. Lete seveda še kako pazljivo spremljajo tokove na neodvisni sceni, ki jih skušajo napeljati v svoje komercialno kolesje. Pogodba z eno izmed velikih hiš pa za (skoraj) vsakega izvajalca pomeni dvorezen meč, saj mu resničen komercialni uspeh še zdaleč ni zagotovljen. Glasbene značilnosti se namreč pogosto umikajo drugačnim interesom, pri tem pa najbolj trpijo prav neodvisne založbe, ki na ta način vedno znova izgubljajo svoje najkomercialnejše predstavnike ter se zopet vračajo na začetek svoje poti. Poseben primer predstavljajo nekateri ameriški izvajalci, ki jim je bila kreativnost omogočena na domačih tleh, ter so se najprej uveljavili v Evropi, šele kasneje pa so po britanskem vzoru ustanovili lastne neodvisne založbe, ki pa se še vedno orientirajo na glasbeno dovtetnejši evropski trg (značilen je primer v Evropi zelo priznane ameriške založbe SST, ki se je prav tako že spopadla z »velikimik«, ko ji je koncem WEA prevzel najbolj uspešnega izvajalca, skupino Husker Du – ostanek kreativnih moči se skriva v zasedbah Meat Puppets, Black Flag in Minutemen).

Kreativna vehemenentnost je tista, ki jih ohranja pri življenju in odpira pot novim glasbenim inovacijam.

Prihodnjič: KDO JE KDO NA NEODVISNI SCENI

DAVID LANGFORD:

IZJAVA O LAŽJEM PREKRŠKU

Ime mi je Cath—, ne. Pišem se John James Treece in to izjavo izrekam prostovoljno in brez prisile. Čeprav je pravzaprav ne, veste. Mislim, da se obnašate zelo neodgovorno in—

Ja, gospod stražnik. To izjavo izrekam prostovoljno in brez prisile. Vem, da je vse skupaj na prvi pogled precej nenavadno, toda popolnoma vse lahko razložim. Vem, da mi boste verjeli, gospod stražnik, in videli boste, da prav ravnate z mano, vi, veliki, močni, privlačni gospod stražnik, vi...

Oh oprostite! Nobene potrebe ni, da tako gledate. Vse to je del problema, lahko razložim vse, popolnoma vse. To izjavo izrekam—, v redu, nadaljeval bom. Taka nestrpnost. Vse se je začelo pred nekaj dnevi, ko sem odkril, da sem postal na nek način telepatičen.

T-E-L-E-P-A-T-I-Č-E-N

Ne, ne pomeni nič takega. Pa res enostransko razumete stvari. Ne, bilo je fantastično. Začel sem dobivati tiste kratke prebliske, ko si v stiku z duševnostmi drugih ljudi. Kot pri Uri Gellerju, samo da je šlo tokrat zares.

Kje pa! Niti vem ne, kje bi lahko začel iskati preskrbovalce z LSD-jem. Bi me, prosim, pustili povadati vso zgodbo od začetka? Hvala drag—oprostite. Hvala gospod stražnik.

Pred nekaj dnevi se je na Brompton Roadu zgodila prometna nesreča. (Oh, vidim, da ste zaradi tega začeli novo stran v vašem notesu!) Saj veste, stvar kot: zgodaj zjutraj, mrzlo in megleno, trobljenje in nenadoma cviljenje gum, ko kdo ne zavre pravočasno in pok. Kot podirajoče se domine... Volvo je udaril v minija, ki je ravno ustavil, ga odbil na prehod za pešce in znašel sem se na vseh štirih in blaten. Udarec v glavo, kar bi lahko bilo s stvarjo kako povezano. In potem. Sedel sem tam na tleh, gospa Volvo in gospod Mini sta mrko stala ob meni, sovražno boljčala eden v drugega in eden vaših kolegov je zapisoval izjave prič. Hotel je vedeti, koga lahko kaznuje zaradi nepazljive in neodgovorne vožnje — in ne obsojam ga.

Nikdar v življenju se mi ni bilo tako težko odločiti. To so si razlagali z udarcem, ki sem ga dobil in mogoče so imeli prav, čeprav spet ne popolnoma. Gospod stražnik, saj veste, kako je z očitvidci: prehitro sklepanje, trmaste izjave o stvareh, ki so jih videli samo s končkom enega samega očesa, dopuščanje, da njihovi predsodki zamegljijo dejstva... Seveda, vsekakor.

(Kako vem? Detektivske zgodbe, berem detektivske zgodbe.)

Tako bi včasih razumna priča, kot sem jaz, lahko igrala čiste karte in priznala, da on ali ona, sploh ničesar ni videla. Toda, ko smo udeleženi v nesreči, stavim, da se postavimo na to ali ono stran. Kadarkoli drugič bi se zaradi volva — sovražim te velike, udobne, dolgočasne avte — toda, ko

sem hotel odpreti usta, se je zgodilo nekaj zelo nenavadnega.

Bil sem pešec, ubogi človek, ki so ga zbili, otekline so me ravno začele boleti. Toda obenem sem s popolno gotovostjo vedel, da sem komaj z vso skrbnostjo ustavil avto, pred prehodom za pešce, ko je neka trapasta ženska priletela od zadaj. In ravno tako sem bil trdno prepričan, da sem vozil kar se le da mirno, ko je nek kreten v miniju pritisnil na bremze in me prisilil, da sem se od zadaj zaletel vanj. Vidite kaj mislim s telepatrijo? Bil sem kot nape-ta vrh, ki jo vlečejo na obe strani. Obe mnenji sta bili tako trdno zasidrani v moji glavi, da se nisem mogel nagniti ne na eno ne na drugo stran. Potem ko sem nekaj trenutkov badasto zijal, sem zamrmral nekaj o tem, kako se ne morem spomniti in kako je vse zmešano. Moj prijateljski stražnik me je, prepričan sem iz gole maščevalnosti, odgnal v bolnico na osemindštirideseturno opazovanje zaradi »suma pretresa možganov«.

In groza, v sosednji postelji je umiral nek človek in vse, kar je občutil — grozna mehko-črna teža na prsni in globoko zasidrana bolečina zobobola v kosteh — je prodiralo vame. Kdo bi hotel brati misli drugih, vas vprašam? Bil sem prekleto hvaležen, da je moj dar deloval samo ob določenih okoliščinah. Predstavljajte si, da bi vas vsesalo v temo smrti nekoga drugega. Celó to bi se lahko zgodilo, če bi imel priložnost, da bi se ga dotaknil...

Ja, nadaljujem. Stvar namreč deluje uspešneje, če se nekoga dotakneš. Bolniške sestre svoja občutja držijo kar se le da zase, tako da sem le s težavo prestregel kakšen njihov pogled. Toda, ko sem prišel domov, je bila tam mačka. Bila je sestradana in vzel sem jo v naročje... Nikdar v življenju si nisem tako želel jesti rib. Celó ko sem muco položil nazaj na tla in jo nahranil, so se mi slinje še zmeraj cedile. Izklopil sem zmrzovalnik in pojedel triindvajset rib. Šele po tem sem odnehal in se spomnil, da rib v bistvu ne maram. Kontakt z dotikom... tudi to je del problema. Verjetno bi vam to lahko dokazal tako, da bi izvlekel kaj iz vaših misli, če bi vas prijel za roko.

Nobenega razloga ni, da se takole obnašate. Hvala. Mislim, da vam bo vaša izobrazba pomagala spregledati te zunanje detajle. Kot se vam povedal, lahko razložim vse, vključno z mojo obleko.

Nadaljujem! Kje sem že ostal? Vsa ta stvar s telepatrijo me je res prestrašila. Vse v redu, dokler si predstavljamo občasne ure udobnega prisluškovanja, toda najti del misli nekoga drugega vpletane v tvoje lastne... to je, kot da bi jedel curry in se znašel z usti polnimi čokolade, kot da bi stopil iz svoje postelje v bazen z jeguljami, ki se vijugajo pod tvojimi nogami. Tega se ne da opisati z besedami.

—Seveda gospod stražnik. Hvala vam za pameten nasvet. Stari dobri Wittgstein je to podal bolj elegantno: »O čemer človek ne more govoriti, naj molči«. Samo mislim, da je bilo to v nemščini. Ne zaprite beležke. Prihajam k stvari, toda to je tako težko. Neprijetno. Ni ravno stvar, o kateri govorim večini ljudi. Bilo je takole.

Potem ko sem bil že nekaj časa v svojem stanovanju, prebavljal tiste grozne ribice in premišljeval o vsej stvari, sem se začel počutiti osamljenega. Po eni strani sem se zaradi bojznosti, da bi prav tako kot jaz kukam skozi oknice njihovih misli, to lahko delali tudi drugi, bal družbe. Zaradi svoje sposobnosti sem se počutil izpostavljenega — kot da bi mi veter žvižgal skozi ušesa. Toda po drugi strani je bila stvar vznemirljiva — bilo je, kot ko z jezikom brskaš po razbolelem zobu, a obenem veš, da te bo to bolelo. Potem ko sem se najmanj šestkrat odpravil proti vratom in se zmeraj znova premislil, sem končno le odšel ven.

Mislim, da je bila v tem napaka. Bil je ravno čas prometne konice. Na ulici je bila taka gneča, da si komaj opazil mrzle, blo-deče misli, ki jih je odpihovalo kot snežinke v metežu. Prevzet od toka misli, ki so ga usmerjali vame, sem sledil ljudem v trgovine. Ko je bila gneča največja, sem se izgubil v blodnjaku misli, hotenj in potreba drugih ljudi.

Potreboval sem pomoč. Sam nisem bil zmožen prenašati vsega tega. Množica me je kot vetrobransko steklo raztreščila na tisoče koščkov. Prebil sem se do telefonske govornice in poklical svojo dobro prijateljico Cathy.

Ne. Mislim, da vam ni treba poznati tudi njenega priimka.

Cathy je prisrčna in velikodušna ženska, ena tistih, ki se ne navežejo na nobenega moškega posebej. Je dobra prijateljica z večimi, toda nobeden od njih ni ljubosumen na ostale. Nič ne bi pomagalo, če bi bil ljubosumen. Cathy nima časa za take ljudi, čeprav res ne vem, kje najde nekatere...!

Ne, to je bila šala. In ogorčen sem nad tem vašim nakazovanjem.

Uspelo mi je dobiti Cathy in začuda je bila ta večer prosta. Razložil sem ji, kako osamljen, v škripcih hodim okoli (oh, sedaj me pa res lahko primete za besedo!) in jo vprašal, če bi se lahko usmilila. In na srečo se me je — čeprav, če pomislim na vse, kar je sledilo, vsa stvar zame niti ni bila tako prijetna.

Še enkrat ne, gospod stražnik. V zvezi s Cathy ni prav nič sumljivega. Še minuta in vse se bo razjasnilo.

Ker ne bi prenesel podzemse, sem do njenega stanovanja vzel taksi. Cathy me je pomirila z dobrim močnim gin tonicom, sezul sem se in ji poskušal razložiti vsaj del tistega, kar se mi je zgodilo. Nekaj

stavkov o tem, kako so misli drugih odmevale v moji glavi in rekla mi je nekaj kot: »John, moj dragi! Če mi hočeš dopovedati, da lahko bereš moje misli, ne skrbi. Kljub temu si mi všeč.« Cathy je namreč zelo direktna. Ali pa je bila morda sprva zaskrbljena glega mojega duševnega zdravja in se je odločila uporabiti močno dozo svoje priljubljene terapije. O tem takrat nisem premišljal.

Kakorkoli že, stvar je delovala. Ko sem se ji približal, sem vedel, da si me želi, ker sem natanko čutil, kako si me želi kot ogenj svežih polen. Toda način, kako je vse skupaj delovalo name, je bil spet kot neke vrste dvojno videnje. Ugotovil sem, da si želim samega sebe. Kot pri Narcisu. Zanimivo, ne.

Ne, Narcissus ni še eden nemški filozof. Ko sva s Cathy končno prišla skupaj in se poljubila, je bila stvar še težje opisljiva. Povem vam, da znam z ženskami... Kot pri prometni nesreči sem tudi tedaj intenzivno zaznaval in čutil z obema stranmi – celo tako daleč je šlo vse skupaj, da sem nekje na dnu svojih misli vedel, da sem vzel Cathyino kontracepcijsko tabletko – česar seveda nisem naredil. Cathy je visoka, bohotna punca enake velikosti kot jaz. Potegnila me je za sabo v tisto spalnico v nikogaršnjem stanovanju in kaj se je zgodilo vse do jutra, se ne tiče nikogar... Toda še nikdar nisem doživel česa takega. Nikdar.

No, mislim, da mi skoraj ne bi bilo treba poudarjati, kako je bilo. Lahko sem čutil vse, kar je hotela in čutila Cathy. Feedback. Vsakič, ko sem se potrudil, da bi bila stvar slajša zanjo, je postala slajša tudi zame. Spomnim se, kako sem, ko sva med kratkim prazdahom ležala zasopla in prepotena, pomislil: »Končno se je ta telepatija izkazala za koristno!« Je res mogoče, da sem edini človek na svetu, ki je lahko obenem občutil dva, no saj veste, orgazma, njenega in mojega. Potresi, topeča se lava, neusahljivi starodavni gejzir so vsi le slavni klišeji. Res sem bil presečen, ko sem po vsem tem opazil, da so zidovi in strop ostali nedotaknjeni.

Tako je bilo – ne, ne baham se – vse moje občutke so prekrili Cathyini. Prava podvojitve...

Pustil sem jo ležati z blago utrujenim smehljajem na obrazu, se tiho oblekel in v temi odšel ven. Cathy zjutraj, ko se zbudi, pri sebi ne mara nikogar. Ves čas sem imel občutek, da je nekaj narobe. V mislih sem bil razdvojen – kot da bi bil pijan in hkrati fizično izčrpan. Najbolj pa mi je bilo neprijetno zapustiti svoje..., ne..., Cathyino stanovanje. Kot takrat, ko sem imel v naročju muco, se je tudi zdaj zgodil nekakšen prenos: v dolgem deliričnem času, ki sva ga preživela skupaj, se je Cathy vtisnila v moje misli.

Povedal sem vam že, da je Cathy približno enako velika kot jaz (s pomembnimi razločki seveda).

Ko sem pred eno uro, ko ste me ustavili, duševno odsoten in v tej Cathyini oblekci, da ne omenim njenega seksi črnega oprjetega trikoja in visokih pet, hodil po cesti in vam v trenutku nepremišljenosti rekel: »Živjo lepotec, všeč si mi,« morate razumeti, da to nisem bil jaz ampak...

Prekleta – predstavnik zakona bi moral biti sposoben zapisovati izjavo, ne da bi se smejal!

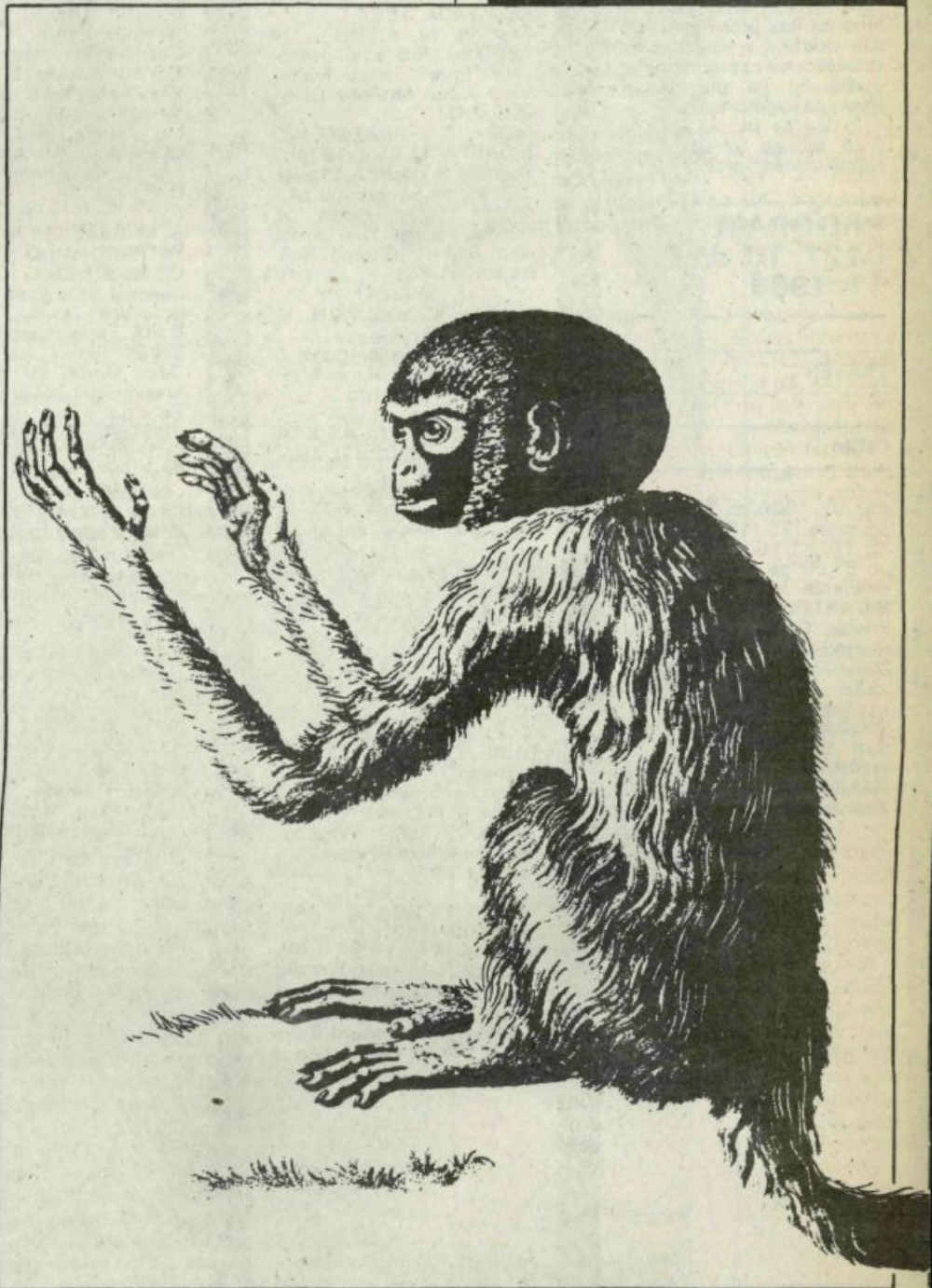
David Langford, britanski pisatelj valizijskega porekla, pripada mlajši generaciji angleških pisateljev znanstvene fantastike, ki delujejo predvsem v okviru Britanskega znanstveno-fantastičnega združenja. Ob pisateljevanju se ukvarja tudi z organiziranjem znanstveno-fantastičnih literarnih zborovanj, objavlja različne kritike in eseje o znanstveno-fantastični literaturi.

Med njegovimi do sedaj objavljenimi deli se zdita poleg različnih, v revialnem tisku objavljenih kratkih zgodb, zanimivi predvsem pri londonski založbi Arrow Books objavljena parodija znanstveno-fantastičnih space oper z naslovom Požiralec prostora (Space Eater) in njegov prispevek k večavtorski izdaji Neocromicna, knjige, ki naj bi jo nekje v nedoločeni

preteklosti napisal nori mistik Abdul Al Zahred.

Langfordove kratke zgodbe se dosledno gibljejo v okvirih t. i. humoristične proze, ki velikokrat zvrstno meji na znanstveno-fantastično literaturo, uporablja nekatere njene prijeme, a jih obenem že parodira ali pa vgrajuje v literarno strukturo, ki noče stremeti h konstrukciji možne utopične realnosti in bi jo lahko označili kot moderno fantastično-humoristično prozo.

V pričujoči kratki zgodbi, ki je bila leta 1983 objavljena v okviru neodvisnega literarno-likovnega zbornika Sebastian L, Langford znanstveno-fantastično motiviko telepatije povezuje z motiviko travestije in tako doseže zaželeni humoristični učinek.

(PRE)LET NAD KULTURNIM GNEZDOM

Cenjeni ponudniki kulturnega dogajanja! Na tem prostoru, v katerem bomo skušali predstaviti celotno ljubljansko kulturno dogajanje v naslednjih štirinajstih dnevih (Tribuna bo izhajala vsak drugi ponedeljek), boste lahko seznanili javnost s svojimi bodočimi projekti in to BREZPLAČNO! V izjemnih primerih bomo objavili tudi oglase za dogajanja izven Ljubljane in pa oglase, ki se nanašajo na dogodke v daljni bodočnosti (izven roka štirinajstih dni). Pripravite torej vaš propagandni material (lahko tudi letni program) in nam ga pošljite čimprej na naš naslov: TRIBUNA, Kersnikova 4, Ljubljana, za (PRE)LET NAD KULTURNIM GNEZDOM! Za protiuslugo pa vas prosimo le, da nas oskrbite z vsaj dvema vstopnicama za premiero dogodka, ki ga pripravljate. Hvala za sodelovanje!

In kaj se bo dogajalo v času našega prvega štirinajst dnevnega preleta?

PROGRAM od 27. 10. do 8. 11. 1986

TEATER

CIDM

25. 10. 1986 ob 22.00 bo premiera, 26. 10., 28. 10., 29. 10., 30. 10., 3. 11., 8. 11. ob 21.00 pa ponovitve koreodrame AGATA SCHWARTZKOBLE (Josip Tavčar, Damir Zlatar-Frey). Koreografija in režija: Damir Zlatar-Frey, ki se je očitno razšel s Plesnim teatrom Ljubljana. Člani le-tega so postavili 22. in 23. t.m. na oder Srednje dvorane CD predstavo ALPSKO SANJARJENJE v koreografiji Ksenije Hribar.

LITERARNA DOGAJANJA

CANKARJEV DOM
31. 10. 86 ob 18.00 v Okrogli dvorani: LITERARNI VEČER AMERIŠKE POEZIJE. Vstopnine ni. (Navali narodel CD častil).
3. in 5. 11. 86 ob 21.00 ponovno v Okrogli dvorani: SKLICUJEM ZBOROVANJE. Večer uglasbene poezije E. Kocbeka, T. Pavčka, E. Fritza in A. Brvarja, ki jo bo predstavila Jerica Mrzel ob glasbi Janija Goloba.

KINO

KINOTEKA
Posebej priporočamo filme z oznako O.O. (obvezen ogled)!

27. 10. 86 PO KRIVEM OBTOŽEN (THE WRONG MAN), ZDA, 1957
Scenarij: M. Anderson, A. MacPhail. Režija: A. Hitchcock. Igrajo: Henry Fonda, Vera Miles, Anthony Quayle... O.O.!

MOŽ Z BRAZGOTINO (SCARFACE), ZDA, 1932
Scenarij: B. Hecht, S. I. Miller, J. L. Mahin po romanu »Armitage Trail«. Režija: H. Hawks. Igrajo: Paul Muni, Ann Dvorak, George Raft, Boris Karloff...

28. 10. 86 MACBETH, V. Britanija, 1971
Režija: R. Polanski. Igrajo: J. Finch, Francesca Annis, Martin Shaw... O.O.!

29. 10. 86 NEŽNI AKORDI (SINCERELY YOURS), ZDA, 1955
Scenarij: I. Wallace. Režija: G. Douglas. Igrajo: Liberace, Joanne Dru, Dorothy Malone...
SRCA SVETA (HEARTS OF THE WORLD - THE STORY OF A VILLAGE), ZDA, 1918.
Scenarij in režija: D. W. Griffith. Igrajo: Lillian Gish, Dorothy Gish, Robert Harron...

30. 10. 86 PODNAJEMNIK (THE TENANT/LE LOCALITAIRE), Francija, 1976
Scenarij: R. Polanski, G. Brach po romanu R. Topora. Režija: R. Polanski. Igrajo: R. Polanski, Melvyn Douglas, Isabelle Adjani, Shelley Winters, Jo Van Fleet... O.O.!

31. 10. 86 BRATJE KARMAZOV (THE BROTHERS KARMAZOV), ZDA, 1958
Scenarij (po romanu F. M. Dostojevskega) in režija: R. Brooks. Igrajo: Yul Brynner, Maria Schell, Richard Baseheart, Albert Salmi, Lee J. Cobb...

1. 11. 86 ZAPRTO

3. 11. 86 PATRULJA SMRTI (THE QUICK AND THE DEAD), ZDA, 1962.
Scenarij R. Totten, Sheila Lynch. Kamera: John Morrill. Režija: Robert Totten. Glasba: Jaime Mendoza. Igrajo: Larry Mann, Victor French, Jon Cedar, James Almanzar, Louis Massad, Sandy Donigan...
PESTUNJA (BRINGING UP BABY), ZDA, 1938.
Scenarij: Dudley Nichols, Hagar Wilde. Režija: Howard Hawks. Kamera: Russell Metty. Glasba: Roy Webb. Igrajo: Katharine Hepburn, Cary Grant, May Robson, Charles Ruggles, Walter Catlett, Fritz Feld, Barry Fitzgerald...

4. 11. 86 GRK ZORBA (ZORBA THE GREEK), Vel. Britanija, 1964.
Scenarij in režija: Michael Cacoyannis (po romanu Nikosa Kazantzakisa). Kamera: Walter Lassaly. Glasba: Mikis Theodorakis. Igrajo: Quinn Anthony, Alan Bates, Lila Kedrova, Irene Papas... O.O.!

5. 11. 85 HOLLYWOOD ALI PROPAD (HOLLYWOOD OR BUST), ZDA, 1956.
Scenarij: Erna Lazarus. Režija: Frank Tashlin. Kamera: Daniel Fapp. Glasba: Walter Scharf. Igrajo: Jerry Lewis, Dean Martin, Pat Crowley, Maxie Rosenbloom, Anita Ekberg...
BUSTER SNEMALEC (THE CAMERAMAN), ZDA, 1928.
Scenarij: Clyde Bruckman, Lex Lipton, Richard Schayer. Režija: Edward Sedgwick. Kamera: Elgin Lessley, Reggie Manning. Igrajo: Buster Keaton, Marceline Day, Harry Gribbon, Harold Goodwin... O.O.!

6. 11. 86 AMERIŠKI GRAFITI (AMERICAN GRAFFITI), ZDA, 1973.
Scenarij in režija: George Lucas. Kamera: Ron Eveslage, Jan D'Alquen. Glasba: popularne pesmi. Igrajo: Richard Dreyfus, Ronny Howard, Candy Clark, Cindy Williams, Paul Le Mat, Carlie Martin Smith... O.O.!

7. 11. 86 KRALJI SONCA (KINGS OF SUN), ZDA, 1963.
Scenarij: Elliot Arnold, James R. Webb. Režija: J. Lee Thompson. Kamera: Joe MacDonald. Glasba: Elmer Bernstein. Igrajo: Yul Brynner, George Chakiris, Shirley Anne Field, Richard Basehart, Brad Dexter, Barry Morse.
Tako, treba bo aterirati! Naš naslednji prelet bo še gopolejši in raznovrstnejši. Čez štirinajst dni torej!

NOVICE S SENČNE STRANI ALP

KINO-INO-NO-O

Berlin Wim Wenders se v bivši nemški prestolnici pripravljata na snemanje filma Sous le ciel de Berlin (Pod berlinskim nebom).
Sao Paolo - V brazilski kinoteki so odkrili dva filma Fritza Langa iz let 1921-1922, ki so ju že dolgo imeli za dokončno izgubljena. Obnovljeni kopiji bosta prvič predvajani julija 1987 v Berlinu.

Leningrad - Nikita Mihalov je začel snemanje novega filma Oči Černje z Marceliom Mastroiannijem in Silvano Mangano v naslovnih vlogah.

Peking - Bernardo Bertolucci bo snemanje svojega filma Poslednji vladar nadaljeval v Mandžuriji in Rimu.

GLASBA

ŠKUC & CIDM & CD
30. 10. 86 ob 20.30 v Mali dvorani CD: koncert jazz benda LES BATTERIES (ZDA/Francija/V. Britanija).

4. 11. 86 bo v ljubljanskem kinu Union jazz koncert s CHARLY HAYDEN QUARTETOM.
12. 11. 86 bo naslednji koncert tovrstne glasbe, prav tako v kinu Union, le da tokrat v Mariboru. Nastopil pa bo LESTER BOWIE z zasedbo BRASS FANTASY.
To se bo torej dogajalo na JAZZ sceni. Obeta pa se nam tudi HARD CORE dogodek.
27. 10. 86, torej na dan izida te številke, bo ob 20.00 razsul menzo Studentskega centra v Rožni dolini ameriški bend GOVERNMENT ISSUE.

JEAN CAZENEUVE- SOCIOLOGIJA OBREDA

Pri zbirki Studia Humanitatis knjige izhajajo po zastavljenem programu, čeprav z zamudo in nekoliko upočasnjem ritmom. Pred dobrim mesecem je izšlo delo francoskega avtorja Jeana Caze-neuvea Sociologija obreda, ki prinaša v slovenski prostor nekaj svežine v obravnavanju antropološko strukturalne tematike. Dobrodošle pa je tudi zato, ker se tematizacije družbenega in kategorije množičnosti, mitološkega, religioznega in svetega loteva v konceptualizaciji novejših, sociološko in psihološko strukturalnih pristopov, ki so v zadnjih desetletjih predvsem v Franciji doživeli velik razmah. Avtor pristopa k analizi narave in funkcije obredov z občasno eksplicitnimi, sicer pa vsaj rudimentalno prisotnimi vplivi začetnikov sodobnejše sociologije in antropologije Marcela Maussa, Durkheima, prevzame predvsem Freudovo teorijo obsesionalnih nevroz, pa odločujoči preobrat, ki ga je pri branju mitov doprinesel Claude Lévi-Strauss in tako naprej tja do Dumézila, Dubyja itd. Oborožen s tovrstnimi teoretskimi koncepti, se je avtor spustil v branje konkretnih vsakdanjih ritualnih praks, ki jih primitivna, arhaična ljudstva vzpostavijo že od vsega začetka, na pragu svojega lastnega obstoja. Toda bogata in pravzaprav slikovita praksa družbenih obredov, ritualov in množičnih manifestacij se, kar je kajpak zanimivo, udejanja tudi v modernem sodobnem svetu, kot nekakšna urejevalna instanca, ki družbo in državo ščiti. Nekatere obrede in rituale lahko na podlagi koledarskega časovnega označevanja celo z gotovostjo v naprej predvidimo: so torej nekaj, kar si je bržkone že pridobilo status etičnega, saj pretendira po stalnosti.

Avtor se v knjigi, ki jo obravnavamo, zadeve ne loteva na način, ki bi omogočil dešifriranje slehernega obreda, pač pa gre za iskanje globalnega pomena obrednega ravnanja. Že na najbolj primitivni stopnji, v paleolitiku, se človek nima za del narave; samega sebe smatra kot nekaj,

kar je izvzeto iz obkrožujoče nature in proti čemur mora vedno znova uveljavljati svoj red. Občutenje tega, kar je red ogrožalo, tega, kar je postavljalo pod vprašaj s pravili spravljenega človeštva, to občutenje je bila tesnoba, a hkrati tudi zaznava nečesa neznanega, ireduktibilnega, zaznava neke resničnosti, ki je bila »druga«. Kolikor poskus urejevanja tega »zunanjega«, ki vpada kot nekaj iracionalnega, tujega, vodi k mitološki zavesti, govoric, ki se plete okrog nekega zapleta, protislovja, ki pa so mu na ravni nezavednega dane prav vse možnosti, da obstaja na način kontradiktornosti, mitologiji kot poskusu ureditve realnosti, kjer so za udejanjanje potrebnih ravno obredi in rituali, lahko rečemo, da je za čvrsto ureditev človekovega sveta potreben simbolni poseg. »Divjak se v resnici,« pravi avtor, »kakor so ugotovili vsi etnografi, počuti izgubljenega, če je osamljen, prepuščen sam sebi, iztrgan iz svojega klana, od svojih bogov, svojih obredov. Živega se počuti le, če je zajet v mističen in družbeni sistem. Absolutna neodvisnost mu zbuja tesnobo.« Hoče biti torej odvisen in ni težko ugotoviti, da ga obredi, ki jih vzpostavijo skupnost, pomirjajo in utrjujejo njegov odnos s svetom, ki je nad njim in kamor introjecira tudi jamstvo za svoje bivanje. Prevaljka in avtorica spremne besede Neda Pagon zatorej ugotavlja, da tabuji in rituali niso le element in tehnika mitske zavesti, pač pa avtonomne ideološke naprave, s povsem praktičnim učinkom. V svetu, ki si ga je ustvaril kot sistem pravil, se človek nenehno čuti ogroženega, toda če naj religiozni rituali, obredi in čaščenja izpolnjujejo funkcijo urejevanja ter iluzijo varnosti, mora biti mogoča sublimacija, pot imaginarnih identifikacij. To pot pa lahko steče šele, ko introjeciramo razsežnost simbolnega, unarne označevalne poteze. Prvotna trauma, »izvornak«, ki pa je vselej le retrospektivno reflektirana kulpabilizacija, sovпада in zaznamuje vpis subjekta v diskurzivno realnost,

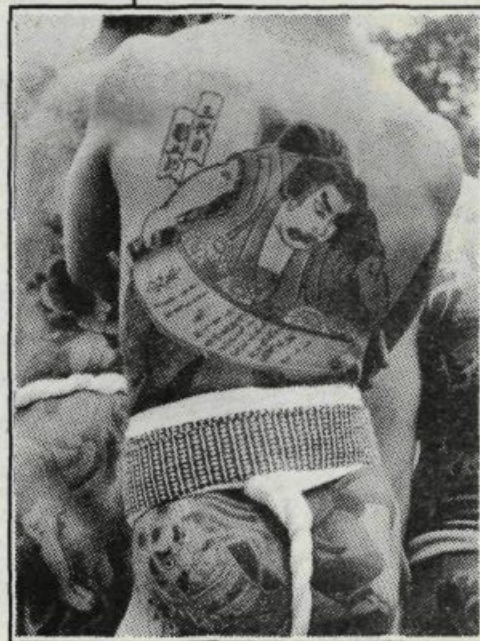
kjer je »stvar sama« že izgubljena. Zaznamuje torej vpis v simbolno; enoten svet je pri subjektu porušen, človek niti sam pri sebi ni več doma, je torej razcepljeni subjekt. Ta razcep mora zato vedno znova krpati s tistim, kar pač ima, to pa je ravno govorica, ki je pri človeku, za razliko od živali, vedno dvoumna, kar je bržkone tako posledica kot vzrok tega razcepa. Subjekt sam v sebi ne najde opore za bivanje, vpišuje se v označevalno potezo, v razsežnost simbolnega, ki je tako kot vedno vpeto v mesto Drugega, Drugega, za katerega se predpostavlja, da ima, da poseduje vednost.

»? religioznim žrtvovanjem se človek pokori za svoj obstoj, kakor da ta ne vsebuje svojega temelja. Njegova krivda je prav občutek nezadostnosti, občutek tesnobe, ki ga navdaja z mislijo, da bi bil nesrečen, če bi se obnašal, kakor da njegov temelj ni zunaj njega.« Da lahko komunikacija steče, moramo torej verjeti, verovati, prav to verovanje pa teži vedno k institucionalizaciji: z udejanjanjem rituala naj družbenemu sistemu zagotovi čvrstost in moč. Danes je razbohotena institu-

cionalizacija kot forma ustroja sodobnih potrošniških družb postala že hudo mučna in deležna prezira, toda po drugi strani je ravno takšen ustroj množičnega institucionaliziranja vsakodnevnih obredov sproduciral patološko obliko subjektivnosti, ko ima t. i. patološki narcis občutek notranje svobode, kjer pri množici vsakodnevnih opravkov, v službi, šoli, sestankih itd. vseskozi ohranja distanco, češ da ga vse to »v resnici« ne veže. Če je takšen ustroj subjektivnosti nujen v sodobni civilizirani družbi, pa obenem omogoča v sinhrono diahroni konstelaciji kot retroaktivni učinek tudi obstoj mita, s tem pa tudi vpis želečega subjekta.

Če naj za konec pridamo še besedo k sami knjigi, bi nemara lahko dejali, kot smo opomnili že na začetku, da nam kot hvaležen doprinos prinaša tudi prispevek k formiranju literature v našem prostoru, literature, s katero je mogoča poglobljena tematizacija družbenega izven običajnih, historično materialistično zastavljenih konceptov.

IGOR ŠKAMPERLE

**PET KNJIG IZ KRTOVE
REVOLUCIONARNE MLA-
DOSTI**

KRT 2: F. Engels, Proti za-
roti molka, 192 strani.
KRT 3: M. Mauke, Marxova
in Engelsova teorija razre-
dov, 118 strani.
KRT 5: H. M. Enzensberger,
Razgovori z Marxom in En-
gelsom, 433 strani.
KRT 11: F. Engels, K. Marx,
Kritika malomeščanskega
socializma, 180 strani.
KRT 21: K. Marx, Cenzura
in svoboda tiska, 128 stra-
ni.

Nemški marksisti so izra-
čunali, da bi bilo treba danes
za osnovno marksistično
znanje plačati že okoli
80.000 mark in se šest do
sedem let potikati po uni-
verzi. Zato ni čudno, da se
je porodila ideja o prodaji
revolucionarne literature na
drobno. Takšna prodaja na
drobno je seveda subverzija
meščanske veletrgovine
z idejami in način razlašča-
nja vladajočega razreda. Je
viom v skladišče z orožjem.
(Iz predgovora h KRT 2)

KRT 24: M. Tafuri: Projekt
in utopija, 134 strani.

Lično ilustriran tekst ene-
ga vodilnih sodobnih pis-
cev, ki izhajajo s stališča,
da razvoja moderne arhi-
tekture ni moč pojasniti iz
premen v arhitekturi sami.
»Tako kot ne more obstaja-
ti razredna politična eko-
nomija, ampak samo raz-
redna kritika politične eko-
nomije, tako se ne more
utemeljiti razredne esteti-
ke, umetnosti, arhitekture,
ampak samo razredno kri-
tiko estetike, umetnosti,
arhitekture, mesta.« (M.
Tafuri)

KRT 14: W. Reich: Sexpol,
174 strani.

Neizmerna Reichova za-
sluga je, da je v dvajsetih
in tridesetih letih našega
stoletja odprl novo teoret-
sko področje, ki na eni
strani pomembno obogati
historični materializem, na
drugi strani pa omogoči
psihološki, da preseže
svojo parcialno meščansko
omejenost.

**POLITEKONOMSKA SERI-
JA**

KRT 20: L. Doyal, Politična
ekonomija zdravja, 316
strani.
Če jutri zbolite za aidsom,
bodo tega krive vaše seksu-
alne navade ali sodobna me-
dicina, ki je podrejena logiki
kapitala? Avtorica v obsežni
analizi dokazuje – drugo.

KRT 23: G. Kay, Razvitost
in nerazvitost, 226 strani.
»Kosovo ni nerazvito zato,
ker je eksploatirano, ampak
je nerazvito zato, ker ni inte-
grirano v razvoj razvitih, ker
ni eksploatirano« – iz pred-
govora.

KRT 41: I. Omerza, Ricar-
dova teorija vrednosti, 160
strani.
Skrbno, inteligentno in pole-
mično pripravljena monogra-
fija.

KRT 36: E. Mandel, Dese-
tletje krize 1974–1984, 296
strani.
Temeljno delo za razumeva-
nje sodobne krize kapitali-
stičnega, to je svetovnega
gospodarstva.

KRT 16: I. Bavčar, S. Kim,
B. Korsika, Kapital in delo v
SFRJ, 123 strani.
Pogumen, svež in originalen
poskus kritike vladajočega
teoretskega koncepta, ki ni
več zmožen zapopasti vzro-
kov in fenomenologije jugo-
slovske krize.

KRT 17: Zbornik: Punk
pod Slovenci, 542 strani.

Štiristo in več strani inter-
vjujev, besedil, fenzinov,
pamfletov, grafitov ter ob-
sežna črna kronika držav-
ne in družbene represije
proti punku, ki zajame čas
vse od gesla »lubiana je bu-
lana« do njene prekrstitve
v »Laibach« – poleg tega pa
še analize izpod peres Gre-
ge Tomca, Rastka Močni-
ka, Marjana Ogrinca in
drugih.

**ALL COPS ARE BA-
STARDS** (grafit)

»Marx je avtoritaren in
centralističen komu-
nist. Hoče to, kar hoče-
mo tudi mi: popolno
zmagoslavje ekonom-
ske in socialne enako-
sti, vendar v državi in
prek državne oblasti,
prek diktature zelo
močne in takorekoč
despotske provizorične
vlade, to pomeni z ne-
gacijo svobode. Njegov
ekonomski ideal je dr-
žava...«

Mihail Bakunin, anarhist

KRT

Novosti

IZ KRTOVE DEŽELE

REALSOCIALISTIČNI BLOK

KRT 13: Zbornik, Delavska opozicija, 228 strani.
Dokumenti o neodvisnem delavskem gibanju, ki je takoj po
oktobrski revoluciji prevzemalo oblast v tovarnah, in znotraj-
partijski opoziciji, ki se je zavzela za delavsko samoupravlja-
nje – ter še en dokaz totalitarnosti boljševiške partije.

KRT 7: A. Kollontaj, Ženska v socializmu, 162 strani.
Zbornik tekstov ene vidnejših pripadnic »delavske opozicije«
in »seksualno emancipirane komunistke« je prodorna analiza
položaja ženske, ki se ji v socializmu dvakrat hujo godi: prvič
zaradi socializma samega in drugič, ker je pač ženska.

KRT 9: C. Baškovič, ČSSR 1968, 158 strani.
Na študiju obsežne originalne literature utemeljen prikaz in
analiza dogodkov na Češkem, ter reprezentativen izbor sicer
težko dostopnih dokumentov »praške pomladi«.

KRT 25: S. Andolšek, D. Mesner, Solidarnost v poljski krizi
1980-82, 154 strani.
Argumentiran prikaz in presoja doslej najradikalnejšega
preloma s poststalinistično družbeno ureditvijo, s posebnim
poudarkom na analizi neodvisnega sindikata.

KRT 29: Zbornik, Pogledi na SZ, 341 strani.
Prezre pisanja slovenskih časnikov o Sovjetski zvezi v trides-
etih letih – dokaz, da takrat le nepismeni ni mogel vedeti, kaj se
dogaja v prvi deželi socializma.

KRT 12: J. Fischer, Čas vesolniga socialnega punta se bliža,
308 strani.
Socialna in politična zgodovina delavskega gibanja v Lju-
bljani od začetkov do leta 1889, ki razruši mit o samorodnosti
slovenskega proletariata.

POSEBNA PONUDBA

Knjiga je orožje,
vzemi jo v roke!
(Brecht)

KNJIZNICE REVOLUCIONARNE TEORIJE

v sodelovanju z
UK ZSMS –
mladim stebrom
naše revolucije

IN TO NAJMANJ 50 % CENEJE!

samo pri KRTU
in samo za študente

PLAČAŠ 1/2 KNJIGE,
DOBIŠ 1 CELO

技能

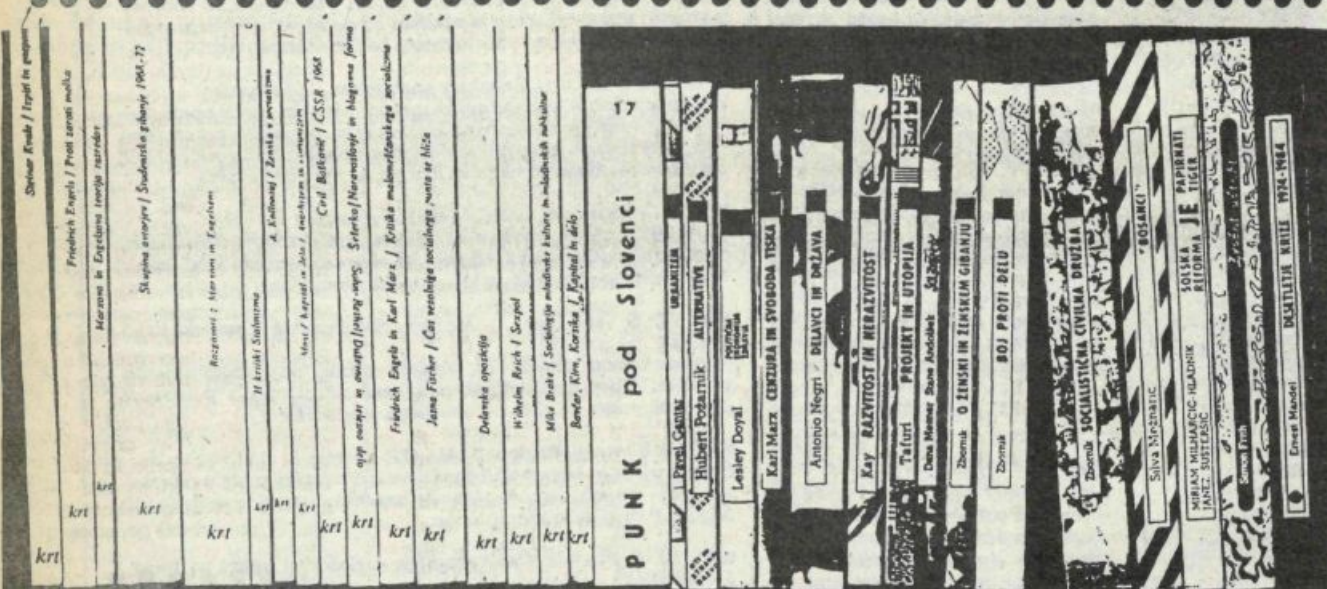
Kako? Če se boš slučajno potikal 3., 4. in 5. novembra od 10,00 do 13,00 ure na Ekonomski fakulteti B. Kidriča, FSNP ali Filozofski fakulteti in 4. ter 5. novembra 1986 tudi na Pravni fakulteti, Medicinski fakulteti, Fakulteti za elektrotehniko, FAGG – Arhitektura in FNT – Matematika, Fizika, lahko našemu prodajalcu pokažeš svoj indeks in kupiš knjige, ki te zanimajo.

Če pa si slučajno ravno takrat na psu z denarjem oziroma potrebuješ čas za premislek, lahko prideš do knjig(e) na dva načina:

varianta 1: oglašiš se na Kersnikovi 4, II. nadstropje, kjer domuje KRT – z indeksom, seveda,

varianta 2: izpolniš naročilnico, ki jo iztrgaš iz tega obvestila, jo kar takoj daš našemu prodajalcu ali pa jo kadarkoli kasneje potrdiš v referatu in odposliš (če ti referenka ne bo hotela udariti pečata, priloži naročilnici potrdilo o šolanju). V nekaj dneh ti poštarji dostavijo knjige na dom in takrat jih seveda tudi plačaš.

In še ena ugodnost! S to naročilnico lahko za polovično ceno naročiš tudi knjige, ki bodo do novega leta izšle pri KRTU. Dobiš jih še tople iz tiskarne!

KRTU

Knjižnica revolucionarne teorije

Kersnikova 4 61000 Ljubljana

Počrni kvadrati

KRT 2	300	☐	150
KRT 3	300	☐	150
KRT 5	500	☐	250
KRT 7	300	☐	150
KRT 8	300	☐	150
KRT 9	400	☐	200
KRT 11	400	☐	200
KRT 12	900	☐	450
KRT 13	800	☐	400
KRT 14	800	☐	400
KRT 16	800	☐	400
KRT 17	800	☐	400
KRT 20	900	☐	450
KRT 21	400	☐	200
KRT 22	1200	☐	600
KRT 23	1300	☐	650
KRT 24	1200	☐	600

Cena knjige

KRT 25	700	☐	350
KRT 26	950	☐	475
KRT 27	1.950	☐	950
KRT 28	1.500	☐	750
KRT 29	1.850	☐	850
KRT 33	1.800	☐	900
KRT 34	2.400	☐	1.200
KRT 35	2.950	☐	1.300
KRT 36	3.950	☐	1.500
KRT 41	2.100	☐	1.050

Subvencionirana cena za študente

Pred izdom			
KRT 30, 31, 32	7500	☐	2500
KRT 37, 38	3500	☐	1750
KRT 39	2100	☐	1050
KRT 40	2100	☐	1050

Izpolnite jo čitljivo, oddajte prodajalcu na vaši fakulteti ali pa jo potrjeno pošljite na Krt. Število knjig v tej prodajni akciji je omejeno in zato vam svetujemo, da jih kupite pri prodajalcu. Naročilo po pošti omogoča samo z žigom fakultete potrjena naročilnica ali priloženo potrdilo o šolanju. Plačate lahko v največ treh obrokih, prvi obrok znaša polovico kupnine oziroma najmanj 3000 din in ga plačate ob prevzemu knjig. Stroški pošiljanja niso všteti v ceno. Ne pozabite na svoj indeks!

**Kersnikova 4
61000 Ljubljana**

Ime in priimek _____

Naslov _____

Moj faks in letnik _____

Datum _____

Podpis _____

Žig fakultete _____

Potrujem prevzem zgoraj obkroženih knjig.

izpolni prodajalec

Prvi obrok

Drugi obrok

Tretji obrok

KRT 37, 38: Zbornik, Antologija anarhizma. Anarhisti so bili povsod tam, kjer so se dogajale velike stvari: v pariški komuni, med francoskimi teroristi, v španski republik, med bojevniki študentskih gibanj – in ponavadi so dobro vedeli, kaj se dogaja.

Kropotkin, 1921: »V tem trenutku je ruska revolucija v takem položaju: Počevnja grozodejstva. Deželo pelje v propad.«

Antologija anarhizma v dveh knjigah na skoraj sedemsto straneh ponuja temeljne tekste Proudhona, Bakunina, Kropotkina, spise španskih anarhistov, Goldmanove, Tolstoja in mnogih drugih. V prvem delu najdete predgovora Noama Chomskega in urednika antologije Rudija Rizmana ter obsežen prikaz razvoja anarhistične ideje in gibanja.

Kropotkin: »Korenine zločina so v brezdelju, zakonu in avtoriteti, v lastninskih zakonih, v zakonih, ki ščitijo oblast, v zakonih o kaznih in kazenskih prekrških in v avtoriteti, ki si jemlje pravico te zakone sprejemati in uporabljati.

NIČ VEČ ZAKONOV! NIČ VEČ SODNIKOVI!

In kaj je anarhizem danes? Morda to, kar je v svoj letak že pred šestdesetimi leti napisal anonimni nemški anarhist:

»Če misliš, da je moriti zlo, se upri, da bi služil v vojski ali v kateremkoli vojaškem telesu. Če te potem vlada hoče ubiti ali zapreti – ti si storil svojo dolžnost, ostal si zvest svoji vesti in humanosti in svet bo zaradi tvoje poguma in odločitve boljši.«

DOVOLJ JE BILO POLITIČNE OBLASTI! DAJTE PRILOŽNOST LJUDEM, ANARHIJI!

A A A A A A A A

KRT 30, 31, 32: Podobe prednikov. Zapiski Janeza Trdine

Krt brska po rokopisih Narodne in univerzitetne knjižnice.

Šviga švaga čez dva praga. Na somnju. Tkalček, trden kmet obrnivši se proti možu, ki prodaja kravo: O krava je faj, je teh dnarjev vredna ne dajte je ceneje – hm to je

zares močna, pohlevna, zastavna, dobra živina. –Še tisto minuto obrnivši se proti kupcu, svojemu znancu: Ali si obnorel, krava je že stara, ne bo imela več teleta, še za mesnico ni pridna. Jez: Kako pa da govorite vi tako drugače enemu in drugemu. Tkalček: Jez govorim, kakor jez čem. Kar sem govoril, je vse res in prav. Krava je dobra za kogar je, za mojega prijatelja pa ni; zato sem mu jo odsvetoval – kdor ima rad stare kosti, bo pa z njo vesel če družijo ne bo župa dobra. – Sosedom je močno dopadlo to šegavo odgovarjanje. 8/51.161

Krt objavlja 27 zvezčičev rokopisa Janeza Trdine, v katerih popisuje bitje in življenje sodobnikov – ljudi med katerimi in s katerimi je živel na Dolenjskem od leta 1867 naprej. Pred nami nastanejo Podobe prednikov montirane iz drobcev. Ne gre za fabulativno pripovedovanje zaokroženih zgodb – iskril se na stičiščih posameznih vpisov. Vpo-tegnjeni smo v kalejdoskopsko preskakovanje od

teme do teme in v njihovo nepričakovano druženje. Drobna asociacija nas popelje od vaših gnad k ljubezenskim idilam, od špirov, mestjanuhov in osabljanjih ljubčkov k tercialkam, uradnikom in volitvam, do kmetov in obrtnikov, gostiln in hramov, sejmov, pijače, jedi, pa tudi zdravljenja... (Gesla so iz tematskih kazal, ki bodo natisnjena na koncu vsakega zvezka.)

KRT 40: Jože Vogrinc, Od utopije do človeškega razuma

Angleško misel v času absolutizma Tudorjev in Stuartov prek revolucije, protektorata, reakcije in Glorious Revolution je mogoče brati kot zgodovino nastajanja koncepcije civilne družbe v njeni zoperstavljenosti državi. Eseji o Thomasu Moru, Francisu Baconu, Thomasu Hobbesu in Johnu Locku skušajo izslediti tiste premike v njihovih temeljnih delih, ki so omogočili misliti človeško družbenost na nov način, izhajajoč iz reprezentabilnosti subjekta.

KRT 39: Braco Rotar, Pigmalionova pregreha

Pigmalionova pregreha se loteva hkrati dveh problematik, ki sta v obstoječih vedah o umetnosti nerazdružno zvezani. Na eni strani so te vede v svojih interpretacijah venomer prekratke – nikoli in apriori ne povedo vsega o stvari, ki o njej govorijo. Ta meja, ki je že kar zakon, sicer ni enkrat za vselej postavljena na določeno mesto, je pa zmeraj navzoča. Pomeni, da se interpretacija določenim temam preprosto odpove. Prav to izključeno je druga problematika knjige. Gre za privilegirani objekt želje, ki pa v resnici ni objekt, za »drugi spol« in za njegovo spreminjasto ideološko podobo.

Študentje izkoristite posebno znižanje v prodajni akciji Krta in s to naročilnico sodelujte le v nagradni slikovni uganki v počastitev izida zbornika Antologija anarhizma.

PREDNAROČILO

- Zbornik, Antologija anarhizma
746 strani. Cena 3.500 din, v prednaročilu 2.800 din.
- Janez Trdina, Podobe prednikov
Skoraj 1.000 strani. Cena 7.500 din, v prednaročilu 6.000 din.
- Braco Rotar, Pigmalionova pregreha
Čez 200 strani. Cena 2.100 din, v prednaročilu 1.700 din.
- Jože Vogrinc, Od utopije do človeškega razuma
Čez 200 strani. Cena 2.100 din, v prednaročilu 1.700 din.

Obkrožite številke knjig, ki jih želite naročiti, v okvirček pa vpišite številko izvodov. Stroški pošiljanja niso všteti v ceno knjige.

Ime in priimek _____

Naslov _____

Datum _____

Podpis _____

pošljite na naslov:

KRT

61000 Ljubljana
Kersnikova 4
tel. (061) 319-498

Plačal(a) bom:

- v gotovini po povzetju
 v 3 zaporednih mesečnih obrokih
 z virnanom
Najmanjši obrok je 3000 din.

Strinjam se z navedenimi prodajnimi pogoji. Znesek bom poravnal(a) pod pogoji, ki sem jih označil(a), takoj po prejemu računa ali položnic na tekoči račun: UK ZSMS, Kersnikova 4, Ljubljana, 50101-678-47303. Pri naročilu na obroke se obvezujem, da jih bom plačal(a) redno vsak mesec do datuma, ki je označen na položnici. Če ne bom plačal(a) dveh zaporednih obrokov, se strinjam, da celotni znesek zapade v takojšnje plačilo s prištetimi 12 % zamudnimi obrestmi. Napake bom reklamiral(a) najkasneje v osmih dneh od prejema. Poznejših reklamacij KRT ne bo upoštevala. Ta naročilnica zavezuje naročnika in KRT. Morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Ljubljani.

KRT 2: F. Engels, Proti zaroti molka
KRT 3: M. Mauke, Marzova in Engelsova teorija razredov
KRT 5: H. M. Enzensberger, Razgovori z Marzom in Engelsom
KRT 7: A. Kollontaj, Ženska v socializmu
KRT 8: J. Most, Delo in Kapital
KRT 9: C. Bašković, ČSSR 1968
KRT 11: F. Engels, K. Marx, Kritika malomeščanskega socializma
KRT 12: J. Fischer, Čas veselotnega socialnega punta se bliža
KRT 13: Zbornik, Delavska opozicija
KRT 14: W. Reich, Seksualni
KRT 16: Barčar, Kirn, Korsika, Kapital in delo v SFRJ

KRT 17: Zbornik, Punk pod Slovenci
KRT 20: L. Doyal, Politična ekonomija zdravja
KRT 21: K. Marx, Cenzura in svoboda tiska
KRT 22: A. Negri, Delavci in država, Gospostvo in sabotaža, Marx onkraj Marxa
KRT 23: G. Kay, Razvitost in nerazvitost
KRT 24: M. Tafuri, Projekt in utopija

KRT 25: S. Andolšek, D. Mesner, Solidarnost v poljski krizi 1980-1982
KRT 26: Zbornik, O ženski in ženskem gibanju
KRT 27: Zbornik, Socialistična civilna družba

KRT 28: Zbornik, Boj proti delu
KRT 29: Zbornik, Pogledi na Sovjetsko zvezo
KRT 33: M. Milharčić-Hladnik, J. Sušteršič, Šolska reforma je papirotni tiger

KRT 34: Š. Mežnarič, »Bosanci. A kuda idu Slovenci nedeljom
KRT 35: S. Frith, Sociologija rocka
KRT 36: E. Mandel, Desetletje krize 1974-1984
KRT 41: I. Omerza, Ricardova teorija vrednosti

Pred izidom:

Podobe prednikov, Zapiski Janeza Trdine (v decembru 1986)
KRT 30: I. knjiga - ... pohujšljive za vsakega...
KRT 31: 2. knjiga - »Vsaka svinja naj si rje svoje korenje«
KRT 32: 3. knjiga - Trezne vinske in praznovorne...
KRT 37, 38: Zbornik, Antologija anarhizma (v decembru 1986)
KRT 39: B. Rotar, Pigmalionova pregreha (v decembru 1986)
KRT 40: J. Vogrine, Od utopije do človeškega razuma (v januarju 1987)

KRT 27: Zbornik, Socialistična civilna družba, 470 strani.

»Družba se organizira v obliko demokratičnega gibanja in postaja aktivna izven okvirov institucij totalitarne države: namesto da bi prosila za svobodo govora, izdaja necenzurirane spise in jo tako sama ustvarja; namesto da bi zahtevala, naj se sodobno zgodovino očisti neresnic, organizira na to temo predavanja; namesto da bi pozivala oblasti k pravičnosti do žrtev krivic, organizira za le-te finančno, medicinsko in pravno pomoč. V vseh teh akcijah se družba distancira od države - ne kot razkrojena množica nezadovoljnih, temveč kot organizirana in učinkovito delujoča skupina, in v tem je njena moč.«

Jacek Kuron, Poljska, 1978
Zbornik skuša kolikor toliko sistematično zajeti in prikazati novejšo razpravo, ki so postavile v središče razmišljanj o demokraciji pojem CIVILNE DRUŽBE - je prva takšna knjiga pri nas in, kolikor je nam znano, tudi v svetu. Poleg reprezentativnega prikaza teoretskih razprav prinaša tudi obsežen izbor tekstov predvsem poljske, pa tudi češke in madžarske demokratske opozicije.

KRT 33: Mirjam Milharčić-Hladnik, Janez Sušteršič, Šolska reforma..., 254 strani.

»Nerodno, kadar človek nima kaj povedati in dvakrat nerodno, če bi rad govoril, pa ni nikogar, ki bi mu prisluhnili. V takšnem položaju smo se znašli starši otrok, ki obiskujejo šolo Ivana Cankarja v Ljubljani. Pa ne samo starši. Tudi učenci in učitelji nimajo kaj dosti besede in vpliva pri predlogu za pravzaprav ukinitve šole Ivana Cankarja.« (Iz odprtega pisma staršev učencev 2.a razreda)

Ste bili tudi vi med nasilno preseljenimi usmerjenci? Tudi če ne - knjiga se bere kot kriminalka in je izdatno dokumentirano poročilo o desetletnih bojih okoli šolske reforme, ki so bili predvsem boji za možnost kritike - ta je na vsakem koraku nalepela na ignoranco, sprenevedanje, pritiske, slabo prikrito grožnje, cenzuro javne besede... Kajti zgodovina šolske reforme je zgodovina boja javnosti proti vedno novim in novim birokratskim norostim.

Rastko Močnik, profesor: »Šolska reforma, kakršno vsiljuje slovenska republiška birokracija, je poskus, da bi prepričali revolucionarje ali vsaj progresivne nujne spremembe na področju šolstva (...). Ne vem, če ni ta reforma vsaj v svoji argumentaciji poskus desnega političnega udara.«
Emil Rojc, (bivši) reformator: »To niso marksisti!«

KRT 28: Zbornik, Boj proti delu, 405 strani.

Bogat izbor tekstov v zborniku pokaže, da se je zavračanje dela pojavljalo kot osrednja programska zahteva delavcev vedno takrat, ko so bili njihovi boji najmočnejši in najradikalnejši - od ZDA v začetku stoletja do Italije v 60. in 70. letih.

»V pogojih politične razlaščenosti, ekonomske podrejenosti in družbene brezpravnosti, v pogojih torej, v katerih delavstvo nima na voljo družbenih mehanizmov, s katerimi bi odločalo o pogojih in rezultatih dela; lahko še vedno do neke mere odloča o samem svojem delu. Delavci niso lastniki družbenih pogojev produkcije, ostajajo pa lastniki svoje delovne sile (...). V tej zadnji instanci lahko zastavijo svoj upor proti sistemu izkoriščanja in gospostva. Zastavijo tako, da kolikor mogoče počasi, malo in slabo delajo (...). Nizka produktivnost dela ni le subverzija produkcije relativne presežne vrednosti, temveč je BOJ PROTI samemu DELU.«

Tomaž Mastnak, H kritiki stalinizma, KRT 6 (razprodano)

Zbornik »Boj proti delu« slovensko - pa tudi jugoslovansko - javnost prvič seznanja z drugo stranjo zgodovine socialistične misli: s tisto tendenco, ki zavrača delo in ki je bila tudi pri nas doslej spretno zamolčana - za ceno »kulturne dela«.

VEČ IN BOLJE DELATI? NE, HVALA!

KRT 26: Zbornik, O ženski in ženskem gibanju, 146 strani.

V slovenskem prevodu boste res našli nekaj tekstov o ženskem vprašanju z začetka stoletja - Zetkinova, Kollontajeva, Vida Tomšič - zamen pa boste iskali karkoli iz sodobne teorije feminizma. Krtoz zbornik tekstov o ženskem vprašanju je zato slovenskemu bralcu in bralki prva predstavitev teoretične misli sodobnega ženskega gibanja - ki je v svetu eno izmed teoretsko in socialno najmočnejših. »Ta knjiga je sicer ženska, vendar nikogar ne ogroža, ne bivših feministk, ne patriarhalno srečnih žensstvenic in še najmanj moške.«

Neda Pagon Brglez

KRT 36: Ernest Mandel, Desetletje krize, 296 strani.

Ernest Mandel, flamski ekonomist in marksist, je danes ena vodilnih osebnosti trockističnega gibanja in referent za mednarodno politiko IV. internacionale. Knjiga »Desetletje krize«, ki je pri KRTU izšla le pet mesecev za francoskim originalom, je celovit in s številnimi tabelami, primeri in empiričnimi podatki utemeljen prikaz sedanje krize kapitalističnega gospodarstva. Vseka kor temeljno delo za razumevanje sodobne krize - tudi jugoslovanske.

»Bolj kot kdaj ostaja dilema jasna: ali politična in gospodarska blokada napredka poljske družbe k socializmu, zaradi birokratske diktature, ali pa deblokada in rešitev krize s pomočjo delavske oblasti.« (E. Mandel)

KRT 35: Simon Frith, Zvočni učinki, 302 strani.

»Ta knjiga je plod dolgoletnih pogovorov, pisanja in prerakanja o rock glasbi« - tako pravi njen avtor, profesor sociologije in rock kritik. Njegovo delo ponuja sociološko analizo glasbene industrije in upora rock glasbe proti njenim zakonom, obenem pa je tudi svojevrsna zgodovina te glasbe. Vseka kor je ne bi smel prezreti nihče, ki mu glasba pomeni kaj več kot le neopazno zvočno kuliso.

R. Christgau: »Zakaj je rock kot revolucija? Ker sta oba super!«

KRT 22: Antonio Negri, Delavci in država..., 340 strani.

Negri je bil v sedemdesetih letih vodilni teoretič avtonomizma, italijanskega gibanja, ki je zasedalo hiše, pripravljalo sabotaže, na lastno pest znizevalo delovne ritme v tovarnah ter znizevalo cene blaga in storitev. Danes je Negri politični ubežnik, kajti na skonstruiranem procesu so ga obtožili, da je vodja Rdečih brigad in atentata na Alda Mora, in s tem uvedli prakso branja teoretskih razprav skozi optiko kazenskega prava.

Negrijevi spisi, zbrani v Krtovi knjizici, dokazujejo, da marksizem znova postaja nekaj več kot le »opij ljudstva«.

»Marx onkraj Marxa je tudi Althusser onkraj Althusserja.«
(Ph. de Lara v reviji Dialectiques)

TI!
KAJ ŠE ČAKAŠ? NE DOVOLI, DA TE ČAS
PREHITI.
ČE HOČEŠ USTVARJATI LASTNO
PRIHODNOST, PRIDI NA TRIBUNO.
NE DOVOLI, DA ZGODOVINA MANIPULIRA
S TABO.
POSTANI TI GOSPODAR ZGODOVINE.
ČAKAMO TE VSAKO SREDO OB 17.30 NA
KERSNIKOVI 4/I.